

Peters Første Brev¹

Indledning og kommentar til den græske tekst ved Torben Kjær

Revideret udgave april 2019, hvor det meste af kommentaren til 1 Pet 1-3 er blevet udvidet og omarbejdet.

I: Indledning

1) Forfatter

a) Brevets selvvidnesbyrd

Brevets direkte selvvidnesbyrd fortæller, hvem der er forfatteren. Det består af tre oplysninger. Den første findes i brevets præskript. 1 Pet 1,1:

Fra Peter, Jesu Kristi apostel.

Til de udvalgte, som bor spredt som fremmede blandt andre folkeslag,

i Pontus, Galatien, Kappadokien, provinsen Asien og Bitynien

Apostlen Peter er forfatter til brevet. Den anden oplysning finder vi i 1 Pet 5,1, hvor Peter omtaler sig selv som ”medældste og som vidne om Kristi lidelser”. For Peters vedkommende er betegnelsen ”ældste” sat sammen med apostolatet (1 Pet 1,1). Ældste-funktionen er en apostel-funktion. En ”ældste” er en menighedsleder, som i Peters tilfælde handler med apostolsk autoritet. Dette stemmer overens med Apostlenes Gerninger og Galaterbrevet, som fortæller, at Peter har fungeret som menighedsleder i den første menighed (se f.eks. ApG 15,7. 22 og Gal 2,9). Den tredje oplysning finder vi også i 1 Pet 5,1, hvor Peter omtaler sig ”som vidne om Kristi lidelser”. Dette refererer til, at Peter var øjenvidne til Kristi lidelser. Dette stemmer overens med evangelierne. Peter var vidne til afvisningen af Jesus, til tilfangetagelsen (Matt 26,47-75) og til selve korsfæstelsen (Luk 23,49).² ApG 5,32 og 10,39 bekræfter, at Peter var øjenvidne til Kristi lidelse. Ifølge brevets direkte selvvidnesbyrd er forfatteren apostlen Peter.

b) Den oldkirkelige tradition

Det ældste sikre vidnesbyrd om Første Peters brev findes i Polykarps brev (ca. år 110 e.Kr.).³ Tre gange i brevet citerer han dele af 1 Peters brev.⁴ Papias skriver om, at Peter er forfatter til brevet

¹ Af kommentarer kan nævnes: Goppelt, *Petrusbrief*, Michaels, *1 Peter* og Schreiner, *1, 2 Peter* og Jobes, *1 Peter*.

² Det betvivles ofte, at Peter var vidne til korsfæstelse og død, men Luk 23,49 er tydelig, idet Lukas skriver i forbindelse med Jesu død: *Alle de, som kendte ham, også de kvinder, som var fulgt med ham fra Galilæa, stod og så alt dette på afstand.* ”De tolv” er inkluderet i ”alle de, som kendte ham”. De tolv (inklusive Peter men vel med undtagelse af Judas) har efter deres flugt fundet sammen og ser Jesus dø på afstand.

³ Polykarp citerer fra 1 Peters brev uden at nævne forfatterens navn. Polykarps brev kan da ikke anvendes til at underbygge et petrinsk forfatterskab.

(ca. år 120 e.Kr.). Dette er gengivet Eusebs kirkehistorie.⁵ Henimod slutningen af det andet århundrede er petrinsk forfatterskab generelt accepteret. På Irenæus' tid (omkr. 180 e.Kr.) citeres det som petrinsk, og det samme finder vi hos Tertullian (ca. 160-220 e.Kr.), Klemens af Aleksandria (ca. 150-215 e.Kr.) og Theophilus af Antiokia.⁶ I den oldkirkelige tradition er petrinsk forfatterskab lige så velbevidnet som for de fleste af NT's skrifter. Dog findes hverken Første eller Andet Peters brev omtalt i Muratoris kanon (170-180 e.Kr.). Teksten er ikke fuldstændig, og den manglende omtale kan skyldes tekstens fragmentariske form. I den oldkirkelige tradition findes der ikke vidnesbyrd om, at man har betvivlet petrinsk forfatterskab.⁷ Brevets selvvidnesbyrd bekræftes da af den oldkirkelige tradition.

c) Indvendinger imod petrinsk forfatterskab

I store dele af forskningen har man betvivlet, at apostlen Peter er forfatter. Jeg vil nævne de vigtigste argumenter imod petrinsk forfatterskab.

1) Det lingvistiske argument.

Forfatteren til Første Peters brev skriver et godt græsk, og en jævn fisker fra Galilæa med aramaisk som modersmål kan ikke skrive så godt et græsk. Det er for mange et væsentligt argument, men det er blot et postulat.⁸ Det bygger på et par ubegrundede antagelser, nemlig at Peter ikke har lært græsk fra sin tid som fisker i Gallilæa, og at han ikke siden har lært eller er blevet god til græsk. Galilæa var tosproget (aramaisk og græsk; desuden kunne mange hebraisk) på Jesu tid, og det er mere sandsynligt end usandsynligt, at han har lært græsk under opvæksten i Galilæa. Peter har i store dele af sit liv virket uden for Israel, og det er mere sandsynligt end usandsynligt, at han har lært og udbygget sine græskkundskaber løbende. Men grundlæggende er argumentet et postulat.⁹ I denne forbindelse nævner man, at forfatteren til brevet anvender LXX, og det ville en jødisk fisker fra Galilæa ikke. Dette er et besynderligt argument, da forfatteren skriver på græsk til

⁴ Det er Polyk.brev 1,3 der svarer til 1 Pet 1,8; Polyk.brev 8,1-2 der svarer til 1 Pet 2,21, og det er Polyk.brev 10,2 der svarer til 1 Pet 2,12. Polykarps brev findes i dansk oversættelse i "De apostolske Fædre, Det danske Bibelselskab 1985, s.161-168.

⁵ Euseb, *Kirkehistorien*, III, 39, 17.

⁶ Guthrie, *Introduction*, s.772.

⁷ Guthrie, *Introduction*, s.773.

⁸ Vielhauer, *geschichte*, s.586, skriver: "1. Das gute Griechisch und die Verwendung zahlreicher rhetorischer Kunstmittel sind bei einem einfachen Fischer aus Galiläa nicht wahrscheinlich." Dette siger mere om Vielhauers fordomme end om forfatterskabet.

⁹ Man begrunder det ofte med at henvise til ApG 4,13, hvor der står om Peter og Johannes, at de var "jævne og ulærde mænd", og det sigter til, at de ikke er blevet undervist af skriftlærde i jødisk tradition. Man henviser også til Papias, der skriver, at Markus var Peters "hermeneutes", men dette sigter ikke til, at Markus var oversætteren, men til at Markus var Peters nedskriver.

hedningekristne, og derfor anvender han naturligvis den græske oversættelse af GT. Den var deres Bibel.

2) Det historiske argument

Første Peters brev beskriver en forfølgelse af de kristne, som er iscenesat af statsapparatet. Der er ikke tale om social chikane fra naboer og handlende, men om en organiseret forfølgelse af de troende fra den romerske stat. En statstøttet forfølgelse i det område (Lilleasien) finder sted under kejser Domitian (81-96)¹⁰ og senere under kejser Trajan (98-117). Brevet skal da dateres til i begyndelsen af 90erne (under Domitian) eller til år 111-112 (under Trajan). Apostlen Peter dør under Kejser Neros forfølgelse år 64 e.Kr., og han kan derfor ikke være forfatter til brevet. En statstøttet forfølgelse, der er organiseret og udført af romerske embedsmænd, finder man beskrevet følgende steder i Første Peters brev. a) I 1 Pet 4,15 skriver Peter, at ingen af de kristne må lide som morder eller tyv eller forbryder. Disse forbrydere dømmes af statsmagten, og man slutter da til, at de kristne skal dømmes af statsmagten. b) I 1 Pet 4,16 skriver Peter om nogen, som lider ”som kristen”, og dette forstår man som pga. bekendelsen til Kristus over for de romerske myndigheder og mener, at denne bekendelse fører til døden. c) Man mener, at 1 Pet 4,19 forudsætter, at de kristne skal regne med at miste livet. Dette støttes af 1 Pet 3,17-4,2, der beskriver, hvordan Jesus måtte dø. Peter beskriver altså martyriet. d) Opfordringen til at være loyale over myndighederne i 1 Pet 2,13-14 tolker man som udtryk for, at det er statsmagten, der står bag forfølgelsen.

Argumentationen holder ikke. I alle fire nævnte eksempler er man nødt til at indlæse en organiseret statslig forfølgelse. I 1 Pet 4,15 står der ikke noget om statsmagten, og sammenhængen handler om hån mod kristne (1 Pet 4,14). I 1 Pet 4,16 står der ikke noget om en bekendelse ved en domstol, men ordene ”som kristen” angiver lidelsens årsag. De lider, fordi de er kristne. I 1 Pet 4,19 står der ikke, at det er en mulighed, at de kristne skal miste livet. Der står, at de kristne skal overgive deres sjæle til den trofaste skaber ved at gøre godt. 1 Pet 2,13-14 beskriver Peter de lokale myndigheder på en positiv måde, idet de varetager deres gudgivne opgave at straffe forbrydere og rose dem, der gør det gode.

Første Peters brev bevidner, at menighederne i det pågældende områder er ramt af forfølgelser. Brevet beskriver også forfølgelsens karakter. Den består i hån, spot, bagtalelse og falske anklager (se 1 Pet 2,12; 2,15; 3,9; 3,15-16; 4,4 og 4,14). Der er tale om social udstødning. Der er tale om en verbal og social stigmativering. Der er tale om sporadisk, uorganiseret og personlig udstødelse af kristne i varierende grad. Den er iværksat af naboer, handlende og lokale

¹⁰ Det er dog usikkert om, der var en forfølgelse under Domitian.

grupper. Den er en reaktion imod de kristnes tro og livstil.¹¹ Denne form for forfølgelse findes overalt, hvor kristne er, og den bevidnes fra kristendommens begyndelse. Det betyder, at brevet ikke forudsætter en forfølgelse under Domitian eller Trajan. Vi mangler ganske enkelt i brevet en omtale af soldater, domstole, dommere, forhør, kendelser, henrettelse og konfiskation.

3) det teologiske argument

Der findes mange ord og vendinger i Første Peters brev, som man også finder i de paulinske breve. Store dele af teologien i 1 Peter er den samme som hos Paulus. På den baggrund taler man om, at brevet er paulinsk og om en afhængighed af Paulus. En sådan afhængighed af Paulus udelukker, at apostlen Peter er forfatteren og stemmer med en deuteropetrinsk forfatter, der bevidst har tilpasset sig paulinsk teologi. Sammenligningen med de paulinske breve er baseret på en bestemt forudsætning, nemlig at Peter og Paulus har udviklet divergerende teologier, som ikke stemmer overens. Dette svarer ikke til virkeligheden. Apostlene er bærere af den samme Jesus-tradition og har den samme opgave at reflektere over betydningen af Jesu liv, død og opstandelse og applicere dette ind i menighedens liv. Apostlene har derfor den samme teologi med forskelle i perspektiver og accenter. Dette stemmer med Peters anerkendelse af Paulus' apostolat og evangelium (Gal 2,1-10) og hans forsvar for Paulus' mission blandt hedninger under apostelmødet (ApG 15. Episoden i Antiokia (Gal 2) bekræfter dette, da Peter handler mod bedre vidende, når han trækker sig fra bordfællesskab med hedningekristne. Lighederne med de paulinske breve er derfor i virkeligheden et argument for apostolsk forfatterskab, da apostlene formidler den samme teologi.¹²

2) Adressat

Brevet er til kristne i Pontus, Galatien, Kappadokien, Asien og Bitynien. Peter nævner fem landområder i Lilleasien.¹³ Majoriteten i menighederne er hedningekristne (se 1 Pet 1,14; 1,18; 2,10

¹¹ Således Guthrie, *Introduction*, s.783, Achtemeier, *1 Peter*, s.34-36 og Jobes, *1 Peter*, s.9-10.

¹² Mindre betydningsfulde argumenter. a) Første Peters brev afspejler en senere menighedstruktur fra omkring 65-80 (Goppelt), hvor ældste er menighedens ledere. Men ifølge ApG 14,23 indsætter Paulus ældste i menighederne (ApG 29,17. 28). 1 Thess 5,12, Fil 1,1 og pastoralbrevene (1 Tim 3,1-7 og Tit 1,5-9) omtaler menighedsledere ("tilsynsmænd" = "ældste". De kristne menigheder har fra begyndelsen haft en ældstegruppe, der var menighedens ledere. 1 Pet 5,1-4 reflekterer da en menighedstruktur, som findes fra slutningen af 40erne i de paulinske menigheder. b) Ordet "Babylon" anvendes først efter år 70 som metafor for Rom. Dette er et selentio argument. Det er korrekt, at i de kendte skriftlige kilder finder vi det først som metafor for Rom efter år 70, men det betyder ikke, at det ikke er brugt før. Det har vi ingen viden om. Kildematerialet er jo ikke fuldstændigt. c) Et øjenvindne vil på en helt anden måde skrive om Jesu liv og undervisning end forfatteren gør. Her overser man forskellen på evangelierne og brevene. Første Peters brev er et brev med teologisk refleksion over Jesu liv, død og opstandelses betydning. Apostlene har holdt to genrer helt adskilte. Evangelierne formidler traditionen om Jesus, og brevene er teologisk refleksion. d) Dette område var ikke evangeliseret før Peters død år 64. Dette er et selentio argument. Det korrekte udsagn vil være, at vi ikke har tekster, der fortæller, at evangeliet er nået ud i hele dette område før Peters død. Vi ved, at Paulus har evangeliseret store dele af området. Vi ved, at pinsedag var der til stede jøder fra Kappadokien, Pontus, Asien, Frygien og Pamfylien (ApG 2,9-10), der alle ligger i Lilleasien. Evangeliet kan derfor have spredt sig fra disse menigheder, fra omvendte jøder og fra andre.

¹³ Der er ikke tænkt på romerske provinser, da Pontus-Bitynien er én provins.

og 4,3-4). De beskrives via en række termer, der i GT anvendes til at beskrive Israel (f.eks. ”udvalgte” i 1 Pet 1,1; ”hellige” i 1 Pet 15-16 og ”Guds folk” i 1 Pet 2,10). Det viser, at de hedningekristne er optaget i det troende Israel, så at termer fra GT, der beskrev det troende Israel, Guds folk, i den gamle pagt, nu beskriver de hedningekristne, for de er en del af menigheden, Guds folk, i den nye pagt. Peter skriver til hedningekristne menighederne, men det udelukker på ingen måde, at der findes en jødekrysten minoritet.

Brevet er en rundskrivelse til en kreds af menigheder i Lilleasien. Det har derfor et mere generelt indhold, der svarer til den generelle situation i området. Peter kommenterer derfor ikke specifikke forhold i enkeltmenigheder, men beskriver menighedernes typiske situation. De troende er udsat for lidelser: mobning, chikane, hån og bagtalelse. Dette er den generelle situation i menighederne, og det generelle i situationen forstærkes, når Peter beskriver lidelsen som et grundvilkår og som et generelt fænomen i verdenen (jf. 1 Pet 5,9).

Menighederne er ikke grundlagt af Peter (jf. 1 Pet 1,12). Heller ikke af Paulus. Ud fra vor viden om Paulus, har han virket i det sydgaltatiske område, dvs. den sydlige del af provinsen Galatien og kun sporadisk i de nævnte områder.

3) Sted og tid

Brevet er skrevet i Rom. I 1 Pet 5,13 er der en hilsen fra ”jeres udvalgte søster i Babylon”. Babylon er en metafor for byen Rom. Apostlen Peter kom sandsynligvis først til Rom i 60’erne, Paulus er sandsynligvis ikke i Rom, da Peter skriver,¹⁴ og 2 Peter er skrevet kort før eller under Neros forfølgelse af de kristne (64/65 e.Kr.). Brevet er da skrevet 62-63.

4) Genre og formål

Første Peters Brev er et brev. Brevets formål er formuleret i 1 Pet 5,12:

*... har jeg nu i korthed skrevet
for at opmuntre jer og bevidne,
at dette er Guds sande nåde*

Formålet er dobbelt: at opmuntre og bevidne.

5) Struktur

1 Pet 1,1-2	Præskript
1 Pet 1,3-12	Lovprisning
1 Pet 1,13-2,10	Lev et helligt liv (første hoveddel)
1 Pet 2,11-4,11	Lev det gode liv i Guds ordninger (anden hoveddel)

¹⁴ Paulus bliver løsladt fra det første romerske fangenskab foråret 62.

1 Pet 4,12-5,11 Formaninger (tredje hoveddel)

1 Pet 5,12-14 Afslutning

6) Indhold

Brevets teologiske indhold kan samles om nogle hovedtemaer.¹⁵ Jeg nævner de vigtigste.

1) Et helligt folk med et helligt liv

De kristne har fået en ny status i samfundet. Denne status kan Peter formulere med forskellige udtryk. Han taler om de kristne som fremmede og som udlændinge (1 Pet 1,1; 1,17 og 2,11). Han taler om, at de kristne bor i adspredelsen (1 Pet 1,1), så at de er spredt ud over et stort område. De er en minoritet. Peter skriver i 1 Pet 1,1 til ”de udvalgte, der bor spredt som fremmede blandt andre folkeslag”. Denne karakteristik får en speciel betoning, fordi den findes i præskriptet. Peter beskriver de troendes identitet. Termer som ”fremmede” og ”udlændinge” fortæller om de troendes status som nogle, der er udskilt af samfundet, og som ikke længere hører til i samfundet. De kan ikke længere identificere sig med samfundets kultur, politik, familiemæssige og sociale forhold, der er gennemsyret af religiøsitet og dyrkelse af guder, og de kan ikke identificere sig med traditioner, skikke og adfærd, der er gennemsyret af synd på det etiske område. Ord som ”fremmede” og ”udlændinge” fokuserer på det negative. De er et folk, der ikke hører til.

Termerne ”fremmede” og ”udlændinge” er ikke sociale termer, men teologiske. De troende status som fremmede er begrundet med deres udvælgelse. Gud har efter sin forudbestemmelse udvalgt de troende til lydighed og til at blive rensset fra synd ved Jesu blod (1 Pet 1,2). Gud har implementeret denne udvælgelse ”ved Åndens helligelse”, idet Ånden har udskilt de troende og ført dem ind i lydigheden mod Gud. I kraft af Guds udvælgelse er de blevet fremmede og udlændinge, der bor i det fremmede. De troendes status som fremmede i denne verden er desuden begrundet i deres genfødsel (1 Pet 1,3 og 2,23). Specielt 1 Pet 1,23 viser, at de kristnes nye liv i kærlighed (vers 22) og i aflæggelse af ondskab (1 Pet 2,1) er begrundet med, at de er genfødte, dvs. at et nyt helligt liv er skabt i dem. Denne genfødsel er virket ved ordet. Udvalgelse og fremmed status hører uløseligt sammen. De er som en mønts to sider. Genfødsel og udlændinge-status hører uløseligt sammen. De er som en mønts to sider.

Korreleret til fremmede og udlændinge er ordet hellighed, som rummer både det negative, at de er adskilte fra samfundet, og det positive, at de er ført ind i en tjeneste for Gud dvs. et helligt liv. 1 Pet 1,15-16:

men ligesom han, der har kaldet jer, er hellig,

¹⁵ En indføring i brevets teologi findes hos Marshall, *Theology*, s.642-659 og Thielman, *Theology*, s.569-584.

*skal også I være hellige i hele jeres livsførelse,
for der står skrevet: "I skal være hellige, for jeg er hellig."*

De troendes hellighed er begrundet med Guds hellighed. Hellighed er en kvalitet, der kendetegner Guds folk. Peter formaner dem til at lade sig opbygge til "et helligt præsteskab" (1 Pet 2,5). Han betoner i 1 Pet 1,9, at de troende er

*en udvalgt slægt, et kongeligt præsteskab,
et helligt folk, et ejendomsfolk,
for at I skal forkynde hans guddomsagt*

For Peter hører udvælgelse, fremmed-status og hellighed tæt sammen. I kraft af udvælgelsen er de troende blevet udskilte af samfundet og er blevet fremmede og udlændinge i verden, og i kraft af udvælgelsen er de blevet indsat til at være Guds hellige folk. Dette får etiske konsekvenser. De troende kan ikke tilpasse sig deres tidligere lyster (1 Pet 1,14 og 4,3-4), men skal holde sig fra kødets lyster (1 Pet 2,11). De troende skal være kendetegnet ved kærlighed (1 Pet 1,22) og gode gerninger (1 Pet 2,12; 2,15; 2,20 og 3,2-3)

2) De kristnes lidelse

Gennem hele brevet hører vi om de kristnes lidelser. Den består i hån, spot, bagtalelse og falske anklager (se 1 Pet 2,12; 2,15; 3,9; 3,15-16; 4,4 og 4,14). Dens form er verbal og social stigmativering. Den er en reaktion fra familie, naboer, handlende og lokale grupper imod de kristnes tro og livstil. Peter stiller lidelsen ind i et eskatologisk og kristologisk perspektiv.

1) Det eskatologiske perspektiv. I lovprisningen (1 Pet 1,3-9) knytter Peter håbet og lidelsen sammen. a) De troende lider nu, men deres jubel vil bryde ud, når Jesus kommer igen. b) Lidelsen er troens nødvendige prøve, for det er den prøvede tro, der skal blive anerkendt af Jesus (1 Pet 1,7). Peter sammenligner lidelsen med ild, der anvendes til at prøve guldet (1 Pet 1,7). Lidelsen afslører, om troen er ægte. Lidelsen er en "ildprøve" (1 Pet 4,12). c) De troende er salige, når de lider (1 Pet 3,14 og 4,14). Når de kristne hånes pga. Kristi navn, hviler herlighedens Ånd over dem. Lidelsen er troens kendetegn, og lidelsen bringer en foregribelse af den eskatologiske herlighed for de troende. De oplever allerede herligheden i lidelsen. d) De troendes forfølgere skal en dag stilles til regnskab for Gud, der er rede til at dømme levende og døde (1 Pet 4,5). De kristne skal også se lidelsen ud fra dommens dag. Der kommer en dag, hvor Gud vil straffe deres forfølgere. e) De kristnes lidelser er begyndelsen på den eskatologiske dom (1 Pet 4,17-18). Lidelsen er dommens begyndelse. Den begynder med Guds hus dvs. de kristne; den vil være hård, men den eskatologiske vil være meget hårdere mod dem, der er ulydige mod evangeliet.

2) Det kristologiske perspektiv. a) Lidelsen er et grundvilkår. De kristne er kaldede til lidelse (1 Pet 2,21). Kristus er her et forbillede, og ligesom lidelsen var et grundvilkår i hans liv, vil lidelsen blive det i de kristnes liv. Derfor kalder Gud dem ind i lidelsen (jf. 1 Pet 3,17-18). Kristus er den vragede sten, anstødsstenen, som dog er kostbar for Gud og en hjørnestein. På samme måde er de troende de vragede af samfundet, men de udvalgte for Gud (1 Pet 2,4-10). En imitatio af Kristus er normen. De skal derfor ikke undre sig over lidelsen, som var det noget fremmed, der skete med dem (1 Pet 4,12). Gud er den almægtige Gud. Han er den, der bestemmer, om de kristne skal lide. Derfor kan Peter skrive "hvis det skal være" (1 Pet 1,6) og "om det er Guds vilje" (1 Pet 3,17) i forbindelse med de kristnes lidelse. b) Lidelsen er en participation i Kristi lidelser. Jesus Kristus fremstillet ikke kun som forbillede, som de troende skal efterligne. De kristne lidelser beskrives også som et fælleskab med Kristi egen lidelse, forstået på den måde, at den kristne i sin lidelse har del i Kristi egen lidelse (1 Pet 4,13). Verset fortæller også, at en participation i Kristi lidelser er nødvendig for at kunne få del i den eskatologiske herlighed. c) Den kristne, der har lidt, "har gjort sig færdig med synden" (1 Pet 4,2). I det foregående vers har Peter omtalt Kristi legemlige lidelse og formanet, at de kristne skal væbne sig med Kristi sind. Han gav ikke efter fristelsen til at svare igen og gengælde, men overgav sin sag til Gud (1 Pet 2,22-23). De kristne, der lider på denne måde, idet de har væbnet sig med Kristi sind, viser, at de ønsker at lyde Gud og ikke synden. Derfor er de ophørt med synden. De kristne skal tilegne sig Kristi sind under lidelsen, og derved bryder de med synd.

3) Kristologien

Der er tre store kristologiske passager i brevet. Den første (1 Pet 1,18-21) beskriver de kristnes løskøbelse fra det tomme liv med Kristi dyrebare blod. Kristus er beskrevet som et lydefrit offerlam, der gennem sit offer løskøber de kristne. Den anden passage (1 Pet 2,21-25) beskriver Kristi lidelse. Den ses under et dobbelt perspektiv. Det ene perspektiv er, at Kristi lidelse danner et mønster for de kristne. Han er et forbillede også i lidelsen (1 Pet 2,21). Det andet perspektiv er, at lidelsen er stedfortrædende. Kristus lider i stedet for os. Det stedfortrædende kommer frem ved, at han er den syndfrie ("Han gjorde ikke synd"; 1 Pet 2,22), og at han bar vore synder på sit legeme op på et kors (1 Pet 2,24). Kristus går ind i menneskets sted og overtager menneskets synder og dør under straffen for dem (1 Pet 2,24). Formålet med stedfortrædelsen er, at de kristne skal leve for retfærdigheden (1 Pet 2,24).

Den tredje passage (1 Pet 3,18-22) beskriver igen Kristi stedfortrædende gerning. Hans dødslidelse er i vort sted, for han bærer vore synder. Han led én gang for vore synder, og han

led som retfærdig for uretfærdiges skyld (1 Pet 3,18). Kristi død er en soning, der udsletter menneskes synd, og dermed skylden og vreden. Derfor skaffer soning adgang til Gud (1 Pet 3,18). Kristus døde i henseende til hans menneskelige eksistensform ("i kødet"), og han blev gjort levende i henseende til hans åndelige eksistensform ("i Ånden"), der er legemlig eksistensform, som ikke begrænset af rum og tid men herligggjort. I 1 Pet 3,19-20 beskriver Peter, hvordan Kristus i Ånden gik "til de ånder, der var i fængsel og prædikede for dem; det var dem, som var ulydige, dengang Gud ventede langmodigt i Noas dage, da arken blev bygget". Dette sted har sammen med 1 Pet 4,6 dannet basis for en forestilling om, at de døde ville få en ny chance. Kristus vil forkynde evangeliet for de døde, og omvendelse er mulig for de døde. Dette går imidlertid imod det samlede bibelske vidnesbyrd, at et menneskes skæbne afgøres her i livet. Det er da bedre forstå forkyndelsen som en forkyndelse af dom og sejr. Jesus forkynder ikke frelse men dom for ånderne, dvs. de døde der levede i ulydighed på Noahs tid. Konteksten fokuserer på et sejrsmotiv (1 Pet 3,22), og formålet med denne omtale er at opmuntre de troende, der nu lider. Det gør Peter ved at pege på Jesu sejr og triumf over for de ulydige på Noahs tid. En dag vil Kristus på samme måde forkynde dom og sejr over de, der nu forfølger de troende.

det frelste Guds folk, spredt ud blandt folkene. Til διασπορᾶς er der knyttet en række genitiver: Πόντου, Γαλατίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας καὶ Βιθυνίας, som er geografiske genitiver, der fortæller, hvad adspredelsen refererer til. Det er områder i det nuværende Tyrkiet. Med denne adressat anslår Peter temaet for brevet: De troendes situation som fremmede blandt folkene på grund af udvælgelsen, og den beskrives nærmere i de tre næste led.¹⁶

1.2. 1) κατὰ πρόγνωσιν θεοῦ πατρὸς er første led, som karakteriserer udvælgelsen. κατὰ er enten i overensstemmelse eller på grund af. Sammen med πρόγνωσιν θεοῦ πατρὸς får det en kausal betydning. πρόγνωσιν betyder her forudbestemmelse. Udvalgelsens årsag er Guds forudbestemmelse.

πρόγνωσιν kan betyde enten forudviden eller forudbestemmelse. Verbet at kende (γινώσκω) kan i GT betyde at udvælge (1 Mos 18,19; Jer 1,5 og Amos 3,2); NT kan bruge verbet "at kende forud" (προγινώσκω) i betydningen at forudvælge/at forudbestemme (Rom 11,2). Peter bruger i sin pinsetale i ApG 2,23 βουλή og προγνώσει som ét begreb, så beslutning klinger med i forudviden, og i 1 Pet 1,20 bruger Peter προεγνωσμένου i betydningen "forudbestemt". I 2 Pet 3,17 betyder verbet at vide forud, men dér er det brugt om mennesker. "Forudbestemt" er da ét af ordets semantiske muligheder, og bør foretækkes på grund af Peters fokus på Guds initiativ og virkeliggørelse af frelsen. Se specielt 1 Pet 1,15 og 5,10.

2) ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος er det andet led, som karakteriserer udvælgelsen. De troende er udvalgt ved Åndens helligelse. Det sker gennem evangeliet/dåben. Helligelsen er implementeringen af udvælgelsen, og implementeringen hører med til udvælgelsen. ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος er midlet, Gud bruger til at virkeliggøre udvælgelsen i tiden. Åndens helligelse er en udskillelse fra verden og dens syndige væsen og en udskillelse til at være Guds udvalgte folk, og som i udskillelsen har fået et nyt helligt jeg og liv.¹⁷ Udvalgelsens middel er Åndens helligelse.

3) εἰς ὑπακοήν καὶ ῥάντισμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ er det tredje led, der karakteriserer udvælgelsen. Her beskrives målet for udvælgelsen. εἰς ὑπακοήν er til lydighed mod Gud (1 Pet 1,14 og 1,22), og καὶ ῥάντισμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ er til bestænkelse med Jesu Kristi blod. Bestænkelse er taget fra glt. offerpraksis (2 Mos 24,3-8), og bestænkelse med Jesu blod betyder, at de udvalgte har del i soningen af synden ved Jesu død.¹⁸ Derved er deres synd fjernet. I kraft af Åndens helligelse er dette mål virkeliggjort i de troendes liv. Der er tænkt på en fortsat lydighed og bestænkelse.¹⁹ Udvalgelsens mål er lydighed og bestænkelse med Jesu blod.

¹⁶ De tre led i vers 2 passer bedst som bestemmelser til ἐκλεκτοῖς.

¹⁷ ἁγιασμός beskriver ofte helliggørelsen som en proces (Rom 6,9. 22 og 1 Thess 4,3), men her er helliggørelsen en udskillelse pga. sammenhængen med ἐκλεκτοῖς (vers 1).

¹⁸ Bestækelsen er altså appliceringen af Jesu død på de udvalgte.

¹⁹ Der er ikke tænkt på en engangsbegivenhed, omvendelsen, pga. sammenhængen med de udvalgte fremmede i vers 1.

I vers 1-2 skriver Peter om de troendes udvælgelse til frelse, og han nævner udvælgelsens årsag, og det er Guds forudbestemmelse, udvælgelsens middel, og det er Åndens helligelse, og udvælgelsens mål, og det er lydighed og bestænkelse med Jesu blod. Vi tænker ofte for snævert om udvælgelse/forudbestemmelse, og forstår udvælgelse som Gud beslutning i evigheden. Her udvalgte/forudbestemte Gud nogle til frelse, og det er udvælgelsen. Senere i historien virkeliggjorde Gud denne udvælgelse gennem evangeliet og troen. Vi skal tænke bredere om udvælgelsen, for i NT er virkeliggørelsen af udvælgelsen tænkt med i selve udvælgelsen, så at udvælgelse er forudbestemmelse og implementering af forudbestemmelsen ved troen. Det viser vores sted, og det viser 2 Thess 2,13. I evigheden er implementeringen gennem evangeliet og troen tænkt med. Derfor er der sammenfaldt mellem de udvalgte og de troende i evigheden og i historien. Bibelen kan også tale om en udvælgelse til at være et folk. Det gælder Israel i etnisk forstand. Der findes altså en soteriologisk og en etnisk udvælgelse, og der findes et Guds folk i frelst (soteriologisk) forstand, og der findes et Guds folk i etnisk forstand.

Vers 1-2 handler om en udvælgelse til frelse og om det udvalgte folk i soteriologisk forstand. Dette folk består af troende jøder og hedninger, og dette Guds folk er en fortsættelse af det frelste Guds folk i den gamle pagt, som bestod af de troende jøder. I den nye pagt består det frelste Guds folk af troende jøder og hedninger, og de sidste er integreret i det troende Israel. Her er der kontinuitet (de troende jøder) og udvidelse (de troende hedninger), og på grund af denne kontinuitet bruges der de samme termer om Guds folk som i GT: Udvalgte, hellige, elskede etc. I NT er de troende i diasporaen fremmede pga. Guds udvælgelse, som udskiller dem af folkene, og som forvandler dem til at være hellige, og dermed gør dem fremmede i denne verden.

χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη er hilsnen. Det er et nådes- og fredsønske, som formidler nåden og freden til dem. Nåden er Guds frelse, og nåden beskriver frelsen som en ufortjent gave. Vi frelses af barmhjertighed. Nåden modtager vi gennem denne hilsen, og nåden er baseret på Jesu soning. Freden er fred med Gud, og det er en fred, som Gud drager os ind i. Den modtager vi gennem denne hilsen. Freden er baseret på Jesu soning.²⁰

1 Pet 1.3-12: Lovprisning

Efter præskriptet følger en lovprisning, der indfører brevets tema. a) Peter lovpriser Gud, fordi han har genfødt dem til et levende håb om evig arv og eskatologisk frelse (vers 3-5). De troende lever i denne tid med håb. b) De troende skal juble, når de ser Jesus Kristus, og det vil de til trods for deres

²⁰ Πληθυνθείη er aor. opt. pas. ("blive jer rigeligere til del").

lidelser nu, fordi deres tros prøvede karakter skal anerkendes ved åbenbaringen af Jesus. I denne tid elsker og tror de på Jesus, skønt de ikke ser ham, men en dag skal de juble med en forklaret glæde, når de modtager den fulde frelse (vers 6-9). c) Deres frelse er opfyldelse af profeterne. Den er blevet forudsagt af profeter, og de fik at vide, at denne frelse vil blive forkyndt for denne generation. Den oplevede og oplever frelsens opfyldelse i troen og håbet.

Struktur

1.3. Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,

Iovprisning

ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς

adj. partc.

εἰς ἐλπίδα ζῶσαν δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν,

målet

1.4.

εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον,

apposition

τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς

adj. partc.

1.5.

τοὺς ἐν δυνάμει θεοῦ φρουρουμένους

adj. partc.

διὰ πίστεως

εἰς σωτηρίαν

ἐτοιμὴν ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ.

apposition

1.6.

ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε,

rel. sæt.

ὀλίγον ἄρτι εἰ δέον [ἐστὶν] λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς,

adv. partc. (koncessivt)

1.7.

ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως πολυτιμότερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου διὰ

finalt (formål)

apposition πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου,

εὐρεθῆ εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν καὶ τιμὴν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ.

1.8.

ὄν οὐκ ἰδόντες ἀγαπᾶτε,

rel. (adv. partc. koncessivt)

εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὀρῶντες πιστεύοντες δὲ ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ

rel. (adv. partc. koncessivt) ἀνεκκλήτῳ καὶ δεδοξασμένη

- 1.9.** κομιζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως [ὕμῶν] σωτηρίαν ψυχῶν.
adv. partc. (kausalt/temporalt)
- 1.10.** περὶ ἧς σωτηρίας ἐξεζήτησαν καὶ ἐξηράννησαν προφηταί
rel. οἱ περὶ τῆς εἰς ὑμᾶς χάριτος προφητεύσαντες,
- 1.11.** ἐραυνῶντες εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν
adv. partc. (tid)
ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦμα Χριστοῦ
hovedverbum
προμαρτυρόμενον τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα καὶ τὰς μετὰ ταῦτα δόξας.
adj. partc.
- 1.12.** οἷς ἀπεκαλύφθη
rel. ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς ὑμῖν δὲ διηκόνουν αὐτά,
indhold
ἃ νῦν ἀνηγγέλη ὑμῖν διὰ τῶν εὐαγγελισαμένων ὑμᾶς [ἐν] πνεύματι
rel. ἁγίῳ ἀποσταλέντι ἀπ' οὐρανοῦ,
εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι.
rel.

Eksegese

1.3. Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ er en lovprisning af Gud (en doksologi). Der mangler et verbum, og vi supplerer med et εἶη eller et ἔστιν. Gud identificeres som "vor Herre Jesu Kristi far". ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς er et adj. partc., der nærmere karakteriserer Gud. Denne karakteristik er sammen med udvidelsen i vers 3-5 lovprisningens årsag og indhold. Gud identificeres som den, der genføder mennesket. κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος er kausalt og beskriver årsagen til genfødslen. Det skyldes Guds barmhjertighed, som er hans nådefulde kærlighed. Gud handler altså af barmhjertighed mod os og ikke efter vore kvalifikationer eller efter fortjeneste. Med ἀναγεννήσας ἡμᾶς beskriver Peter de troendes genfødsel. Han giver ikke en nærmere karakteristik af genfødslen, men beskriver dens mål, og det er håbet, og dens middel, og det er Jesu opstandelse. Genfødslen virkes ved ordet/dåben (1 Pet 1,23 og Tit 3,5), og ved genfødslen skabes der et nyt jeg med nye tanker, motiver, følelser og vilje, så dette jeg vil Gud og vil, hvad Gud vil. Der fødes et nyt menneske med et nyt liv. Genfødslen finder sted i troens

øjeblik og kan identificeres med troen i den forstand, at der i troen er indbygget et nyt jeg. Det nye menneske er det troende menneske. Genfødslen er Guds handling i mennesket.

I NT findes ordet ἀναγεννάω kun her og i 1 Pet 1,23. Det svarer til παλιγγενεσία i Tit 3,5 og til det at fødes af vand og Ånd og på ny i Joh 3,3. 5. 7, og det svarer til det at blive født af Gud (Joh 1,12) og levendegørelsen (Ef 2,5-6 og Kol 2,12), og at vi er en ny skabning (Gal 6,15 og Ef 2,10).

εἰς ἐλπίδα ζωσαν beskriver genfødslens mål, som realiseres i genfødslen. Det fortæller, at genfødslen er frelsens begyndelse, og denne begyndelse skaber et håb om fuldendelse. Håbet er ζωσαν, fordi det er virket af Gud, og det, Gud virker, er dynamisk og kraftfuldt. Håbet har Guds kraft i sig. Håbet er derfor noget sikkert og vist. Det vil ikke svigte (jf. Rom 5,5). Håbet er beskrevet som arven i vers 4 og frelsen i vers 5.²¹ De tre termer (håbet, arven og frelsen) står parallelt. δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν er instrumentalt, og det er knyttet til genfødslen. Genfødslen er virket ved Jesu opstandelse i den forstand, at den troende forenes med Jesu opstandelse, så at han eller hun opstår som et nyt menneske med et nyt liv (jf. 1 Pet 1,23). Det sker i troen/dåben. Her forenes den troende med Jesu død og opstandelse, så at det gamle menneske dør med Kristus, og et nyt menneske opstår med Kristus (jf. Rom 6,1-11). Genfødslen virkes altså ved denne forening med Jesu opstandelse, som betyder, at den troende bliver delagtig i hans opstandelse til et nyt liv.²²

1.4. εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον står parallelt med "det levende håb", så at arven beskrives som håbets indhold. Der er noget, som de troende skal arve.²³ Arven er håbet (vers 3), frelsen (vers 5), livets nådegave (1 Pet 3,7) eller velsignelsen (1 Pet 3,9). κληρονομίαν karakteriseres nærmere af tre adjektiver. Arven er ἄφθαρτον, dvs. uforgængelig. Den forgår ikke. Den er evig. Arven er ἀμίαντον, dvs. ubesmittelig. Den vanhelliges ikke af synd eller urenhed. Arven er ἀμάραντον, dvs. uvisnelig. Den falmer ikke. Den svinder ikke. κληρονομίαν er den eskatologiske frelse, a) fordi den står parallelt med håbet (vers 3) og frelsen (vers 5), som er beskrivelser af den eskatologiske frelse. b) Dette bekræftes af de tre adjektiver, som bestemmer κληρονομίαν som den eskatologiske frelse. c) τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς er et adj. partc., der nærmere beskriver arven som den eskatologiske frelse som noget, der venter de troende. Arven er bevaret til dem i himlene til et bestemt tidspunkt. Det er en himmelsk arv. Den modtager de ved genkomsten. κληρονομίαν er altså en betegnelse for den eskatologiske frelse, og de forestillinger,

²¹ Håbet er ikke handlingen at håbe (det at vi håber), men indholdet (det, som håbes).

²² δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν kunne være knyttet til et levende håb, som det står ved siden af. Det er da ved Jesu opstandelse, at vi har et levende håb, fordi Jesus Kristus opstod som den første af mange. Men vi har allerede en årsag til håbet (genfødslen), og da bliver "ved Jesu Kristi opstandelse fra de døde" overflødig, og Jesu opstandelse er også det middel, der virker genfødslen i dåben (Rom 6,1-11).

²³ Peter bruger ordet "arv" på baggrund af håbet, idet frelsen er som en arv, som venter på dem.

der er koblet sammen med κληρονομίαν er håb, opstandelse, forklarelse og herlighed, og κληρονομίαν er da herlighedslivet i evigheden. Dette bekræftes af den kendsgerning, at denne arv allerede bevares i himlen og allerede er beredt, og Jesus Kristus er i himlene, og arven er intet andet end delagtigheden i Jesu egen herlighed. Arven er, hvor Jesus er, og Jesus er nu i himlene, og arven er da i himlene, og når Jesus åbenbares, åbenbares arven.²⁴

1.5. τοὺς ἐν δυνάμει θεοῦ φρουρούμενους διὰ πίστεως er et adj. partic., der lægger sig til ὑμᾶς i slutningen af vers 4. Peter beskriver de troende nærmere. Ligesom arven bevares, således bevares de troende ved Guds kraft og ved troen til frelse. φρουρέω betyder bevare eller beskytte. ἐν δυνάμει θεοῦ er instrumentalt og det objektive middel til denne bevarelse. Guds kraft har de mødt gennem Åndens udskillelse. Det sker gennem ordet. Guds kraft har de mødt gennem foreningen med Jesu opstandelse i dåben eller ordet. Guds kraft møder de fortsat gennem Guds ord, som bevarer og styrker dem. διὰ πίστεως er instrumentalt og det subjektive middel til denne bevarelse. Ved troen tilegnes Guds kraft. Vers 4b og vers 5a er parallelle. εἰς σωτηρίαν står parallelt med ”håb” og ”arv”.²⁵ Der er tænkt på den endelige frelse. Den er beskrevet dels negativt som redning fra den eskatologiske dom (1 Pet 4,17) og dels positivt som delagtighed i herligheden. Her i denne sammenhæng er vægten på det positive aspekt, og håbets indhold, arven og frelsen, er den troendes totale forvandling i krop og sjæl, og den består i en delagtighed i Jesu herlighed. Derfor kan Peter skrive, at arven bevares i himlene, og at frelsen er beredt, fordi Jesus er i himlene. Han er frelsens fuldendelse. ἐτοίμην ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ er en apposition, der nærmere karakteriserer σωτηρίαν. Denne er beredt til at blive åbenbaret i den sidste tid. ἐτοίμην fortæller, at den allerede nu er parat og klar til at blive åbenbaret, for Jesus er allerede klar. ἀποκαλυφθῆναι fortæller, at frelsen er skjult i denne tid, men en dag vil blive åbenbar og afsløret, når Jesus åbenbares. ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ er dagen for Jesu genkomst. Da fuldendes deres frelse.

1.6. ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε leder over i et nyt tema: De troendes fremtidige jubel over frelsens fuldendelse (1 Pet 1,8 og 4,13). ἐν ᾧ refererer til ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ, som er dagen for Jesu genkomst (vers 5). ἀγαλλιᾶσθε er præsens med futurisk betydning, og denne brug af præsens

²⁴ Schreiner, *1 Peter*, s.62, mener, at Peter knytter til ved gammeltestamentlig sprogbrug, hvor arven er det lovede land, men Peter forstår arven eskatologisk, så det refererer til den nye himmel og jord. Håbet er stadig fysisk, men transcenderer det fysiske landområde, Israel skulle have. Problemet med denne tolkning er, at den nye himmel og jord allerede findes i himlen. Det virker besynderligt. Ordet ”bevaret” gengives også med ”reserveret”, som ikke svarer til verbets betydning.

²⁵ Den alternative tolkning er, at εἰς σωτηρίαν er knyttet til det umiddelbart foregående διὰ πίστεως (”ved troen til frelse”), hvor εἰς σωτηρίαν angiver troens mål. Det er en afvejning af, om koblingen af εἰς σωτηρίαν til troen eller parallelliteten med håb og arv vejer tungest. Jeg mener det sidste. Det er dog ikke afgørende for tolkningen, da εἰς σωτηρίαν under alle omstændigheder bliver endnu en karakteristik af håbet og arven.

betoner, at det fremtidige er vist og sikkert.²⁶ Peter beskriver de troendes fremtidige jubel i kontrast til deres lidelser nu og i kontrast til deres kærlighed og tro på ham, som de ikke ser nu. Men en dag skal de se og juble.²⁷

ὀλίγον ἄρτι εἰ δέον [ἐστὶν] λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς er en participialsætning, hvor det adv. partc. λυπηθέντες har koncessiv betydning. De troende skal juble engang skønt eller til trods for, at de nu en kort tid er blevet udsat for lidelse. Peter betoner, at lidelsen er noget, der sker nu (ἄρτι) i kontrast til fuldendelsen i fremtiden, og at der er tale om en kort tid (ὀλίγον) i forhold til fuldendelsens evighed. Lidelsen er forfølgelsen og trængslen. Den forårsages af modstandere af deres tro. Den kommer fra dem, og den er noget ondt og svært. ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς er de situationer, hvor de er blevet udsat for lidelse, og πειρασμοῖς forklarer, hvilken betydning lidelserne har: De er prøvelser. πειρασμοῖς har positiv betydning (”prøvelser”), for der er tale om situationer, hvor deres tro prøves med sigte på, at troen styrkes.²⁸ Peter tilføjer εἰ δέον [ἐστὶν] (”om det er nødvendigt”), som refererer til, om det er nødvendigt efter Guds vilje. Det svarer til 1 Pet 4,3,17: ”Hvis det er Guds vilje”. Gud er herre over lidelsen, og vi troende udsættes kun for lidelse, hvis det nødvendigt til at rense og styrke vor tro. Prøvelsens mening og mål er bestemt af Gud. Der er i brevets sammenhæng tænkt på lidelsen for Kristi skyld. Med εἰ δέον [ἐστὶν] viser Peter, at Guds vilje er involveret i de troendes lidelser. Lidelsen kommer fra menneskers ondskab. Den kommer ikke fra Gud. Mennesker er lidelsens årsag, og mennesker virker den. Gud er ikke årsag til den, og han virker den ikke, men Guds vilje er involveret i den, så at vi også har et forhold til Gud i lidelsen. Han er dér. εἰ δέον refererer til Guds tilladende vilje. Gud tillader den, og den passerer Guds hænder og derved forvandles den, så den kan fremme Guds formål.

1.7. ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως beskriver Guds formål med deres lidelser. ἵνα er finalt, og ind i finalsætningen er der sat et indskud (πολυτιμότερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου), dvs. at finalsætningens verbum (εὐρέθη) først kommer efter indskuddet. τὸ δοκίμιον betyder ”prøvedhed” og bruges om en prøves positive resultat. Vi gengiver det med ”jeres prøvede tro” eller ”jeres tros prøvede karakter”. Gennem lidelser prøves troen, og troen står

²⁶ Den alternative tolkning er, at ἐν ᾧ refererer til vers 3-5: Over det (altså håbet, arven, frelsen) jubler I. ἐν ᾧ indfører genstanden for jublen. ἀγαλλιᾶσθε er præsens, og man fastholder den præsensiske betydning, og Peter beskriver de troendes nuværende jubel. Her vil man argumentere med, at vi har det samme verbum i vers 8, og dér er det præsensisk, og at ”I elsker” i vers 8 er præsensisk (Schreiner, *1, 2 Peter*, s.66). Forstået på den måde lever håbet om frelsens fuldendelse i de troende som en jubel. Det er håbets nedslag i den troende. Det første argument er forkert, og det andet er irrelevant, da det netop beskriver de troendes nutid og skal gøre det, men denne kærlighed er set i kontrast til jublen.

²⁷ Til fordel for denne tolkning kan man anføre, a) at aor. partc. λυπηθέντες i vers 6 er fortidigt pga. ἄρτι i forhold til ἀγαλλιᾶσθε, b) at kontrasterne i vers 8 gør jublen fremtidigt, c) at jublens karakter i vers 8 gør det til en eskatologisk jubel, og d) at participiet i vers 9 bestemmer jublen som futurisk.

²⁸ πειρασμοῖς kan også gengives med ”fristelser”, når vi ser dem fra gudløse menneskers og Satans perspektiv, for da er lidelserne noget, der skal tilskynde de troende til at falde fra.

prøven igennem og viser sig som sand og ægte tro. πολυτιμότερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου er et indskud. Det står som en apposition til τὸ δοκίμιον. Den prøvede tro er mere værd (πολυτιμότερον er komparativ) end guld. ἀπολλυμένου διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου er to adjektiviske partc., der lægger sig til χρυσίου. De adj. partc. karakteriserer guldets som noget, der forgår – det er forgængeligt – og som noget, der prøves gennem ild. Vi oversætter: ”Som er mere værd end guld, som forgår, men prøves gennem ild”. En sådan ildprøve afslører, om guldets er ægte, eller om der er urenheder, der brænder op. Sammenligningen med guldets prøvelse gennem ild viser, at troens prøvelse har med ægthed at gøre. Ild afslører guldets ægthed. Prøvelser afslører troens ægthed.

εὐρεθῆ εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν καὶ τιμὴν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ er fortsættelsen af finalsætningen. Formålet med de forskellige prøvelser er, at den prøvede tro skal vise sig. εὐρεθῆ er aor. konj. pas. og betyder ”skal blive fundet” eller ”skal vise sig”. De tre termer (ἔπαινον καὶ δόξαν καὶ τιμὴν) beskriver den anerkendelse, de troende modtager ved genkomsten (Rom 2,6-10). ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ er genkomsten. Denne er en åbenbaring, fordi Jesus skal komme synligt. Da skal de se ham. Kontrasten er til tiden nu, hvor Kristus er skjult.

1.8. ὃν οὐκ ἰδόντες ἀγαπᾶτε er en rel. sætning (”som I elsker, skønt I ikke har set (ham)”), som refererer til Jesus Kristus (vers 7). Fra den kommende genkomst i vers 7 går Peter tilbage til nutiden, og beskriver de troendes forhold til Jesus Kristus nu i denne tid. ὃν ... ἀγαπᾶτε fortæller om deres kærlighed til Jesus. Kærlighed er hengivenhed og lydighed. οὐκ ἰδόντες er et adv. partc. med koncessiv betydning (”skønt”), og οὐκ ἰδόντες refererer til fortiden. De troende har ikke set Jesus i deres fortid, da han levede og virkede i Israel. De troende, som Peter skriver til, har ikke været øjenvidner og set Jesus dengang. Til trods for det elsker de Jesus.

εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὀρῶντες πιστεύοντες δὲ ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκκλήτῳ καὶ δεδοξασμένῳ er en kompliceret sætning, og der findes ikke noget helt tilfredsstillende løsning rent syntaktisk. Det enkleste er at oversætte: ”Som I tror, skønt I ikke ser (ham) nu, men I skal juble ...”. På den måde fastholder vi paralleteten mellem vers 8a og 8b

ὃν	οὐκ ἰδόντες	ἀγαπᾶτε
εἰς ὃν	ἄρτι μὴ ὀρῶντες	πιστεύοντες

εἰς ὃν hører sammen med ἄρτι μὴ ὀρῶντες πιστεύοντες på grund af det følgende δὲ. De to participier hører sammen, og i ἄρτι μὴ ὀρῶντες og πιστεύοντες er der meningsmæssigt en kontrast mellem at se og at tro, og den tolker jeg i analogi med det parallelle ὃν οὐκ ἰδόντες ἀγαπᾶτε, og jeg forstår participiet πιστεύοντες som et finit verbum i analogi med ἀγαπᾶτε. Dette er muligt, men sjældent, og dette er den sproglige vanskelighed med denne tolkning. δὲ ἀγαλλιᾶσθε markerer en kontrast til de to participier på grund af δὲ. Alternativt kan man tage εἰς ὃν sammen med ἀγαλλιᾶσθε,

fordi man mener, at Peter beskriver en jubel over Jesus. De to participier hører sammen, og vi oversætter således: ”Som I, skønt I ikke ser ham nu men tror, jubler over ...” Her er vanskelighederne større, da partc. πιστεύοντες forstås som et finit verbum, vi skal underforstå et ”men” foran πιστεύοντες, og vi skal negligere et δὲ før ἀγαλλιᾶσθε.

εἰς ὄν i εἰς ὄν ἄρτι μὴ ὀρῶντες πιστεύοντες er objekt for πιστεύοντες (”som I tror”). Peter beskriver fortsat de troendes nutid. Troen er personlig tillid til Jesus. ἄρτι μὴ ὀρῶντες er et adv. partc. med koncessiv betydning (”skønt I ikke ser ham”). ὀρῶντες er et præs. partc. med præsens betydning, og Peter skriver om de troende forhold til en person, som de ikke ser nu i denne tid. Kristus er usynlig i tiden nu, og kontrasten mellem ikke at se og at tro betoner, at troen ikke er en skuen, men en tillid baseret på ordet om Jesus Kristus. δὲ ἀγαλλιᾶσθε indfører en kontrast til nutiden. ἀγαλλιᾶσθε er en præsensform med futurisk betydning, og det er en gentagelse fra vers 6. Med χαρᾷ ἀνεκκλήτῳ καὶ δεδοξασμένῳ beskriver Peter glædens eskatologiske klang og fylde. Glæden er ἀνεκκλήτῳ, dvs. den kan ikke udsiges i ord. Det illustrerer dens overvældende karakter. Glæden er δεδοξασμένη (”forklaret”), dvs. den har del i den eskatologiske herlighed og fuldkommenhed. Peter beskriver kontrasten mellem de troendes nutid med dens kærlighed og tro på Jesus og så genkomsten med dens eskatologiske jubel.

1.9. κομιζόμενοι er et adv. partc., der er knyttet til ἀγαλλιᾶσθε. Det har enten kausal betydning og giver grunden til jublen (”fordi de skal modtage/nå”), eller det har temporal betydning og giver tidspunktet for jublen (”når de modtager/når”). Participiet har futurisk betydning på grund af relationen til ἀγαλλιᾶσθε. Participiet betyder ”at nå” eller ”at modtage”. τὸ τέλος τῆς πίστεως [ὕμῶν] er, hvad de skal modtage/nå. τὸ τέλος betyder ”ende”, ”afslutning” og ”mål”, og det refererer til frelsens fuldendelse ved genkomsten. σωτηρίαν ψυχῶν er en apposition til τὸ τέλος τῆς πίστεως [ὕμῶν] og karakteriserer ”målet” nærmere som ”sjælenes frelse”. Dette refererer til den eskatologiske frelse.²⁹ σωτηρίαν er som oftest eskatologisk, og ψυχῶν betegner det hele menneske i sjæl og krop, da frelsen omfatter begge aspekter af menneskets eksistens (jf. vers 4-5).

1.10. περὶ ἧς σωτηρίας refererer til σωτηρίαν i vers 9, som gentages i σωτηρίας, og måske gentager Peter σωτηρίας fra det foregående for at vise, at han løsner σωτηρίας fra dets eskatologiske betydning.³⁰ Peter fortsætter nemlig med at beskrive det nutidige aspekt ved frelsen, som brevets modtagere har fået del i.³¹ ἐξεζήτησαν καὶ ἐξηραύνησαν προφητῶν fortæller, at

²⁹ Hvis man mener, at ἀγαλλιᾶσθε i vers 6 og 8 er præsensiske, er vers 9 også præsensisk og beskriver den foreløbige tilegnelse af frelsens fuldendelse.

³⁰ περὶ ἧς σωτηρίας er et eksempel på en inkorporation, idet det rel. pronomen refererer til ordet ”frelse” i den foregående sætning, men dette ord (”frelse”) indsættes alligevel i relativsætningen (se Robertson, *Grammar*, s.719).

³¹ Goppelt, *Erste Petrusbrief*, s.105. Peter har i vers 5 og 9 beskrevet frelsen som en eskatologisk størrelse, men i vers 10-12 beskriver han frelsen som noget, brevets modtagere har fået del i. Det er tydeligt i vers 10-12, at frelsen er

profeterne undersøgte denne frelse (ἐκζητέω ”at søge” eller ”at forske”) og udforskede den (ἐξεραυνάω ”at efterforske”). De to verber er her synonyme.³² προφηται er GT’s profeter, og οἱ περι τῆς εἰς ὑμᾶς χάριτος προφητεύσαντες er et subst. partc., der nærmere beskriver profeterne som nogle, der har forudsagt nåden til jer. Den beskrivelse definerer profeterne som alle, der har forudsagt den kommende frelse. τῆς χάριτος er et andet ord for frelsen, og τῆς χάριτος betoner, at frelsen er en nåde. εἰς ὑμᾶς præciserer, at nåden var til jer, og det er dem, som Peter skriver til.³³ Denne nåde, frelsen, erfarede de. GT’s profeter har forudsagt denne frelse, nåden, og den har været genstand for deres undersøgelse, og vers 11 fortæller, hvad deres undersøgelse gik ud på.

1.11. ἐραυνῶντες εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦμα Χριστοῦ προμαρτυρόμενον er en kompliceret sætning. Hovedverbet er ἐδήλου (impf. af δηλόω ”åbenbarede”), subjektet er τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦμα Χριστοῦ. Det bedste er at lade εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν (indirekte spørgesætning) være objekt for både ἐραυνῶντες og ἐδήλου (overs.: ”idet de undersøgte hvilken og hvilken slags tid, som Kristi Ånd i dem åbenbarede, som har forudvidnet om lidelserne for Kristus og herlighederne derefter”). ἐραυνῶντες er et adv. partc. med instrumental betydning. Det definerer, hvad profeternes undersøgelse er. Det er en undersøgelse af opfyldelsens tid og situation. εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν er, hvad de forskede i (”idet de (profeterne) undersøgte/forskede i hvilken og hvilken slags tid”). Med τίνα tænkes der på, hvornår Kristus skulle komme (se slutningen af verset),³⁴ og med ποῖον tænkes på, hvordan tiden vil være, dvs. på tidens karakteristika, når Kristus kommer. GT’s profeter undersøgte da, hvornår Jesus Kristus ville komme, og i hvilken historisk situation, han ville komme.

ἐδήλου (”åbenbarede”, ”kundgjorde”) beskriver den profetiske inspiration. ἐν αὐτοῖς er i GT’s profeter, og τὸ πνεῦμα Χριστοῦ er subjektet for ἐδήλου, og det fortæller, hvorfra åbenbaringen kom. GT’s profeter havde πνεῦμα Χριστοῦ i sig. Der er da tale om Jesu Kristi præeksistens.³⁵ Objektet for verbet ἐδήλου er εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν.³⁶ Peter identificerer altså

præsentiisk, a) det viser τῆς εἰς ὑμᾶς χάριτος i vers 10, b) det viser ὑμῖν διηκόνου i vers 12, og c) det viser forkyndelsen af evangeliet for dem i vers 12.

³² De to verber sammenfattes i partc. ἐραυνῶντες i vers 11.

³³ εἰς ὑμᾶς betegner nådens modtagere (Jobes, *1 Peter*, s.100).

³⁴ τίνα er en et spørgende pronomen eller et spørgende adjektiv. Hvis det er et spørgende pronomen, så går profeternes undersøgelse på, hvem frelseren er (τίνα er maskulinum), men 1) profeterne vidste godt, at de profeterde om frelseren, Messias, 2) tekstens fokus er på den tidsmæssige forskel mellem GT og opfyldelsens tid, og 3) profeterne længes efter opfyldelsen. På den baggrund er τίνα et spørgende adjektiv. Jeg har fulgt Michaels, *1 Peter*, s.41 og Schreiner, *1 Peter*, s.74. Det giver ikke mening at forstå τίνα som neutrum pluralis (contra Jobes, *1 Peter*, s.103).

³⁵ Selwyn, *St. Peter*, s.134 og Michaels, *1 Peter*, s.43-44, mener, at det er nytestamentlige profeter, men det kan det ikke være, da de har oplevet frelsens virkeliggørelse i Jesus Kristus og kender frelsens tid. ”Som nu er blevet forkyndt jer” (vers 12), viser også, at profeterne tilhører en anden tid.

³⁶ Det er en misforståelse at skrive som Michaels, *1 Peter*, s.43, at imperfektumsformen ἐδήλου betyder, at åbenbaringen ikke er afsluttet, fordi profeterne skulle undersøge åbenbaringens præcise mening. Imperfektumsformen

”Guds Ånd” i GT, som inspirerede profeterne, med πνεῦμα Χριστοῦ. Denne Ånd var til stede i profeterne og åbenbarede for dem Kristi komme: Hans lidelse og herlighed. Ved at skrive om Kristi Ånd i profeterne betoner Peter kontinuiteten mellem den gamle pagt (GT) og den nye pagt (NT). Kristi Ånd åbenbarede Kristus for profeterne. προμαρτυρόμενον τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα καὶ τὰς μετὰ ταῦτα δόξας er et adj. partc., der nærmere karakteriserer Kristi Ånd, som den Ånd, der forudvidnede (προμαρτύρομαι betyder ”at vidne forud”) om Kristi lidelser (jf. Sl 22 og 69; Es 53) og herligheder (Sl 2 og 110 og Dan 7,13-14). τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα betyder ”lidelser (bestemt) for Kristus” eller ”lidelser i relation til Kristus” (1 Pet 4,13 og 5,1).³⁷ Der er tænkt på hans død. καὶ τὰς μετὰ ταῦτα δόξας refererer til Jesu opstandelse og ophøjelse efter døden. I NT hører vi ofte om Jesu lidelse og følgende herlighed (f.eks. Luk 24,26; 24,46; ApG 2,14-36 og 3,11-26).

1.12. οἷς ἀπεκαλύφθη er en fortsat beskrivelse af GT’s profeter. ἀπεκαλύφθη er en passivum divinum og fortæller, at Gud har åbenbaret for profeterne, hvem de tjente. ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς ὑμῖν δὲ διηκόνουν αὐτά er åbenbaringens indhold. Verbet διακονέω er konstrueret med τινί τι (at tjene nogen med noget). Vi oversætter: ”at de ikke tjente sig selv men jer med dette”. αὐτά er profetiernes indhold (Kristi lidelse og herlighed). Gud åbenbarede for profeterne, at profetierne om Kristus ikke skulle opfyldes i deres egen tid. Dette var Guds svar på deres undersøgelse og forsken med henblik på i hvilken og hvilken slags tid, Jesus ville komme. Det var et delvist svar på deres forsken. ὑμῖν er den generation, der oplever opfyldelsen. Det er Peters samtidige.

ἃ νῦν ἀνηγγέλη ὑμῖν διὰ τῶν εὐαγγελισαμένων ὑμᾶς [ἐν] πνεύματι ἁγίῳ ἀποσταλέντι ἀπ’ οὐρανοῦ er en relativsætning. ἃ refererer til αὐτά dvs. profetierne om Kristi lidelse og herlighed. De er nu blevet forkyndt (ἀνηγγέλη) for jer, som er brevets læsere. διὰ τῶν εὐαγγελισαμένων ὑμᾶς er dem, der formidlede dette budskab. Det er dem, der forkyndte evangeliet for jer. [ἐν] πνεύματι ἁγίῳ fortæller, at de forkyndte evangeliet i Helligåndens kraft, idet Helligånden stadig fyldte dem med Guds evangelium, som er Guds kraft til frelse (Rom 1,16). For menigheden er profetierne om Kristus og deres opfyldelse blevet forkyndt. Der er en slående parallel:

vers 11: Kristi Ånd var i profeterne og åbenbarede profetier om Kristus for dem

vers 12: Apostlene (og andre) forkyndte evangeliet i Helligånden

har durativt betydning, idet denne åbenbaring strakte sig over mange hundrede år, og i konteksten handler det ikke om profetiernes mening, men om deres tid.

³⁷ Det svarer til det parallelle εἰς ὑμᾶς i vers 10. En tilsvarende brug af εἰς finder vi i ApG 20,21; 26,6; 1 Kor 15,10; 16,1; 2 Kor 1,11; 8,4; 9,1; 11,3 og Ef 1,15.

ἀποσταλέντι ἀπ' οὐρανοῦ er et adj. partc., der karakteriserer Helligånden som sendt fra Himlen. Det betoner Åndens guddommelige natur. εἰς ἃ refererer til profetierne om Kristi lidelse og herlighed, som nu blevet forkyndt i evangeliet (vers 11-12).³⁸ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι fortæller, at Guds engle længes efter at se virkeliggørelsen af profetierne. παρακύψαι betyder at ”se ind i”, og i sammenhæng med det foregående handler det om virkeliggørelsen af frelsen gennem Jesu lidelse og herlighed. Dette er med til at betone opfyldelsens betydning. Selv engle længes efter at se virkeliggørelsen af frelsen.

1 Pet 1.13-2.10: Første hoveddel: Lev et helligt liv som Guds hellige folk

Første hoveddel består af to dele (1 Pet 1,13-25 og 2,1-10). Tema i første del er formaningen til at leve et helligt liv. Tema i anden del er formaningen til at lade sig opbygge til Guds hellige folk. I præskript og lovprisning anvender Peter en række indikativformer, der beskriver de troendes virkelighed. I første hoveddel anvender Peter en række imperativer, der formaner de troende til at leve et helligt liv. Denne rækkefølge med indikativer først og derefter imperativer peger på en karakteristisk sammenhæng i brevet (og i NT i øvrigt): Imperativerne har deres basis, dvs. forudsætning og begrundelse, i indikativerne. De troende formaner til at blive, hvad de allerede er. De formaner til at aktualisere, hvad de allerede er. De troende er genfødte til et håb (1 Pet 1,3), dvs. Gud har sat håbet ind i deres liv. Det er virkeligheden, og på den baggrund formaner de til at sætte deres håb til den kommende nåde (1 Pet 1,13). De troende er hellige. Ånden har helliget dem (1 Pet 1,2). Det er deres virkelighed, og de troende formaner til at være hellige i praksis (1 Pet 1,15). De troende har Gud som deres far (1 Pet 1,3), og på den baggrund formaner de til at leve med frygt for Gud (1 Pet 1,17). De troende er genfødte til kærlighed (1 Pet 1,3 og 1,23), dvs. Gud har sat kærligheden ind i deres liv. Dette er deres virkelighed, og på den baggrund formaner de til at elske hinanden (1 Pet 1,22). De troende er født ved ordet (1 Pet 1,23). Dette er deres virkelighed, og på den baggrund formaner de til at hige efter den åndelige og uforfalskede mælk, dvs. ordet (1 Pet 2,2). De troende er levende stene i et åndeligt hus. Dette er deres virkelighed og på den baggrund formaner de til at lade sig opbygge til et åndeligt hus. På det større plan veksler Peter fra indikativ (1 Pet 1,1-12) og til imperativ (1 Pet 1,13-2,10). Dette viser, at imperativen udspringer af indikativen. Dette markeres også af Διὸ, der indleder formaningen i vers 13. Men også i formaningen i 1 Pet 1,13-2,10 veksler Peter mellem imperativ og indikativ. Formaningen til at leve med frygt for Gud (imperativ) begrundes med (1 Pet 1,17), at de er løskøbt fra deres tomme liv

³⁸ εἰς ἃ refererer til ἃ νῦν ἀνηγγέλη (vers 12), som refererer til τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα καὶ τὰς μετὰ ταῦτα δόξας (vers 11).

(indikativ) i 1 Pet 1,18ff. Formaningen til at elske hinanden (imperativ) i 1 Pet 1,22 begrundes med, at de er genfødte (indikativ) i 1 Pet 1,23. Formaningen til at lade sig opbygge til et åndeligt hus (imperativ) i 1 Pet 2,5 står sammen med forsikringen om, at de er Guds hellige folk (indikativ) i 1 Pet 2,9-10. Imperativerne fortæller, at Guds nåde skal realiseres i deres liv og blive virkelig i deres liv, at håbet skal leves ud i deres liv og blive en virkelighed, og at helligheden skal realiseres som det gode liv i denne tilværelse. Den første hoveddel 1 Pet 1,13-2,10 kan struktureres ud fra imperativerne:

- sæt håbet (1 Pet 1,13)
- bliv hellige (1 Pet 1,15)
- lev med frygt (1 Pet 1,17)
- elsk hinanden (1 Pet 1,22)
- hig efter (1 Pet 2,2)
- lad jer opbygge (1 Pet 2,5)

1 Pet 1,13-1,21 begynder og slutter med håb. Derfor kan man overveje, om Peter mener, at håbet er en beskrivelse af de troendes grundvilkår, og at det hellige og gudfrygtige liv er en aktualisering af livet i håbet.

1 Pet 1.13-16: Formaning til at leve helligt

Struktur

- 1.13.** Διὸ
 slutning
 ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν νήφοντες
 adv. partc. instrumentalt
 τελείως ἐλπίσατε
 (verbum) ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ.
 genstanden
- 1.14.** ὡς τέκνα ὑπακοῆς μὴ συσχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον
 partc. svarer til imperativ ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις
- 1.15.** ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ
 γενήθητε,
- 1.16.** διότι γέγραπται [ὅτι] ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιός [εἶμι].
 begrundelse

Eksegese

1.13. Διὸ er en konsekutiv konjunktion, der indfører en slutning, der er baseret på vers 3-12: På grund af frelsens realitet, så sæt jeres håb (ἐλπίζατε). ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν og νήφοντες er to adv. partic., som har instrumental betydning. De definerer og forklarer hovedverbet ἐλπίζατε, så det at de sætter deres håb sker ved at binde op om deres tankers lænder og ved at være nøgterne ("derfor, sæt jeres håb fuldstændigt til den nåde, som bringes jer ved Jesu Kristi åbenbaring, ved at binde op om jeres sinds lænder (og) ved at være nøgterne"). At binde op om sine lænder er en metafor for at være parat til f.eks. opbrud eller handling (jf. 2 Mos 12,11 og Luk 12,35),³⁹ og τῆς διανοίας ὑμῶν viser eksplicit, at det er en metafor. τῆς διανοίας ὑμῶν er deres tanker (jf. Mark 12,30; Ef 4,18 og Kol 1,21), og der er tænkt på deres fornyede tanker, som er fyldt med evangeliet om frelsen. διανοία gengives ofte med sind, men det refererer til en persons aktuelle tanker, som bestemmer personens indstilling og adfærd. De troende skal altså være rede og parate i deres tanker, og det er de, når de kender evangeliet om Guds frelse, der allerede er brudt frem, men endnu ikke er blevet fuldendt. Metaforen beskriver en dimension af håbet: De er indstillet på frelsens fuldendelse, venter den og er rede til at modtage den. De er vendt mod den kommende frelse. Denne metafor fokuserer på forholdet til håbets virkeliggørelse. νήφοντες ("nøgterne" eller "ædrue") er ligeledes en metafor, og den fokuserer på forholdet til virkeligheden, så at de klart ser deres egentlige virkelighed som kristne og er bevidst om, hvad der er deres håb, og ikke bliver trukket ned af denne verdens virkelighedsopfattelse, så de blindes, og håbet svækkes (1 Pet 4,7; 5,8 og 1 Thess 5,6. 8). νήφοντες beskriver en dimension af håbet: De er bevidste om frelsens fuldendelse.

ἐλπίζατε er hovedverbet, og ἐλπίζατε er en aor. imp. ("sæt håbet" eller "skal I sætte håbet"). Adverbiet τελείως hører til ἐλπίζατε og betoner det fuldstændige ved dette håb. De to partic. ἀναζωσάμενοι og νήφοντες definerer håbet og viser, at forventning, rettedhed, parathed, bevidsthed og vished ligger i håbet. ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ er, hvad de skal sætte deres håb til. Det er nåden (ἐπὶ τὴν ... χάριν), som refererer til den eskatologiske frelse (jf. 1 Pet 1,4-5 og 1,10). φερομένην ὑμῖν er et adj. partic., der karakteriserer nåden som noget, der bringes til de troende. Particippet er præsens passiv og har futurisk betydning her, da denne nåde bringes dem ved Jesu Kristi åbenbaring. De skal altså sætte deres håb til den kommende og fuldendte nåde. ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ er, hvornår nåden bringes. Det sker ved

³⁹ Der er tænkt på, at man trækker den lange kjortel op og binder den med bæltet, så at man kan bevæge sig frit og hurtigt.

genkomsten, hvor Jesus åbenbares (1 Pet 1,7). Peter bruger nåden om den eskatologiske frelse for at markere, at frelse er ufortjent og gives af kærlighed. Den eskatologiske frelse er en gave.

1.14. ὡς τέκνα ὑπακοῆς begynder en ny sætning. ὡς indfører egenskab, og ὑπακοῆς er en deskriptiv genitiv. Med ὡς τέκνα ὑπακοῆς beskriver Peter de troendes virkelighed. De er lydighedens børn, for de er udvalgt til lydighed (1 Pet 1,2), og den lydighed er virket af Gud (jf. 1 Pet 1,15 og 1,22). De er børn, for de er født på ny og har Gud som far (1 Pet 1,3). På basis af denne virkelighed (indikativ) formulerer Peter imperativen. μὴ συσχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις er en participialsætning, men da participiet står selvstændigt, svarer det til en imperativ ("som lydighedens børn tilpas jer ikke jeres tidligere lyster i jeres uvidenhed").⁴⁰ συσχηματιζόμενοι betyder "ligedanne" eller "tilpasse sig" eller "gøre sig lige med" (Rom 12,2), og ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις er det, som de ikke skal tilpasse sig. ταῖς ἐπιθυμίαις er syndige lyster, for de bestemmes som deres tidligere lyster i deres hedenskab (1 Pet 4,3-4). πρότερον er et adjektiv ("tidligere"), og sammen med ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν beskriver det de troendes hedenske fortid. Den var kendetegnet ved uvidenhed. τῇ ἀγνοίᾳ refererer til deres afgudsdyrkelse med dens indbyggede opposition til Gud (jf. ApG 17,30 og Ef 4,18). På grund af afgudsdyrkelsen var deres tidligere liv kendetegnet ved syndige lyster. De troende formaner til ikke at vende tilbage til deres tidligere syndige liv.

1.15. ἀλλὰ indfører modsætningen til vers 14. Peter formulerer den samme befaling i vers 14 (negativt) og 15 (positivt). Vers 15 er en formaning til hellighed. κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε indfører imperativen. Kaldet til hellighed udledes fra ham, der kaldte dem. κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον indfører en norm: Den kaldende er normen ("i overensstemmelse med den hellige, som kaldte jer"). τὸν og ἅγιον hører sammen ("den hellige"), og ind i denne konstruktion er der indskudt et adj. partc. καλέσαντα ὑμᾶς ("som kaldte jer"). τὸν ἅγιον er Gud (vers 16), og den hellige er en betegnelse for Guds væsen. ἅγιον betyder dels, at Gud i sit væsen er ophøjet over synden, adskilt fra synd og derfor uden synd og urenhed, og dels at Gud i sit væsen er helt god, ren og kærlighed. Helligheden beskriver en transcendent dimension ved Guds væsen. Gud er norm og mønster for de troendes hellighed. Det bekræftes i καὶ αὐτοὶ og i vers 16. Dog skal dette mønster ikke forstås som en imitatio, hvor vi skal forsøge at efterligne Gud og leve op til hans standard. Den troendes hellighed er virket af Gud (jf. 1 Pet 1,2). I genfødslen skabes der et nyt helligt væsen i os, så vi er hellige, og når Gud er mønster og forbillede, skal det forstås ud fra indikativ og imperativ. Vi skal i praksis blive, hvad vi allerede er,

⁴⁰ Begrundelsen er, at det pga. konjunktionen ἀλλὰ står sideordnet med det følgende imperativ i vers 15.

og her har vi Guds væsen som forbillede. καλέσαντα ὑμᾶς er et adj. partc. der karakteriserer Gud. Han er den, som kaldte dem til hellighed, og dette kald er effektivt (1 Pet 2,9. 21; 3,9 og 5,10).⁴¹ Det er mere end en invitation. Det er et kald, som drager dem ind i hellighedens virkelighed og forvandler dem til at være hellige. Kaldet virkeliggøres ved evangeliet, når Gud skaber troen i mennesket. καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε (”skal også I blive hellige i jeres færden”) er imperativen. καὶ αὐτοὶ er sammenlignende. ἅγιοι er hellige som Gud. I de troendes tilfælde betyder ἅγιοι, at de troende er sat til side for Gud. I dette ligger der to elementer. Der er dels et element af udskillelse fra deres gamle liv, religion og kultur og dermed en udskillelse fra et liv bestemt af synd og urenhed (vers 14 og 18) og dels et element af tilegnelse, idet Gud tilegner sig den troende, så han tilhører Gud (jf. 3 Mos 20,26: ”I skal være hellige for mig, for jeg, Herren, er hellig, og jeg har skilt jeg ud fra folkene, for at I skulle være mine.”). Den troende er sat ind i Guds egen transcendent sammenhæng. Tilegnelsen er forvandling af den troendes væsen, så han eller hun får del i Guds væsen. Ordet hellig beskriver derfor den troendes identitet og væsen. Hellig er da en betegnelse for det nye menneske. Helligheden kan beskrives ved hjælp af ord som godhed, renhed og kærlighed, for det er dem, som kendetegner de troende liv (1 Pet 2,12-15; 2,20; 3,6; 3,11. 13. 17 og 4,19). ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ er, hvor de skal blive hellige. Det er i hele deres livsførelse. γενήθητε (aor. imp. pas.) har betydningen ”skal I blive”. De troende er i deres væsen hellige, og de formaner nu til at blive det i deres liv. De skal blive i praksis, hvad de allerede er i deres nye væsen.

1.16. διότι γέγραπται indfører et skriftbevis for formaningen til at være hellig. διότι er kausalt og indfører en begrundelse for at de troende skal være hellige. Begrundelsen er et citat. ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιός er et citat fra 3 Mos 11,44-45; 19,2; 20,7 eller 20,26. Kaldet til hellighed begrundes ud fra Guds væsen. De troende skal være hellige, fordi Gud er hellig (vers 15). Gud er norm og mønster. Dette citat er talt til Israel, og Peter applicerer det nu på de hedningekristne, som han skriver til. Det viser eksplicit, at de hedningekristne er en del af Guds folk. Via denne applicering bekræfter Peter dette princip. Det er gyldigt for menigheden på hans tid. Men Peter bekræfter ikke den detaljerede implementering af princippet i Moseloven. Denne implementering er ikke gyldig og skal ikke overholdes af menigheden efter Kristus. Helligheden er etisk og svarer til de ti bud. De er gyldige for os.

1 Pet 1.17-21: Formaning til at leve i gudsfrygt

Struktur

⁴¹ Det er specielt tydeligt i 1 Pet 2,9 og 2,21, at kaldet er effektivt; i 1 Pet 3,9 og 5,10 bruger Peter kaldet om deres kommende frelse.

- 1.17.** καὶ εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσωπολήμπτως κρίνοντα κατὰ τὸ ἐκάστου ἔργον,
realis (protasis)
ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστράφητε,
apodosis (følge)
- 1.18.** εἰδότες ὅτι οὐ φθαρμοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ, ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν
adv. partc. årsag ἀναστροφῆς πατροπαραδότου
- 1.19.** ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι
ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ,
- 1.20.** προεγνωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου
φανερωθέντος δὲ ἐπ' ἐσχάτου τῶν χρόνων δι' ὑμᾶς
adj. partc. karakteriserende
- 1.21.** τοὺς δι' αὐτοῦ πιστοὺς εἰς θεὸν
apposition
τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν
καὶ δόξαν αὐτῷ δόντα,
adj. partc. karakteriserende
ὥστε τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα εἶναι εἰς θεόν.
konsekutivt

Eksegese

1.17. I vers 17 kommer der en ny formaning, som begrundes i vers 18-21. Formaningen er formuleret i en betingelsessætning. καὶ indleder den nye formaning. εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσωπολήμπτως κρίνοντα κατὰ τὸ ἐκάστου ἔργον er protasis i en realisbetingelsessætning. Der er ikke noget i sammenhængen, som tyder på, at Peter betvivler, at de troende påkalder Gud som far. Derfor gengiver vi εἰ med ”når”. πατέρα ἐπικαλεῖσθε har betydningen ”(og når) I påkalder ham som far”. De troende er født af Gud (1 Pet 1,3; 1,4), og han er deres far, og i Bibelen står far for autoritet, beskyttelse, ledelse og omsorg. En søn skylder sin far lydighed. Det gælder også de troende i forhold til Gud som far (1 Pet 1,2 og 1,14). ἐπικαλεῖσθε refererer til en påkaldelse af Gud i bøn. De troende henvender sig altså til Gud som far. Det er godt og rigtigt. Det er de troendes praksis. τὸν ἀπροσωπολήμπτως κρίνοντα κατὰ τὸ ἐκάστου ἔργον (”som dømmes uden personsanseelse efter enhvers gerning”) er et adj. partc., der karakteriserer Gud som far nærmere. Denne far er den eskatologiske dommer, og Peter tilføjer sikkert dette for at minde læserne om at denne himmelske far også er deres dommer. Dette uddyber deres gudsbillede. Dette skal hindre, at

de spiller Gud som far ud mod Gud som dommer. Han er begge dele. Peter beskriver den eskatologiske dom, og Gud Fader vil da dømme efter gerninger og uden personsanseelse. ἀπροσωπολήπτως betyder ”uden personsanseelse” eller ”uden hensyn til personen”. Gud tager ikke en persons status, position, etnicitet eller køn i betragtning, når han dømmer. Dommen er upartisk (ApG 10,34 og Rom 2,11). κατὰ τὸ ἐκάστου ἔργον er domskriteriet, og det er gerninger (1 Pet 2,23 og 4,5 og jf. Matt 25,31-46; Rom 2,6ff og 2 Kor 5,11). ἔργον er singularis og refererer til en persons liv som et samlet hele. Frelse er nåde. Det gælder også den eskatologiske frelse, som Peter eksplicit omtaler som nåden (1 Pet 1,13). Frelsen er en kærlighedsgave, og den modtages i troen, og når Peter skriver om en dom efter gerninger, er gerninger troens vidnesbyrd. Gerninger viser, at troen respektive vantroen findes i et menneske. I den eskatologiske dom har gerningerne evidentiell betydning.

ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστράφητε indfører følgen i betingelsessætningen, og den er formuleret med et imperativ. Årsagen er, at deres Fader er den eskatologiske dommer. Følgen er, at de skal færdes i frygt. ἐν φόβῳ er i frygt for Gud, og det er den gode form for frygt, som ikke skræmmer og driver på flugt, men som drager dem nær Gud. Det er ærefrygten for ham, som er deres Gud og far. Det er frygten for at handle imod hans vilje. Guds frygt er en motivation til at leve et helligt liv. ἀναστράφητε (aor. imp. pas. ”at vandre” ”at leve”) beskriver livsførelse (1 Pet 2,15). τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον er temporalt og beskriver, hvornår de skal leve i frygt for Gud. τῆς παροικίας betyder ”ophold i det fremmede” eller ”udlændighed” (”med frygt skal I vandre i tiden for jeres ophold i det fremmede”). De troende beskrives igen som fremmede og udlændinge i denne verden (jf. 1 Pet 1,1), og a) det er de på grund af Guds udvælgelse, som medfører en udskillelse fra det karakteristiske religiøst-etiske liv i denne verden. b) Det er de på grund af genfødslen, som skaber et nyt jeg med et nyt liv, og c) det er de på grund af den hellighed, som de er blevet kaldet ind i, og som skiller dem ud fra deres tidligere afgudsdyrkelse (1 Pet 1,14 og 18) og fra deres syndige lyster. Der er en teologisk årsag til de troendes status som fremmede og udlændinge i denne verden, og som samles i begrebet hellig: De troende er udskilt fra denne verden og tilhører Gud. Denne udskillelse betyder en væsensforvandling. De er nu fremmede og udlændinge, for de hører ikke længere til i denne verden med dens normer, adfærd, tankesæt, religiøsitet og kultur. I den forstand kan man karakterisere de troendes status som fremmede og udlændinge som en sociologisk kategori, der omfatter deres religiøst-etiske liv.

1.18. εἰδότες er et adv. partic. med kausal betydning, som angiver årsagen til formaningen om at leve i frygt (vers 17). Årsagen omfatter vers 18-21. Årsagen er, at de er købt fri med Jesu kostbare blod. ὅτι οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ, ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαραδότου er sammen med det følgende vers den egentlige årsag. Partic. er kausalt og giver endnu en årsag til formaningen til at vandre i frygt, og denne årsag er, at de blev løskøbt fra deres tomme liv med Kristi kostbare blod. Peter formulerer først, hvad de troende ikke blev løskøbt med. φθαρτοῖς (”det forgængelige”) er det, som forgår (1 Pet 1,4). ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ er en apposition, som definerer det forgængelige som sølv eller guld. Det er noget kostbart i denne verden og noget, som man brugte til at løskøbe slaver og fanger med. ἐλυτρώθητε betyder ”I blev løskøbt”, og det fremgår eksplicit i denne sammenhæng, at de troende er købt fri via en løsesum. Løskøbelse er befrielse og i samtiden løskøbte man slaver, krigsfanger og gidsler ved hjælp af en aftalt løsesum. ἐλυτρώθητε er en passivum divinum. ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαραδότου er det, som de troende er blevet løskøbt fra. ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς er deres tidligere liv, hvor ματαίας (”tomt”) karakteriserer livet som en magt, som de ikke selv kunne befri sig fra. Det viser verbet ἐλυτρώθητε, og på grund af verbet refererer ματαίας sandsynligvis til afgudsdyrkelsen, så at deres tidligere liv var behersket af afguder, som undertrykte dem. Sådan kan ordet ματαία bruges i LXX og i NT (ApG 14,15; Rom 1,21 og Ef 4,17). Vi ved fra NT (1 Kor 8,4 og 10,20), at afguder ikke findes, men at dæmoner gennemtrænger afgudsdyrkelse (1 Kor 10,20-21), så løskøbelsen er fra Satans og dæmoners magt i deres afgudsdyrkelse. Deres tidligere liv karakteriseres som πατροπαραδότου (”arvet fra en far” eller ”overtaget fra en far”), dvs. som et traditionsbestemt liv, hvor deres fædres traditioner er overtaget og videreført i deres liv. Afgudsdyrkelsen var tradition og indarbejdet i deres kultur. Løskøbelsen er fra deres afgudsdyrkelse.⁴²

1.19. ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ formulerer, hvad de troende er blevet løskøbt med: Kristi kostbare blod. τιμίῳ står som kontrast til guld og sølv (vers 18). αἵματι står for død. Χριστοῦ hører sammen med αἵματι. Når der udgydes blod, er det en beskrivelse af død, og død skaffer soning af synd. ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου indfører en sammenligning. Kristi blod sammenlignes med et offerlams blod. ἀμώμου (”lydefrit” eller ”fejlrit”) og ἀσπίλου (”pletfri”) refererer til GT’s regler for fejlfrie offerdyr, og ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου identificerer Jesu død som en offerdød, som soner synd. Med lam er der næppe tænkt

⁴² Peter skriver ikke her om en løskøbelse fra syndens skyld, men om en løskøbelse fra en magt. Jesu død er soning af synden, og demed er soningen også en befrielse fra Satans og dæmoners magt, fordi Satan ved Jesu soning af synden mister sit magtgrundlag, som består i menneskers synd.

på et specifikt offer i den gammeltestamentlige lovgivning. Jesu død sammenlignes med ofringen af en lam, der ofres for andres skyld, for at sone og dvs. udlette synden. Og ligesom dette lam var Jesus fejlfri. Han var den hellige og syndfrie (1 Pet 2,22-23 og 3,18).

1.20. προεγνωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου er et adj. partc., som karakteriserer Kristus. προεγνωσμένου kan betyde ”forudkendt” eller ”forudbestemt”. Ordet ”kende” kan i bibelsk sammenhæng også betyde ”udvælge” og betydningen forudbestemt bidrager mest til meningen her, som fokuserer på Jesu kostbare blod. Det er blodet fra den forudbestemte frelser. Det svarer også til andre tekster i NT, der taler om Guds evige frelsesplan og forudbestemmelse af Jesus (ApG 2,23; Rom 16,25-26; Ef 1,4; 2 Tim 1,9 og Hebr 9,26). πρὸ καταβολῆς κόσμου er før verdens grundlæggelse, så forudbestemmelse af Jesus til at være frelseren fandt sted i evigheden. Denne forudbestemmelse implicerer Jesu præeksistens på grund af kontrasten til φανερωθέντος, som Peter bruger i kontrast til en tidligere skjult periode (1 Pet 1, 5. 7 og 1,13). φανερωθέντος δὲ ἐπ’ ἐσχάτου τῶν χρόνων δι’ ὑμᾶς er et adj. partc., der karakteriserer Kristus som den, der blevet åbenbaret på grund af os troende ved tidernes afslutning. Med åbenbaret tænkes der på inkarnationen og den inkarneredes liv på jorden. Åbenbaringstanken implicerer, at Kristus levede skjult som præeksistent. ἐπ’ ἐσχάτου τῶν χρόνων betyder ”tidernes ende” eller ”de sidste tider”. Det fortæller, at de sidste tider indledes med Jesu første komme. δι’ ὑμᾶς er for jeres skyld. Jesus blev åbenbaret for at frelse os.

1.21. τοὺς δι’ αὐτοῦ πιστοὺς εἰς θεὸν er en apposition til δι’ ὑμᾶς (vers 20). Vi oversætter: ”De troende ved ham på Gud”. δι’ αὐτοῦ er ved Kristus. Han formidler troen til dem. De kommer ikke af sig selv til tro, men Jesus skaber troen i dem. Den er en gave. εἰς θεὸν er troens genstand. τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ δόξαν αὐτῷ δόντα er to adj. partc., der karakteriserer Gud nærmere. Han er den, der oprejste Jesus fra de døde og gav ham æren. Æren refererer til ophøjelsen. ὥστε τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα εἶναι εἰς θεόν er konsekutivt og beskriver, 1) enten at deres tro *også* er håb til Gud eller 2) at deres tro og håb er til Gud. Med ἐλπίδα (”håb”) tænkes der på opstandelsen. De troendes opstandelse er jo baseret på Kristi opstandelse.

1 Pet 1.22-25: Formaning til at elske hinanden

Struktur

1.22. Τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας εἰς φιλαδελφίαν
adv. partc. temporalt ἀνυπόκριτον,
ἐκ [καθαρᾶς] καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε ἐκτενῶς

formaning

1.23. ἀναγεγεννημένοι οὐκ ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς ἀλλὰ ἀφθάρτου
adv. partc. kausalt διὰ λόγου ζῶντος θεοῦ καὶ μένοντος.

1.24. διότι

årsag *πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος*
καὶ πᾶσα δόξα αὐτῆς ὡς ἄνθος χόρτου·
ἐξηράνθη ὁ χόρτος καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσεν·

1.25. τὸ δὲ ῥῆμα κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

τοῦτο δέ ἐστιν τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς.

identifikation

Eksegese

1.22. Τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον er et adv. partc. med kausal betydning. Det begrunder imperativen ”I skal elske”, og begrundelsen er, at de har rensset deres sjæle. Τὰς ψυχὰς ὑμῶν defineres af det følgende καρδίας, og ”sjæl” bruges her om de troendes person, det nye jeg (1 Pet 3,20). ἡγνικότες (perf. partc.) har betydningen ”I har rensset og er nu rensset”, og denne renselse defineres af det følgende præpositionsled. ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας er midlet til renselse (”ved lydighed mod sandheden”), og der er to tolkninger.

1) τῆς ἀληθείας er en objektiv genitiv, og ”sandheden” svarer til evangeliet (se vers 25). Lydigheden refererer til den stadige modtagelse af evangeliet, og lydigheden bliver en betegnelse for troen. Renselsen er tilgivelsen. ”I har rensset” betyder da, at de fortsat har modtaget tilgivelsen.

2) τῇ ὑπακοῇ er etisk forstået, og refererer til de troendes lydighed mod etiske bud. τῆς ἀληθείας er evangeliet, og det er en oprindelsens genitiv, så lydighed har sin oprindelse i evangeliet. Renselsen er etisk og henviser til, at de har lagt syndige lyster fra sig og stadig gør det.

εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον er renselsens mål. Det er en uhyklet dvs. oprigtig og ægte broderkærlighed. ἐκ καθαρᾶς καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε ἐκτενῶς er formaning. ἀγαπήσατε (aor. imp.) er selve formaning; ἐκτενῶς (”udholdende” eller ”ivrigt”) lægger sig til imperativen. Af et rent hjerte opsummerer det foregående. ἀλλήλους refererer til de troende (jf. broderkærlighed i vers 22a). Den kristne kærlighed kan defineres som hengivenhed og som det at ofre sig for andre. Kærligheden er en dynamisk disposition, som vil blive til handling. Den er praksisorienteret.

1.23. ἀναγεγεννημένοι οὐκ ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς ἀλλὰ ἀφθάρτου διὰ λόγου ζῶντος θεοῦ καὶ μένοντος. ἀναγεγεννημένοι (perf. partc.) er et adv. partc. med kausal betydning. Peter begrundet formaningen til indbyrdes kærlighed med, at de er genfødte. Der er altså to begrundelser for den indbyrdes kærlighed: Dels renselsen og dels genfødslen. Når Peter indfører genfødslen som en begrundelse for kærlighed, viser det, at genfødslen betyder, at den troende fødes med et nyt helligt væsen, hvor kærligheden er sat ind. Vi har igen et eksempel på indikativ og imperativ. De troende har fået givet kærligheden, og de skal blot praktisere den og blive i praksis, hvad de allerede er. Peter har allerede omtalt de troendes genfødsel i 1 Pet 1,3. Her beskriver Peter midlet til genfødslen, dvs. det, som virkede genfødslen. Det var ikke forgængelig men uforgængelig sæd. σπορᾶς er sæd, og "uforgængelig sæd" er en metafor for Guds ord. Dette fremgår af fortsættelsen, hvor "af uforgængelig sæd" og "ved Guds levende og blivende ord" står parallelt og er to forskellige udtryk for samme sag. Sæden er Guds ord. ἐκ ("af") og διὰ ("ved") er blot stilistisk variation. Begge beskriver midlet til genfødslen. Guds ord karakteriseres som "levende", dvs. som dynamisk virkende og skabende (1 Pet 1,3), og som "blivende", dvs. som uforgængeligt. I 1 Pet 1,3 skriver Peter, at vi blive genfødt ved Jesu Kristi opstandelse, og her på dette sted skriver han, at vi blev genfødt ved Guds levende ord. Det er ikke modsætninger, men de to vendinger fortæller, at Guds ord formidler Jesus til os, så at vi forenes med hans opstandelse. Dette er genfødslen.

1.24. διότι er kausalt, og Peter begrundet med et citat fra GT, at Guds ord er uforgængeligt og blivende. Med πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος introducerer Peter en sammenligning, hvor menneskeheden sammenlignes med græsset. πᾶσα σὰρξ er en samlet betegnelse for menneskeheden. Når Bibelen anvender kød om menneskeheden på denne generelle måde, fremhæver det menneskets forgængelige, svage og dødelige karakter. χόρτος er græsset. De to næste linjer i citater udfolder sammenligningen. καὶ πᾶσα δόξα αὐτῆς er menneskets herlighed, og med ὡς ἄνθος χόρτου sammenlignes den med græssets blomster. ἄνθος χόρτου er græssets blomster. ἐξηράνθη ὁ χόρτος beskriver, at græsset visner, og således visner og dør mennesket. καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσεν beskriver, at blomsterne falder, og således falder og forgår menneskets herlighed. Der er ikke noget blivende ved græsset eller mennesket.

1.25. τὸ δὲ ῥῆμα κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα er kontrasten til det forgængelige menneske med dets kortvarige herlighed. Herrens ord forbliver til evighed. Citatet bekræfter og verificerer, at Guds ord er uforgængeligt og blivende. τοῦτο δέ ἐστιν τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς er en identifikation. Herrens ord identificeres med evangeliets ord (1 Pet 1,12). τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς er et adj. partc., der karakteriserer Guds ord som det evangelium, som er

blevet forkyndt for os troende. Evangeliet er et uforgængeligt, blivende og levende ord, og det konkrete bevis på dets levende og skabende kraft er genfødslen, som virkes ved ordet.

1 Pet 2.1-3 Hige efter ordet

Struktur

- 2.1.** Ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ὑποκρίσεις καὶ φθόνους καὶ πάσας καταλαλιὰς,
adv. partc. betingelse
- 2.2.** ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε,
formaning
ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε εἰς σωτηρίαν,
finalt
- 2.3.** εἰ ἐγέυσασθε ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος.
Forsikring – begrundelse

Eksegese

2.1. Med οὖν drager Peter en slutning fra vers 23-25: Altså fordi I er genfødte ved Guds evige ord, skal I hige efter ordet (vers 2). Men inden Peter formulerer imperativen i vers 2, indsætter han en participialsætning. Ἀποθέμενοι πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ὑποκρίσεις καὶ φθόνους καὶ πάσας καταλαλιὰς er et adv. partc. med konditional betydning.⁴³ Ἀποθέμενοι angiver da en betingelse og forudsætning for imperativen i vers 2. Vi oversætter: ”Altså, når I har aflagt al slethed og al svig og hyklerier og misundelser og alle bagtalelser”. ἀποτίθημι er en typisk term i nytestamentlig formaning. Verbet kan bruges i ligefrem betydning om at aflægge et stykke tøj og i metaforisk betydning om at aflægge syndige holdninger, vaner og handlinger. En sådan aflæggelse betegner et brud, for det, jeg aflægger, lægger jeg fra mig, så jeg bryder med det. Jeg vil ikke have noget med det at gøre. Aflæggelsen forudsætter en bevidsthed om, at det er synd, og en vilje til at lægge det fra sig. πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ὑποκρίσεις καὶ φθόνους καὶ πάσας καταλαλιὰς er, hvad de skal lægge fra sig. Det er et kort lastekatalog. κακίαν er slethed og ondskab; δόλον er svig og falskhed; ὑποκρίσεις er en form for falskhed, hvor man foregiver noget uden at mene det eller virkelig være det (1 Pet 1,22); φθόνους er misundelser i mange forskellige former, og καταλαλιὰς er bagtalelser, hvor man taler ondt eller falsk om andre. Alle de nævnte synder er eksempler på noget, som hindrer, vanskeliggør eller ødelægger broderkærligheden. I grunden har vi

⁴³ Andre vil mene, at det adv. partc. har sociativ betydning.

έν formaning til broderkærlighed i 1 Pet 1,22 og 2,1, og den formuleres positivt i 1 Pet 1,22 og negativt i 1 Pet 2,1.

2.2. *ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε* er imperativen. *ἐπιποθήσατε* er aor. imp. *ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη* er sammenlignende. Peter sammenligner de troende med nyfødte børn (*ἀρτιγέννητα*). Ligesom de nyfødte higer efter mælk for at stille deres sult, således skal de troende hige efter ordet for at stille deres åndelige sult.⁴⁴ *τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα* er, hvad de skal hige efter. *γάλα* (mælk) er en metafor for ordet (jf. 1 Pet 1,25). *λογικὸν* betyder ”fornuftig”, ”sand” eller ”åndelig” (jf. Rom 12,1) og fortæller, at ”mælk” er metaforisk. *ἄδολον* er uforfalsket. *ἐπιποθήσατε* betyder ”I skal hige efter” eller ”I skal længes efter”. De troende er født på ny ved ordet, de lever af ordet og vokser ved ordet. *ἵνα ἐν αὐτῷ ἀύξηθῆτε εἰς σωτηρίαν* er finalt og beskriver formålet med denne higen efter ordet. Det nyfødte jeg (1 Pet 1,23) skal vokse ved evangeliet op til den frelse, som venter. *εἰς σωτηρίαν* er den eskatologiske frelse. Ved ordet bevarer, styrkes og vokser troen.

2.3. *εἰ ἐγέύσασθε ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος* er en forsikring. Verset er et delvist citat fra Sl 34,9 (LXX 33,9), og citatet fungerer som en begrundelse for vers 2. De skal hige efter ordet, fordi de har smagt, at Herren er god gennem ordet. *εἰ* har forsikrende betydning (”så sandt”). *ἐγέύσασθε* (”I har smagt”) refererer til erfaring af, at Herren er god. *ὁ κύριος* er Jesus Kristus. Peter skriver om Guds ord, og Guds ord er om Herren, og i Guds ord er Herren er tilstede, så de troende erfarer Herren selv gennem ordet. Vi kan tale om Kristi realpræsens i ordet, så erfaring med ordet er erfaring med Herren selv. De troende har smagt, at Herren er god, og det refererer til tilgivelsen gennem evangeliet, og den kommer af nåde, og det refererer til genfødslen, og den sker af nåde. I dette erfarede de Herrens godhed.

1 Pet 2.4-10: Formaning til at lade sig opbygge til et åndeligt hus

Struktur

2.4. *πρὸς ὃν προσερχόμενοι λίθον ζῶντα*

adv. partc. instrumentalt

ὑπὸ ἀνθρώπων μὲν ἀποδοκιμασμένον

adj. partc. karakteriserende

παρὰ δὲ θεῶ ἐκλεκτὸν ἔντιμον,

attributivt

⁴⁴ Sammenligningen er oplagt, da de troende er genfødte.

2.5. καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομεῖσθε οἶκος πνευματικὸς εἰς ἱεράτευμα ἅγιον
formaning ἀνερέγκαι πνευματικὰς θυσίας εὐπροσδέκτους [τῶ] θεῶ
διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

2.6. διότι περιέχει ἐν γραφῇ·
begrundelse ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιών λίθον ἀκρογωνιαῖον ἐκλεκτὸν ἔντιμον
καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ κατασχυνοθῆ.

2.7. ὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν, ἀπιστοῦσιν δὲ λίθος ὃν ἀπεδοκίμασαν
følge οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας

2.8. καὶ λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα σκανδάλου·

οἱ προσκόπτουσιν τῷ λόγῳ ἀπειθοῦντες
subst. partc.

εἰς ὃ καὶ ἐτέθησαν.

bestemmelse

2.9. ὑμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτόν, βασιλείον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν,
modsætning

ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος

formål εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς·

2.10. οἷ ποτε οὐ λαὸς νῦν δὲ λαὸς θεοῦ, οἱ οὐκ ἠλεημένοι νῦν δὲ ἐλεηθέντες.

rel. sæt.

Eksegese

2.4. πρὸς ὃν er et relativpronomen, som refererer til ὁ κύριος (Jesus) i vers 3. προσερχόμενοι er et adv. partc, som har instrumental betydning. De troende lader sig opbygge ved at komme til Jesus og smage, at han er god (vers 3).⁴⁵ λίθον ζῶντα er en apposition til ὃν. ζῶντα fortæller, at "sten" er metaforisk, og Peter beskriver et nutidigt forhold til Herren Jesus. ζῶντα forudsætter da opstandelsen, og ζῶντα betyder, at han er levende og livgivende, idet han giver liv til dem, som kommer til ham (1 Pet 1,3. Med λίθον er der tænkt på, at Kristus er hjørnестenen (se vers 6), som bærer og bestemmer bygningen. ὑπὸ ἀνθρώπων μὲν ἀποδοκιμασμένον er et adj. partc., der karakteriserer den levende sten som forkastet af mennesker. Partc. er perfektum passiv, som beskriver en tilstand. ὑπὸ ἀνθρώπων viser, at det gælder generelt.⁴⁶ παρὰ δὲ θεῶ indfører som

⁴⁵ I Wallace's sprogbrug har participiet instrumental betydning; det er midlet, hvorved de troende lader sig opbygge. Nogle overvejer, om det svarer til en imperativ.

⁴⁶ Der er ikke tænkt specielt på de jødiske ledere, som lod Jesus korsfæste. De er en del af en større gruppe. Billedet med den forkastede sten, som bliver hjørnестenen, er i NT et billede på Jesu død og opstandelse, og Jesus bliver i kraft af

kontrast Guds vurdering. ἐκλεκτὸν er et verbaladjektiv, der karakteriserer den levende sten som ”udvalgt”, og ἔντιμον er et adj., der karakteriserer stenen som ”æret”.⁴⁷ Peter har taget de to ord fra Es 28,16 (vers 6). Gud har udvalgt og givet Jesus den ære at være hjørneste, som Guds menighed skal bygges på (jf. vers 6). I Guds frelsesplan er Jesus bestemt til at være hjørneste.⁴⁸

2.5. καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομεῖσθε er imperativen.⁴⁹ καὶ αὐτοὶ betyder ”også I”; ὡς λίθοι ζῶντες indfører egenskab (”som levende stene”). Kristus er den levende sten, og når de kommer til ham i tro (vers 4), bliver de selv levende stene. De får del i hans liv, og de er levende som han. οἰκοδομεῖσθε er præf. imp. pas. (”I skal lade jer opbygge”), dvs. I skal som sten lade jer indføje i bygningen. Det sker ved at komme til Jesus (vers 4). Opbyggelsen er kollektivt forstået og refererer til opbygningen af menigheden, og οἰκοδομεῖσθε betyder at lade sig opbygge af Gud.⁵⁰ De troende er en menighed og et præsteskab (1 Pet 2,9-10), og de skal fortsat lade sig opbygge til en menighed af Gud. οἶκος πνευματικὸς εἰς ἱεράτευμα ἅγιον er, hvad de skal lade sig opbygge til.⁵¹ οἶκος er en metafor for menigheden. πνευματικὸς betyder, at dette hus er skabt af Ånden og har fået dets karakter af Ånden. Det er det nye tempel, hvor Gud er tilstede. εἰς ἱεράτευμα ἅγιον kan stå parallelt med ”åndeligt hus” eller beskrive målet med det åndelige hus: ”Til et helligt præsteskab”. Dette er en beskrivelse af menigheden. På basis af dette har man talt om de troendes almindelige præstedømme, som betyder, at alle troende er præster. Et ”helligt” vil sige udskilt fra verden for at tilhøre Gud (jf. 1 Pet 1,15-16), og ”præsteskab” vil sige udskilt til aktiv tjeneste. I GT var en del af Israel et helligt præsteskab; i NT er alle troende et helligt præsteskab. ἀνενέγκαι πνευματικὰς θυσίας er finalt og beskriver formålet med at være et helligt præsteskab. Det åndelige offer er dem selv med deres liv (jf. Rom 12,2), og det at bringe åndeligt offer er at stille sig til rådighed for Gud. πνευματικὰς fremhæver, at dette offer er virket af Ånden. Det er, hvad deres præstetjeneste består i. εὐπροσδέκτους [τῶ] θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ er en apposition til ”åndelige ofre”. De er acceptable for Gud, og de formidles ved Jesus Kristus.

2.6. διότι er kausalt, og Peter begrundes opfordringen til at lade sig opbygge som levende stene. Det begrundes med, at Kristus er hjørneste. περιέχει ἐν γραφῇ introducerer et citat. περιέχει betyder ”der står” eller ”det lyder”, og ἐν γραφῇ er i GT som helligskrift.

denne død og opstandelse hjørneste (Matt 22,33-46 og ApG 4,10-11). ἀποδοκιμασμένον beskriver da Jesu død, men Peter fokuserer ikke specielt på dette, og der er ingen eksplicit reference til Jesu opstandelse i sammenhængen.

⁴⁷ ἔντιμον kan betyde ”æret” eller ”kostbar”. Det gentages i vers 6 og defineres af ἡ τιμὴ i vers 7 og får derfor betydningen ”æret”.

⁴⁸ Jesus er hjørneste i kraft af sin død og opstandelse, men det omtaler Peter ikke.

⁴⁹ οἰκοδομεῖσθε kan være en indikativ, men sammenhængen med de mange imperativen peger på, at det skal forstås som en imperativ.

⁵⁰ Jeg har her fulgt Goppelt, *1 Petrusbrief*, s.144.

⁵¹ οἶκος πνευματικὸς er en apposition til ”I” i verbet οἰκοδομεῖσθε.

Begrundelsen er et citat fra Es 28,16.⁵² *ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιών λίθον ἀκρογωνιαῖον ἐκλεκτὸν ἔντιμον* fortæller, hvad Gud gør. I verbet *τίθημι* ("jeg har sat") ligger der bestemmelse. Det er Guds vilje og bestemmelse, som virkeliggøres her. *ἐν Σιών* er i Jerusalem, og *λίθον ἀκρογωνιαῖον* er "en hjørneste".⁵³ En hjørneste er en fundamentsten, som bærer og bestemmer bygningens form. Jesus Kristus er grundlaget, som bærer og bestemmer bygningen. *ἐκλεκτὸν ἔντιμον* er en apposition til *λίθον ἀκρογωνιαῖον* (vers 4). Hjørneste er udvalgt af Gud, for Jesus er den udvalgte frelser. Hjørneste er æret på grund af dens funktion. Det fortæller om dens værdi. Nedlæggelsen af hjørneste er virkeliggørelse af Guds frelsesplan.⁵⁴ *καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ κατασχυνθῆ* er en forsikring (1 Pet 3,3; 3,16 og 4,16). Den troende, som lader sig opbygge på denne hjørneste, vil ikke blive skuffet,⁵⁵ men han vil blive anerkendt og modtage ære, når Jesus kommer igen. *οὐ μὴ κατασχυνθῆ* refererer til dens troendes oprejsning og anerkendelse ved genkomsten, og de troende vil få oprejsning, fordi de bygger på Guds egen Søn, den udvalgte og ærede.

2.7. Vers 7-8a er en kommentar til citatet. *ὁμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν* er første del af kommentaren. Det indføres som en slutning (*οὖν*), som er baseret på vers 6. "Æren er da for jer, som tror". *ἡ τιμὴ* refererer til, at Kristus er "æret" (*ἔντιμον*) af Gud (vers 6). De troende får del i Kristi ære. Det sker ved genkomsten. Da bliver Kristi ære de troendes ære. Ære er ophøjelse og anerkendelse. Dativen *ὁμῖν* plus *τοῖς πιστεύουσιν* (subst. partc.) er for hvem, det sker. Det er de troende. *ἀπιστοῦσιν δὲ λίθος ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας* er sammen med vers 8a den anden del af kommentaren til citatet i vers 6. Vi oversætter: "Men for de vantro er den sten, som bygmestrene forkastede, den er blevet en hovedhjørneste og en anstødssten og klippe til fald". *δὲ* indfører en kontrast til de troende, og Peter beskriver, hvilken betydning denne sten har for de vantro. *ἀπιστοῦσιν* er de, som har afvist evangeliet (vers 8b). Det gælder ikke alle mennesker, men de som har hørt evangeliet om Jesus Kristus. *λίθος* er en metafor for Jesus Kristus. *ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες* er en relativsætning, som karakteriserer stenen som forkastet af bygmestrene. De fandt den uegnet. De kunne ikke bruge den. *οἱ οἰκοδομοῦντες* er

⁵² Citatet er hverken en ordret gengivelse af den hebraiske tekst eller af LXX, men er en fri gengivelse, hvor Peter gengiver det, han bruger i sin argumentation. Der er tale om en typologisk anvendelse af citatet, som i Esajas refererer til en bestemt historisk situation, hvor Gud lægger en hjørneste til frelse for de troende, og det gentages typologisk med Jesus, som lægges som en hjørneste til frelse.

⁵³ Man har foreslået, at *λίθον ἀκρογωνιαῖον* refererer til en topsten i en bygning, som typisk blev placeret over indgangen, og som markerede bygningens fuldendelse, eller at *λίθον ἀκρογωνιαῖον* refererer til en slutsten i en bue. I Es 28,16 (LXX) er denne sten sat i relation til fundamentet, og der er da tænkt på en hjørneste, en fundamentsten. Det svarer også til sammenhængen, hvor de troende skal komme til Jesus og lade sig opbygge. Det peger på, at Jesus er begyndelse og grundlag og ikke afslutningen. Og i vers 7 er *λίθον ἀκρογωνιαῖον* en sten, man kan snuble over, og det viser, at der er tænkt på en fundamentsten.

⁵⁴ Citatet viser, at Peter i vers 4 har overtaget en del af sin sprogbrug fra dette citat (udvalgt og æret).

⁵⁵ Troen svarer til det at komme til Jesus i vers 4.

Israels religiøse ledere, som afviste Jesus og fik ham dømt til døden. *οὗτος* genoptager subjektet *λίθος*, og *ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας* beskriver, at den forkastede sten er blevet hovedhjørneste, som bestemmer og bærer bygningen, og det er den også for de vantro, for Peter beskriver i 7bcd, hvad stenen er blevet for de vantro, også selvom de ikke tror det og afviser Jesus. Objektivt er denne sten blevet en hjørneste for alle. Det betoner Guds universelle frelsesvilje, for det var Guds vilje, at de vantro også skulle lade sig opbygge som en del af menigheden på dette fundament. Rent sprogligt betyder vers 7bcd altså, at Jesus objektivt set også er hjørneste for de vantro, og denne kendsgerning fungerer som forudsætning for vers 8, for det er, fordi Jesus er blevet denne hjørneste, at afvisningen af ham får fatale følger.

2.8. *καὶ λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα σκανδάλου* er en fortsat beskrivelse af, hvad denne hjørneste er for de vantro. Peter citerer fra Es 8,14.⁵⁶ Hjørneste er en snublesten og en klippe til fald, og det viser, at hjørneste er ikke en sten, som de lader sig opbygge på. Der er et korrelativt forhold mellem de vantro og hjørnesteens betydning, så når mennesker har afvist at tro på evangeliet, har Jesus denne betydning i dem. Denne betydning har Jesus ikke i de troende, men kun i de vantro. Forholdet er korrelativt. Meningen er ikke, at mennesker hører evangeliet for første gang, og så snubler og falder de over det, men Peter skriver, hvad der sker hos de vantro: De snubler over Jesus og falder. Vers 8a har vægten i vers 7b-8a, for det er her, at Peter skriver, hvilken speciel betydning Jesus som hjørneste har for de vantro i kontrast til, hvilken betydning Jesus har for de troende (vers 7a). Det betyder, at vers 7bc er forudsætning for vers 8a. *καὶ λίθος* ("og en sten") er denne forkastede sten, som er blevet til hjørneste (vers 7bc). *λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα σκανδάλου* hører sammen med *ἀπιστοῦσιν* (vers 7b), og Peter skriver, hvad denne hjørneste er for de vantro. For de, som lever i en afvisning af Jesus, er hjørneste en *λίθος προσκόμματος*, hvor *προσκόμματος* er et nomen actionis ("en snuble").⁵⁷ Vi gengiver det på dansk med "en sten, som får en til at snuble". *λίθος προσκόμματος* er altså en sten, som folk støder mod, så at de snubler over den. For de, som lever i en afvisning af Jesus, er hjørneste en *πέτρα σκανδάλου* ("en klippe til fald"), og vi får den samme forestilling som med *λίθος προσκόμματος* nemlig en klippe, som folk støder mod, så de falder over den. De to udtryk er synonyme i betydning, de er metaforiske og beskriver den vantro og ulydige relation til Jesus Kristus. Den vantro/ulydige kan ikke bevare et objektivt og sandt syn på Jesus, men i hans ulydighed snubler og støder han sig på Jesus. Den vantro kan ikke se Jesus længere, som han er. Denne reaktion er det som NT andre steder beskriver som en relativ blindelse og en relativ forhærdelse.

⁵⁶ Peter citerer en del af Es 8,14 og bruger sætningen til at beskrive en generel afvisning af Jesus.

⁵⁷ *Προσκόμματος* er målets genitiv eller en deskriptiv genitiv.

οἱ προσκόπτουσιν τῷ λόγῳ ἀπειθοῦντες er en tilføjelse, som forklarer, at dette anstød hos den vantro er Guds bestemmelse. οἱ hører sammen med ἀπειθοῦντες ("de, som er ulydige").⁵⁸ Det subst. partc. beskriver de vantro (vers 7) som ulydige. Vantro og ulydighed er begrebsmæssigt to forskellige termer. Vantroen er den manglende tillid og tiltro og ulydigheden er den manglende lydighed mod den opfordring til at tro, som der ligger i evangeliet. τῷ λόγῳ hører sandsynligvis sammen med partc. ἀπειθοῦντες (se 1 Pet 3,1 og 4,17). Det er den naturlige rækkefølge, at først kommer ulydighed mod ordet, og så følger anstødet.⁵⁹ τῷ λόγῳ er Guds levende og blivende ord, som er forkyndt for dem (1 Pet 1,23; 1,25; 2,2; 3,1 og 4,17). Peter beskriver et forhold til ordet i en sammenhæng, som handler om forholdet til Jesus Kristus. Det viser, at ordet er om Jesus Kristus, at Jesus Kristus er tilstedeværende i det, og at det bærer ham til mennesker. I den forstand kan vi identificere ordet med Kristus (1 Pet 2,3). Det betyder, at ligesom et menneske stiller sig til ordet, således stiller det sig til Jesus Kristus. προσκόπτουσιν beskriver reaktionen overfor Kristus hos dem, som er ulydige mod ordet. De snubler fortsat og denne fortsatte snublen er en konsekvens af ulydigheden, og beskriver den ulydiges reaktion på Jesus. Han bliver en person, som ulydige støder sig på, så hans vantro og ulydighed forstærkes. εἰς ὃ καὶ ἐτέθησαν er et supplement (καὶ "også"), og denne sætning er stærkt omdiskuteret.

1) εἰς ὃ kan referere til både προσκόπτουσιν (snubler) og ἀπειθοῦντες (vantroen), og både deres ulydighed og deres anstød er forudbestemt af Gud.⁶⁰ Peter lærer da en forudbestemmelse til fortabelse, og de, som lærer en dobbelt forudbestemmelse, mener, at de kan basere denne lære på dette sted. Gud forudbestemmer altså nogle til frelse og andre til ulydighed og dermed til fortabelse. Det er interessant, at der stort set ikke gives nogen begrundelse for dette. Der nævnes nogle gange ἐτέθησαν, som så skulle referere til begge, men det er en misforståelse, da verbet refererer til personer.

2) εἰς ὃ kan referere til προσκόπτουσιν alene, så det er ulydighedens konsekvens nemlig anstødet, som Gud har bestemt, og ikke ulydigheden. Den er ikke forudbestemt af Gud.⁶¹

⁵⁸ Alternativt er οἱ et relativpronomen og subjekt for προσκόπτουσιν, og ἀπειθοῦντες er et adv. partc. med kausal betydning. Vi versætter det således: "De (som) snubler, fordi de er ulydige."

⁵⁹ Lenski, *1 Peter*, s.97-98 og Goppelt, *Erste Petrusbrief*, s.150, identificerer anstødet med vantroen. Dette er i modsætning til teksten i vers 7-8, hvor Peter adskiller dem og beskriver anstødet som en konsekvens af vantro eller ulydighed.

⁶⁰ Brun, *Første Peters-Brev*, s.86-87, Achtemeier, *1 Peter*, s.162-163 og Schreiner, *1 Peter*, s.112-113; der er ingen argumentation hos Schreiner udover en henvisning til Achtemeier og hans forståelse af ἐτέθησαν. Achtemeier mener, at εἰς ὃ referer til hele sætningen, og det betyder, at både anstød og ulydighed er bestemt og villet af Gud. Han argumenterer med, at den alternative tolkning ikke kan forenes med pluralisformen ἐτέθησαν, men det er besynderligt argument, da ἐτέθησαν refererer til personer i flertal.

⁶¹ Madsen, *Peters Første Brev*, s.33, Michaels, *1 Peter*, s.107. Michaels lader εἰς ὃ referer til deres snublen, men mener derefter, at der er tale om en bestemmelse nemlig Jesus som hjørnesten, og at denne bestemmelse har et dobbelt resultat:

Argumentationen for denne tolkning er følgende. a) Peter betoner Guds universelle frelsesvilje i vers 7bc, hvor han skriver, at Jesus også er blevet en hovedhjørneste for de vantro. Det er Guds bestemmelse, som så ikke virkeliggøres, men alligevel Guds bestemmelse. Dette argument forstærkes af den omstændighed, at Peter ikke havde behøvet at skrive dette, da fokus er på hjørnesteens negative betydning for de vantro. Vers 7bc er nøglen til forståelsen, da vers 7bc bestemmer εἰς ὃ som et led, der refererer til denne snublen/dette anstød. Det er Peters gardering mod en forudbestemmelse til ulydighed. b) Peter holder vantro/ulydighed og snublen/anstød skarpt adskilte som to forskellige ting i vers 7bc-8ab, og derfor kan man ikke samle dem til ét led i εἰς ὃ. c) προσκόπτουσιν er hovedbegrebet i vers 7-8, og det er da naturligt, at εἰς ὃ refererer til dette. d) εἰς ὃ er singularis og refererer mest naturligt til én ting og ikke to. d) Det er et formanende afsnit, og da er det bedst at forstå ulydigheden som menneskets ulydighed og ikke som Guds bestemmelse. e) I et helbibelsk perspektiv har vi en enkelt forudbestemmelse nemlig til frelse, men vi har ingen tekster, der beskriver en dobbelt forudbestemmelse, så Gud også forudbestemmer nogle til fortabelse. Dette er også i modsætning til Guds universelle kærlighed, som betyder, at han elsker alle (Joh 3,16), og imod Guds universelle frelsesvilje, som betyder, at Gud vil alle menneskers frelse (2 Pet 3,9 og 1 Tim 2,4). Peter beskriver altså Guds bestemmelse vedrørende ulydighedens konsekvens. Gud har bestemt, at den vantro vil støde sig på Kristus. ἐτέθησαν betegner Guds bestemmelse (jf ApG 13,47; Rom 4,17; 1 Thess 5,9; 1 Tim 3,7 og 2 Tim 1,11), og Gud har bestemt, at den ulydige støder sig på Jesus og derfor fastholdes i ulydigheden. Han kan ikke længere se Jesus, som han er. Hans eneste håb tages fra ham, og han synker dybere ned i sin ulydighed. Dette er Guds fremmede gerning i ham, som forværrer hans tilstand og har som mål at føre den ulydige ud i fortvivlelse og mørke i den hensigt at det kan føre ham til Jesus. Anstødet skal tjene frelsen, og anstødet er lovens gerning i ham.

Rom 9 er hovedstedet for den calvinske lære om en dobbelt forudbestemmelse. I Rom 9,6 beskriver Paulus et mindre Israel i Israel, og dette mindre Israel er de udvalgte til frelse (Rom 11,5). Dermed har Paulus introduceret et udvælgelsesprincip, og det illustrerer han på to situationer i Israels historie. Først udvælger Gud Isak af Abrahams efterkommere, og det er en udvælgelse til at være stamfader til Guds etniske folk (Rom 9,7-9). Det handler ikke om udvælgelse til frelse. Dernæst udvælger Gud af Isaks slægt Jakob fremfor Esau, og det er en udvælgelse til at være stamfader til Guds etniske folk Israel (Rom 9,10-13). Det handler ikke om udvælgelse til frelse. I vers 10-13 handler det både om to personer (Jakob og Esau) og to folk (Israel og Edom). ”Den ældste skal trække for den yngste” beskriver forholdet mellem de to folk i historien, og ”jeg elskede Jakob, men hadede Esau” beskriver igen Guds forhold til de to

Ære og skam. Samme tolkning findes hos Jobes, *1 Peter*, 155, som argumenterer med at der bruges det samme verbum om Jesus (vers 6) og om εἰς ὃ (vers 8). Men det virker mærkeligt, at εἰς ὃ skulle referere til Jesus som hjørneste, da det er langt væk.

folk i historien, hvor kærligheden til Jakob er ubetinget, mens hadet dvs. afvisningen af Esau er betinget af Edoms synd. Paulus illustrerer udvælgelsesprincippet med udvælgelsen af Isak og Jakob til at være stamfædre til Israel. I Rom 9,14-18 introducerer Paulus en indvending mod udvælgelsesprincippet, og indvendingen er, at det er uretfærdigt. Det afviser Paulus, fordi Gud udvælger af barmhjertig, og når Gud handler af barmhjertighed, er Gud ikke uretfærdig, for ingen har krav på Guds barmhjertighed. Det afhænger alene af Guds barmhjertighed, og den kan ingen hindre. Heller ikke Faraos, som var herskeren over datidens supermagt kunne hindre Gud i at vise barmhjertighed. ”Så forbarmer han sig altså, over hvem han vil, og forhærdet, hvem han vil” (Rom 9,18) er asymmetrisk forstået. Barmhjertigheden er ubetinget og suveræn, mens forhærdelsen er betinget af Faraos egen forfærdelse. I vers 19-24 kommer en opponert til orde. Han mener, at Guds forhærdelse er vilkårlig. Derfor kan Gud ikke bebrejde nogen. Dette får Paulus til at reagere. Intet menneske kan tale imod Gud. Det begrundes han med billedet med pottemageren, og pointen er, at et menneske ikke kan stille Gud til regnskab for, hvordan det er skabt. Det formede kan ikke sige til den, der formede det: Hvorfor har du skabt mig således? Gud er fri og suveræn som skaber, og Gud *kunne* helt vilkårligt have skabt nogle mennesker til fortabelse og andre til frelse, men sådan har Gud ikke gjort. Det viser vers 22-23, som indledes med et ”men” (DO ”og”), og vers 22-23 viser, at Gud *ikke* har skabt nogle til fortabelse, at Gud *ikke* har udvalgt nogle til fortabelse, men at Gud har handlet helt anderledes, for han viser vredens kar overbærenhed i håb om at føre dem til tro og frelse. Der er altså ikke basis for en dobbelt forudbestemmelseslære i Rom 9 (jf. ”Romerne (mini)” på min hjemmeside (tkjaer.net)).

2.9. δὲ indfører en stærk kontrast til de ulydige og vantro i vers 7bc-8. De har hørt evangeliet og afvist det, og i deres ulydighed mod evangeliet snubler de over og støder sig på Jesus Kristus. ὑμεῖς er de troende, Peter skriver til. Dem karakteriserer han i vers 9-10. Peter forsikrer, at menigheden er Guds eget folk. Vers 9 er baseret på 2 Mos 19,6 og Es 43,20-21. Peter beskriver de troendes status. Først beskriver han deres status med γένος ἐκλεκτόν (Es 43,20). En udvalgt slægt er en slægt, der er udvalgt af menneskeheden af Gud (jf. 1 Pet 1,1 og 2,4 om Kristus). Med ”slægt” beskrives deres slægtskab, der skyldes deres fælles oprindelse. De er alle genfødte af Gud (1 Pet 1,3. 23). I GT er det troende Israel den udvalgte slægt, og i NT er de troende hedninger optaget i denne udvalgte slægt, og de er sammen med de troende Israel en del af denne slægt. βασίλειον ἱεράτευμα (2 Mos 19,6) er den anden karakteristik af de troende. Peter beskriver de troendes status som et kongeligt præsteskab. βασίλειον er her et adjektiv og angiver deres rang.⁶² De troende er et præsteskab, som består af konger. De har som troende fået del i Guds rige og har en stilling som konger (jf. 1 Pet 1,5). ἔθνος ἅγιον er den tredje karakteristik (2 Mos 19,6). Peter beskriver de troendes status som et helligt folk. Et helligt folk er et folk, der er udskilt og indviet til Gud. I GT er det troende Israel det hellige folk, og i NT er de troende hedninger optaget i dette hellige folk, og de er sammen med det troende Israel det hellige folk i den nye pagt. λαὸς εἰς περιποίησιν er den fjerde karakteristik (Es 43,21). De troende er et folk til ejendom, dvs. de er det folk, som Gud ejer, og som

⁶² Det er bedst at forstå det som adjektiv frem for som substantiv, da de tre andre parallelle udtryk er formuleret med et substantiv og et adjektiv eller en præpositionsled, der fungerer som et adjektiv. At adjektivet her står foran substantivet skyldes afhængigheden af 2 Mos 19,6 (LXX).

tilhører Gud blandt alle folkene. Dette bekræftes af, at λαός anvendes om Guds folk (se vers 10). I GT er det troende Israel ejendomsfolket. I NT er de troende hedninger optaget i dette ejendomsfolk, og de er sammen med de troende Israel Guds ejendomsfolk i den nye pagt.

ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φωὸς indfører formålet med, at de troende er det udvalgte folk, et kongelige præsteskab, et helligt folk og et ejendomsfolk. Formålet er, at de skal forkynde (ἐξαγγείλητε) Guds kraft. τὰς ἀρετὰς betyder ”dyd”, ”pris” og ”gudskraft”, og her betyder det ”gudskraft”, fordi det defineres nærmere i det substantiverede participium. Denne ”gudskraft” er Guds frelsende kraft, der kaldte os ud af mørket til lyset. Vi oversætter: ”for at de skal forkynde hans gudskraft, han som kaldte jer af mørket til sit forunderlige lys”. τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος er en subst. adj. partc., der nærmere karakteriserer Gud. Kaldelsen er effektiv (1 Pet 1,15). ”Mørket” beskriver deres tidligere hedenske liv. Mørke er deres religiøse og etiske liv i adskillelse og oprør mod Gud. ”Hans forunderlige lys” er en beskrivelse af frelsen religiøst og etisk. Peter beskriver de troendes omvendelse.

2.10. οἱ ποτε οὐ λαὸς νῦν δὲ λαὸς θεοῦ. Hedningerne var ikke Guds folk, men er nu blevet Guds udvalgte folk (se vers 9). Vi oversætter: ”I, som før ikke var et folk, men nu er Guds folk”. οἱ οὐκ ἠλεημένοι νῦν δὲ ἐλεηθέντες. Tidligere mødte hedningerne Guds dom og ikke barmhjertighed. Nu har de mødt barmhjertighed. Verset bygger på steder fra Hoseasbogen og betoner, at frelse er barmhjertighed fra Guds side. Udvalgelse er udvælgelse af barmhjertighed. Vi oversætter: ”I som ikke var blevet vist barmhjertighed, men nu er blevet vist barmhjertighed”.

1 Pet 2.11-4.11: Anden hoveddel: Lev det gode liv i ordningerne og vær villige til at lide uretfærdigt

Denne hoveddel falder i to dele: 1 Pet 2,11-3,12 og 3,13-4,11. Den første halvdel har som tema at leve ansvarligt i samfund og ægteskab dvs. i forskellige ordninger. Peter indleder med en opfordring til at afholde sig fra kødelige lyster. Dette sker ved at leve det gode liv (1 Pet 2,11-12). Det gode liv eksemplificeres i nogle ordninger. Først i den politiske ordning, hvor de troende formaner til at underordne sig deres politiske herskere (1 Pet 2,13-17). Dernæst formaner slaver til at underordne sig deres herrer. Dette begrundes med Kristi eksempel (1 Pet 2,18-25). Dernæst formaner hustruerne til at underordne sig deres mænd. Underordningen skal være deres smykke (1 Pet 3,1-6). Dernæst formaner ægtemændene til at leve med forstand med deres hustruer (1 Pet 3,7). Denne del afrundes med en generel formaning til de troende (1 Pet 3,8-12). Den anden halvdel (1 Pet 3,13-

4,11) har som tema villighed til at lide uretfærdigt. De troende opfordres til, når de udsættes for lidelse, at anerkende Kristus som Herren og derfor være rede til forsvar. Dette skal ske med sagtnodighed, for det er bedre at lide uretfærdigt end retfærdigt (1 Pet 3,13-17). Opfordringen til at lide uretfærdigt begrundes med Kristi eksempel. Han led som den retfærdige for uretfærdige, og han blev ophøjet og har sejret over ondskabens magter. Begge elementer indgår i begrundelsen. Jesu eksempel i lidelse og ophøjelsen til herskeren med sejrspromation for ånderne i fængsel og de onde magters underkastelse opmuntrer de troende til at lide uretfærdigt. Dette skete med Kristus engang, og engang skal de troende opleve sejren over deres modstandere (1 Pet 3,18-22). Peter formaner de troende til at væbne sig med samme erkendelse som Kristus vedrørende lidelse, for den, der har lidt, er ophørt med synder. De troende har allerede levet længe nok efter menneskets lyster. Når hedningerne undres over, at de troende ikke mere vil være sammen med dem i udsvævelse, så skal de vide, at hedningerne en dag skal stå til regnskab for Gud (1 Pet 4,1-6). Peter afrunder dette afsnit med en række formaninger (1 Pet 4,7-11).

1 Pet 2,11-3,12: Første del af anden hoveddel

1 Pet 2.11-12: Formaning til at leve det gode liv blandt hedningerne

Struktur

2.11. Ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους

ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν

αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς·

rel. sæt. karakteriserende

2.12. τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔχοντες καλήν,

adv. partc. instrumentalt

ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν

relativsætning

ἵνα [ἐν τούτῳ] ... δοξάσωσιν τὸν θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς

finalt

ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύοντες

adv. partc. kausalt

Eksegese

2.11. Ἀγαπητοί er en tiltale, der introducerer det nye afsnit. παρακαλῶ indleder en generel formaning, og vi supplerer παρακαλῶ med ὑμᾶς ("Elskede! Jeg formaner (jer) som fremmede og udlændinge, at I afholder jer fra de kødelige lyster").⁶³ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους fortæller, at Peter formaner dem i deres egenskab af at være fremmede og udlændinge. ὡς er i egenskab af; παροίκους betyder "fremmede", og παρεπιδήμους betyder "fremmede" eller "udlændinge" (jf. 1 Pet 1,1 og 1,17), og de troende er fremmede og udlændinge i kraft af genfødslen og udvælgelsen, som har givet dem en ny eksistens og status som hellige. De er derfor fremmede i denne verden med dens normer, religiøsitet og tilværelsesforståelse. Derfor må de ikke lade sig præge af denne verden ved at følge dens kødelige lyster. ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν er formaningens indhold. De skal afholde sig fra syndige lyster. ἀπέχεσθαι betyder "at holde sig fra". De skal altså holde sig på afstand af dem (ApG 15,20. 29; 1 Thess 4,3; 5,22 og 1 Tim 4,3).⁶⁴ Der skal ikke være forbindelse og accept men distance og afvisning. τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν er, hvad de skal holde sig fra. σαρκικῶν bestemmer lysterne som syndige lyster, og det er seksuelle lyster, begærlighed i enhver form og onde lyster som bedrag, løgn og misundelse (jf. 1 Pet 2,1). De kødelige lyster kommer fra resterne af den kristnes syndige natur. Dér opstår de, og dér findes de. De er stærke og rummer en oppositionel kraft, som er rettet mod det nye jeg. De kødelige lyster er ikke neutrale, men manifesterer syndens oprør og fjendtlighed mod Gud, og den fjendtlighed findes stadig i den kristne. Her handler det om at holde sig fra nogle lyster inden i dem. Lyster er kognitivt forstået, så de består af tanker og forestillinger i de troende, og dem skal de distancere sig fra og holde på afstand, så de ikke bliver til ord og handlinger. Hvordan fortællert vers 12. αἴτινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς er en relativsætning, der beskriver de syndige lysters krig mod den kristnes nye jeg. Lysterne er syndens kamptropper, som vil erobre og undertvinge det nye jeg. τῆς ψυχῆς kan betyde "sjæl", "liv" og "jeg", og det anvendes her om den troendes nye jeg og hans nye liv.⁶⁵ Konflikten er ikke mod samfundet, som de lever i, men det er en indre konflikt i de troende, som viser, at verden med dens syndige lyster også er i dem.

⁶³ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους hører enten sammen med παρακαλῶ eller ἀπέχεσθαι.

⁶⁴ Det kan bruges om at holde sig fra noget; f.eks. handler det i aposteldecretet at holde sig fra offerkød, blod kød fra kvalte dyr og fra utugt (ApG 15,20. 29). De skal ikke spise disse ting, og de skal ikke begå utugt. I 1 Thess 4,3 handler det om at afholde sig fra utugt og i 1 Thess 5,22 om at holde sig fra alt ondt. I 1 Tim 4,3 handler det om at holde sig fra den mad, Gud har skabt til at modtages.

⁶⁵ Der er ikke tænkt på en dualisme mellem kroppen og sjælen, da de kødelige lyster er både kropslige og psykiske lyster.

2.12. τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔχοντες καλήν er et adv. partic. med instrumental betydning ("ved at have jeres færden god blandt hedningerne").⁶⁶ Det instrumentale participium definerer og forklarer ἀπέχεσθαι i vers 11, så at de troende holder sig fra de kødelige lyster ved at leve et godt liv. τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ("jeres færden") er de troendes etiske livsførelse (1 Pet 1,15; 1,18; 3,1-2 og 3,16). ἐν τοῖς ἔθνεσιν er, hvor de lever, og τοῖς ἔθνεσιν er religiøst-etisk forstået og ikke etnisk. Det er deres ikke-kristne omgivelser, som bagtaler de kristne. Peter skriver jo til etniske hedninger. καλήν karakteriserer deres færden som god eller prisværdig i etisk forstand. En god færden er et et helligt liv i kærlighed (1 Pet 1,15) og i afholdenhed fra kødelige lyster (vers 11). Det gode liv begynder med tanker og forestillinger om det gode liv, og det er Guds bud, som beskriver, hvad det gode liv er. Budene fylder vor bevidsthed og bliver til ord og handling. Vi holder os ikke fra de syndige lyster ved at sige nej til dem uden at stille noget i stedet. Det ville efterlade et tomrum i os. Vi holder os ikke fra de syndige lyster ved at fortænge dem, men ved at vor bevidsthed fyldes af Guds gode tanker og bud om det gode liv. De skaber distance til syndige lyster og skubber dem væk.

ἵνα er finalt og indfører formålet med at afholde sig fra de kødelige lyster ved at leve et godt liv. Formålet er, at de ikke-troende skal prise Gud på besøgsdagen. ἐν ᾧ er en sammentrækning af ἐν τούτῳ, ἐν ᾧ ("i dette, i det som").⁶⁷ ἵνα ἐν τούτῳ ... δοξάσωσιν τὸν θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς er da finalsætningen. ἐν τούτῳ er det, som de skal prise Gud for. ἐν τούτῳ er enten lokalt (i det område) eller kausalt (på grund af det). Det er under alle omstændigheder det, som får hedningerne til at prise Gud. ἐν τούτῳ refererer til de kristnes gode liv (vers 12a), og dette bekræftes senere i verset, hvor ἐν τούτῳ identificeres som deres gode gerninger. δοξάσωσιν τὸν θεὸν beskriver en lovprisning af Gud, og subjektet for δοξάσωσιν er hedninger. Lovprisningen er troens ytring (1 Pet 4,14. 16),⁶⁸ og den viser, at hedningerne er kommet til tro på Gud. Vi oversætter: "for at de i dette, ... , skal prise Gud på hjemmøgselsens dag, fordi de ser de gode gerninger". De kristes gode liv med dets gode gerninger har værdi i sig selv, fordi det er Guds vilje og godt for menneske, men de har også et apologetisk sigte, idet de kan føre mennesker til Jesus. ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς er den dag, hvor de lovpriser Gud.

⁶⁶ Det svarer til det, som andre kalder for et modalt participium, som beskriver måden, hvorpå de holder sig fra kødelige lyster.

⁶⁷ DBR 294,4 og Robertson, *Grammar*, s. 721, kalder konstruktionen lokativisk. ἐν ᾧ kan betyde "når" eller "mens", men det passer dårligt sammen med resten af verset.

⁶⁸ Det faste mønster i NT er, at det er troende, som lovpriser Gud (f.eks. ApG 13,48; Rom 4,20; 15,7,9; 1 Kor 2,7; Ef 1,6. 12. 14; 2 Thess 3,1; Åb 5,12-13; 11,13 og 14,7), og ikke-troende nægter at ære og prise Gud (ApG 12,23; Rom 1,21 og Åb 16,9)

1) *ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς* er futurisk og refererer til den eskatologiske dommedag, og de lovprisende er ikke-troende, og Gud hjem søger dem med straf. Sådan kan *ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς* bruges i GT (Es 10,3; 24,22; 29,26; Jer 6,15 og 10,15), men vi har set, at de lovprisende er troende.

2) *ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς* er futurisk og refererer til den eskatologiske dommedag, og de lovprisende er troende, og Gud ser til dem med frelse. Sådan kan *ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς* bruges i GT (2 Mos 13,19 og Es 23,17). Troende priser altså Gud på dommens dag, og de går ind til den endelige frelse. Vi har set, at det typiske i NT er, at troende lovpriser Gud, og at ikke-troende afviser at lovprise Gud.

3) *ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς* er præsensisk og refererer til frelsens dag for den enkelte, hvor Gud ser i nåde til et menneske og fører det til omvendelse og tro (jf. Luk 19,44 og verbet i 1 Mos 50,24-25 og Luk 1,68). På den dag skal de prise Gud. a) I 1 Pet 4,11 og 4,16 skriver Peter om de troendes nutidige lovprisning. b) Lovprisningen er troens ytring, og den bryder ud i troens øjeblik. Det eneste naturlige er da, at *ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς* er den enkeltes omvendelsesdag. c) Bag dette udsagn ligger et ord fra Jesus (Matt 5,16), og dér er lovprisningen præsensisk, og da er det mest naturligt, at *ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς* refererer til den enkeltes frelsesdag.

ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν er en relativsætning, der er indskudt i finalsætningen, *ἐν ᾧ* er ”i det, som” de bagtaler, og det er deres etisk gode liv. Det er det samme liv og de samme gerninger, som hedninger nu bagtaler, og som de skal lovprise Gud for. Det er håbet. *καταλαλοῦσιν ὑμῶν* betyder ”bagtaler jer” eller ”taler ondt om jer”, og *ὡς κακοποιῶν* er deres karakteristik af de kristne.⁶⁹ Vi oversætter: ”I det, som de bagtaler jer som gørende ondt”. Ikke-kristne hører om de kristnes etisk gode liv og kalder det ondt (1 Pet 4,15). Deri består bagtalelsen. Peter har beskrevet de kristnes gode liv, som er præget af hellighed, kærlighed og afholdenhed fra de kødelige lyster. De kristne er derfor anderledes. De har brudt med omgivelsernes livsform, der er præget af kødelige lyster, og som resultat karakteriseres deres liv som ondt, selvom det i virkeligheden er godt og helligt. De kristnes nye liv rummer en tydelig distance til deres hedenske omgivelser og en tydelig kritik af den hedenske levevis, og derfor tager deres hedenske omgivelser afstand til dem⁷⁰ Det er de kristnes situation mange steder i verden, og i vores vestlige verden illustreres det tydeligt i vores status i den offentlige opinion og i medierne. Fordømmelse og bagtalelse er de kristnes situation, men det er et af Guds formål med de kristnes gode liv, at de hedenske omgivelser ser dette liv som godt, så at de ledes til at prise Gud. Det er det samme liv, de skal vurdere anderledes.

⁶⁹ ὡς indfører egenskab, så der egentlig står: I de kristnes egenskab af gørende ondt.

⁷⁰ Jf. Goppelt, *Erste Petrusbrief*, s.160.

ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύοντες er et adv. partc. med kausal betydning ("fordi de ser de gode gerninger"). Particippet er knyttet til δοξάσωσιν og angiver årsagen til, at de priser Gud. ἐποπτεύοντες (1 Pet 3,2) betyder at se eller at observere, og betegner her, at de ikke-troende virkelig ser de troendes gerningers sande karakter. Det er en observation, der forandrer dem og fører dem ind i omvendelse. Deres øjne åbnes, og de ser, hvad de ikke så før. De troendes gode gerninger har også et evangeliserende sigte. De bliver evangeliet for hedningerne, så at omvendelse og tro bryder frem via de troendes liv.

1 Pet 2.13-17: Formaning til underordning under samfundets herskere

Peter har formanet de kristne til at leve det gode liv. Det hører med til at være kristen, og Peter har omtalt ét formål med deres gode liv, og det er, at de, som kalder dem onde, skal se deres gode gerninger og prise Gud. I 1 Pet 13-17 giver Peter et konkret eksempel på de kristne gode liv, og det er underordning under samfundets herskere.

Struktur

2.13. Ὑποτάγητε πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν κύριον, εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι,

2.14. formaning εἴτε ἡγεμόσιν

ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν κακοποιῶν ἔπαινον δὲ
adj. partc. karakteriserende ἀγαθοποιῶν·

2.15. ὅτι οὕτως ἐστὶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ἀγαθοποιῶντας φιμοῦν τὴν τῶν ἀφρόνων
kausalt ἀνθρώπων ἀγνωσίαν,

2.16. ὡς ἐλεύθεροι

καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν
ἀλλ' ὡς θεοῦ δοῦλοι.

karakteristik

2.17. πάντας τιμήσατε, τὴν ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε, τὸν θεὸν φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε.

formaning

Eksegese

2.13. Ὑποτάγητε πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν κύριον, εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι er en formaning, og Peter giver et eksempel på de troendes gode liv, og det er underordning under samfundets herskere. Ὑποτάγητε er en aor. imp. pas., og verbet bruges om lydighed i en autoritetsstruktur, hvor nogle står under en andens autoritet. Ὑποτάγητε er indordning og

underordning i en bestemt struktur. Derfor gengiver vi verbet med at ”I skal underordne jer”, og lydighed er en del af underordningen (1 Pet 3,6). *πάση ἀνθρωπίνῃ κτίσει* er, hvem de troende skal underordne sig. *πάση* gør formaningen generel. *ἀνθρωπίνῃ* fortæller, at det er menneskelige autoriteter, og *κτίσει* fortæller, at de er noget skabt. *κτίσει* betyder ”skabning”, og der er tænkt på samfundets herskere. *διὰ τὸν κύριον* indfører begrundelsen. De troende skal adlyde de politiske magthavere, fordi Herren Jesus vil det. Det er hans befaling. Lydighed mod statsmagten er en del af deres lydighed mod Herren. Derved relativiseres statens autoritet og betydning. Den har ingen selvstændig eller absolut autoritet. Som fremmede og udlændinge (vers 11) er de troende ikke frie i forhold til samfundets magthavere. *εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι εἴτε ἡγεμόσιν* er en apposition til *κτίσει* og definerer denne menneskelige skabning som samfundets hersker. *εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι* er det første eksempel. Med *βασιλεῖ* som overordnet er der tænkt på kejseren (Cæsar) i Rom. Verbet *ὑπερέχω* betyder ”at være overordnet”. *ὡς* indfører egenskab.

2.14. *εἴτε ἡγεμόσιν* er det andet eksempel. Med *ἡγεμόσιν* er der tænkt på statholdere. *ὡς δι’ αὐτοῦ πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν κακοποιῶν ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν* beskriver deres egenskab som udsendte af kejseren. *δι’ αὐτοῦ* er ved kongen = kejseren. Deres funktion er at straffe dem, der gør ondt, og rose dem, der gør godt. Opgaven er at opretholde en god samfundsorden, der beskytter borgene mod ondskab og overgreb, mod kaos og anarki og fremmer den gode adfærd.

2.15. *ὅτι* er kausalt, og Peter begrundet denne underordning under kejser og statholder med, at det er Guds vilje, at de troende gennem deres gode liv lukker munden på hedningerne. Peter har begrundet denne underordning under statsmagten med, at de skal gøre på det grund af Herren Jesus. Her kommer Peter med endnu en begrundelse, og denne begrundelse er apologetisk. *οὕτως* er modalt (”således”) og refererer til deres underordning, og *οὕτως* fortæller, på hvilken måde det er Guds vilje, at de kristne lukker munden på hedninger. Vi oversætter: ”For således (ved jeres underordning) er det Guds vilje.” De troende lukker munden på uforstandige ved deres underordning. Denne tolkning har det fortrin, at den binder vers 15 sammen med det foregående, og at vers 15 giver mening som begrundelse for underordningen, da den gentages i participiet.⁷¹ *ἔστιν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ* peger fremad mod *φιμοῦν* og fortæller, at dette er Guds vilje. *ἀγαθοποιῶντας* er et adv. partc., der har instrumental betydning. Det er knyttet til *φιμοῦν*, så det er ved at gøre det gode, at de troende lukker munden på uforstandige mennesker. Det gentager *οὕτως*. Dette fortæller, at ét aspekt ved det gode liv er underordning under samfundets herskere. *ἀγαθοποιῶντας* er en

⁷¹ Den alternative tolkning er, at *οὕτως* peger fremad mod infinitiven, og vi gengiver det med ”på følgende måde”. Vi oversætter: ”For på følgende måde er det Guds vilje, at I lukker ...”. Her bliver verset dog parentetisk.

generel term for det at gøre det gode, som er Guds vilje (jf. 1 Pet 2,12).⁷² Med en inf. φιμοῦν ("at bringe til tavshed" eller "at lukke munden på") formulerer Peter,⁷³ hvad der er Guds vilje. τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν er, hvad de lukker munden på. ἀφρόνων ("uforstandige" eller "tåbelige") karakteriserer disse mennesker, og ἄφρων bruges i bibelsk græsk om personer, som afviser Gud, og som fornægter ham og hans bud. ἀγνωσίαν ("uvidenhed" eller "ukendskab") defineres af ἀφρόνων, og denne uvidenhed er derfor deres afgudsdyrkelse (1 Pet 1,14).⁷⁴ I denne sammenhæng er der specielt tænkt på de kristnes forhold til statsmagten og i og med, at de er fremmede og udlændinge, som skiller sig ud på grund af deres anderledes liv, skaber det grobund for anklager for, at de er politisk farlige, og at de afviser og bekæmper samfundets herskere. Her vil deres lydighed mod staten lukke munden på deres kritikere.

2.16. Vers 16 er en præcisering. De tre led med de tre gange ὡς er knyttet til ὑποτάγητε i vers 13.⁷⁵ ὡς ἐλεύθεροι vil sige, at de skal underordne sig samfundets herskere som frie. ὡς indfører egenskab. Friheden ikke defineret, men der er i konteksten tænkt på en frihed fra mørket (vers 9), fra kødelige lyster (vers 11) og fra hedningernes uforstandige uvidenhed (vers 15). καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν er ligeledes knyttet til ὑποτάγητε i vers 13. De skal ikke underordne sig som havende friheden som et skjul (ἐπικάλυμμα "skjul" eller "dække") for ondskab. Friheden må ikke misbruges til ondskab. Underordningen under samfundets herskere må ikke føre til synd og ulydighed mod Guds vilje og bud. Underordningen skal være i lydighed mod Gud. ἀλλ' ὡς θεοῦ δοῦλοι er knyttet til ὑποτάγητε i vers 13. Det fortæller, hvordan de har friheden, nemlig som Guds slaver. Friheden er en frihed i binding og underordning under Gud. Dette inkluderer også, at de underordner sig statsmagten.

2.17. πάντας τιμήσατε, τὴν ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε, τὸν θεὸν φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε er en generel formaning, som afrunder dette afsnit. πάντας τιμήσατε er en formaning til at ære, dvs. vise mennesker respekt. τὴν ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε er en formaning til at elske brødrene (1 Pet 1,22). τὸν θεὸν φοβεῖσθε er en formaning til at frygte Gud, dvs. at frygte ham, så at de kristne adlyder hans bud og befalinger. τὸν βασιλέα τιμᾶτε er en formaning til at ære kongen, dvs. respektere, anerkende og adlyde samfundets hersker. Den sidste formaning viser eksplicit, at Peter afrunder denne formaning.

⁷² ἀγαθοποιῶντας skal forstås ud fra brevet, og det er da en generel term for det gode og hellige liv efter Guds vilje. Der er ikke tænkt på, at de gør det gode, som er accepteret af samfundet.

⁷³ Der er underforstået et ὑμᾶς til φιμοῦν.

⁷⁴ ἀγνωσία svarer til ἄγνοια i 1 Pet 1,14.

⁷⁵ De to mest realistiske måder at forstå vers 16 på er enten den, jeg har gengivet, eller, at ὡς ἐλεύθεροι er knyttet til det implicite ὑμεῖς for verbet ὑποτάγητε i vers 13.

1 Pet 2.18-25: Formaning til slaver

I 1 Pet 2,18-3,7 har vi en hustavle, hvor Peter kommer med specifikke formaninger til slaver, hustruer og ægtemænd. 1 Pet 2,18-21a er en formaning de kristne slaver, og i 1 Pet 2,21b-25 går Peter over til en beskrivelse af Jesus Kristus som stedfortræder og forbillede. De kristne slaver formaneres til at underordne sig under deres slaveejere, og det er et eksempel på de kristnes gode liv.

Struktur

- 2.18.** Οἱ οἰκέται ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς
partc = imp. καὶ ἐπιεικέσιν ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς.
- 2.19.** τοῦτο γὰρ χάρις εἰ διὰ συνείδησιν θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας πάσχων ἀδίκως.
begrundelse (realis)
- 2.20.** ποῖον γὰρ κλέος εἰ ἀμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε;
begrundelse (realis)
ἀλλ' εἰ ἀγαθοποιοῦντες καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις παρὰ θεῶ.
realis
- 2.21.** εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε,
begrundelse
ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ὑμῶν
begrundelse
ὕμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν
adv. partc. modalt
ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ,
finalt
- 2.22.** ὃς ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ,
rel. sæt. karakteriserende
- 2.23.** ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπείλει,
rel. sæt. karakteriserende παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως·
- 2.24.** ὃς τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον,
rel. sæt. karakteriserende
ἵνα ταῖς ἀμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν,
finalt
οὗ τῷ μώλωπι ἰάθητε.

rel. sæt. karakteriserende

2.25. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενοι, ἀλλὰ ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα
forklarende καὶ ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ὑμῶν.

Eksegese

2.18. I 1 Pet 2,18-3,7 har vi en hustavle, hvor Peter kommer med formaninger til slaver, hustruer og ægtemænd.⁷⁶ Peter begynder med slaverne og giver et nyt eksempel på en situation, hvor de kristne skal underordne sig (1 Pet 2,13). Det handler om slavers forhold til deres ejere, og det er et eksempel på en situationsbestemt formaning, som betyder, at når denne situation foreligger, er denne formaning gyldig. Det er værd at bemærke, at Peter – og NT i øvrigt – ikke beskriver slaveri som en guddommelig ordening. Det er ikke en skaberordening. Det er ikke en ordening, som Gud har indsat i samfundet, eller som Gud legitimerer som god. Men Peter og Paulus giver formaninger til, hvordan de kristne slaver skal forholde sig under denne samfundsskabte ordening. Οἱ οἰκέται er slaver.⁷⁷ ὑποτασσόμενοι er et participium, og da det står selvstændigt, svarer det til en imperativ. Formaningen er da, at de kristne slaver skal adlyde deres ejere. ἐν παντὶ φόβῳ er sandsynligvis i al frygt for Gud (jf. 1 Pet 2,13 og 2,17). Det er naturligt at forstå det sådan på grund af det umiddelbart foregående formaning til at frygte Gud i vers 17. οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς er en præcisering. Peter gør det tydeligt, at det ikke kun gælder de gode og milde (ἐπιεικέσιν ”mild” eller ”retsindet”) men også de urimelige (σκολιοῖς ”fordrejede”, ”vanskelige” eller ”urimelige”) slaveejere.

2.19. γὰρ er kausalt, og Peter begrundet formaningen til at underordne sig de uretfærdige slaveejere. Begrundelsen er, at det er Guds nåde, hvis de bærer lidelser, når de lider uretfærdigt.⁷⁸ Begrundelsen er formuleret i en realisbetingelsessætning. τοῦτο χάρις er apodosis, som angiver følgen. τοῦτο peger fremad mod protasis. χάρις er nåde hos Gud (jf. vers 20slutn.), og χάρις defineres af κλέος i vers 20. Vi gengiver det med gunst, og det handler om anerkendelse hos Gud og svarer til den løn, som Jesus taler om i Matt 5,11-12.⁷⁹ εἰ διὰ συνείδησιν θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας πάσχω ἀδίκως er protasis. διὰ συνείδησιν θεοῦ er pga. deres samvittighed overfor Gud og der er tænkt på en vurderende samvittighed, der vurderer, hvad der er Guds vilje i situationen. θεοῦ er en objektiv genitiv. Der er altså tale om lidelse, som skyldes, at de er kristne og bundet til Guds

⁷⁶ Eksempler på hustavler finder vi i Ef 5,22-6,9; Kol 3,18-4,1 og 1 Tim 5,1-6,2.

⁷⁷ οἰκέται bruges i specifik betydning om husslaver og i generel betydning om slaver. Peter har lige brugt δοῦλος ”slave”) i vers 16 om de troende, og derfor bruger han her οἰκέται, som har generel betydning.

⁷⁸ Omtalen af uretfærdig lidelse viser, at Peter begrundet underordningen under de urimele slaveejere.

⁷⁹ Goppelt, *Erste Petrusbrief*, s.194, skriver, at den uretfærdige lidelse er en nåde og et kærlighedsbevis, fordi de er kaldede dertil.

vilje. ὑποφέρει τις λύπας betyder ((hvis) ”nogen bærer eller tåler lidelser”) og refererer til, at nogen udholder lidelse. πάσχων ἀδίκως er et adv. partc. med temporal betydning (”mens han lider uretfærdigt”). Peter skriver altså om uretfærdig lidelse og om en lidelse på grund af deres forhold Gud. De lider, fordi de er kristne.

2.20. γὰρ er kausalt, og Peter begrunder vers 19 ud fra dets modsætning. ποῖον κλέος εἰ ἀμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε er en realissætning, som er formuleret som et spørgsmål (”Hvis I holder ud, når I synder og bliver slået, hvilken ros er det?”). ποῖον κλέος er apodosis og angiver følgen. κλέος betyder ”ros” eller ”ære” og definerer χάρις i vers 19 og 20b. Peter spørger efter, hvilken slags ros de vil få, når de holder ud under selvforskyldt lidelse. εἰ ὑπομενεῖτε er protasis, og de to indskudte participier fortæller, at det er udholdenhed under selvforskyldt lidelse. ὑπομενεῖτε er futurum. ἀμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι er indskudt i protasis, og det er to adv. partc. med temporal betydning. De står sideordnet, men der er et kausalt forhold mellem dem (”når I bliver slået, fordi I synder”).

ἀλλ’ indfører den modsatte situation. εἰ ἀγαθοποιῶντες καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις παρὰ θεῶ er en realisbetingelsessætning. Vi oversætter: ”Men hvis I holder ud, når I gør godt og lider, så er dette en nåde for Gud”. εἰ ὑπομενεῖτε er protasis, og Peter beskriver igen en udholdenhed under lidelse. I protasis er der indskudt to participier. ἀγαθοποιῶντες καὶ πάσχοντες er adv. partc. med temporal betydning. De står sideordnet, men der er et kausalt forhold mellem dem (”når I lider, fordi I gør det gode”) eller koncessivt (”når I lider, skønt I gør det gode”). τοῦτο χάρις παρὰ θεῶ er apodosis og indfører følgen. τοῦτο refererer tilbage til protasis. En uretfærdig lidelse er en nåde, og παρὰ θεῶ er ”overfor Gud” (vers 19).

2.21. εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε begrunder, at udholdenhed under uretfærdig lidelse er en nåde hos Gud. Begrundelsen er, at vi er kaldet til dette. εἰς τοῦτο refererer til τοῦτο i vers 20b = at udholde uretfærdig lidelse. ἐκλήθητε er Guds effektive kald til frelse, hvorved vi troende bliver ført ind i frelsen (se 1 Pet 2,9; 3,9 og 5,10). Denne kaldelse fører den troende ind i Kristus-efterfølgelse. ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ὑμῶν ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν står som begrundelse for, at de troende er blevet kaldet til at udholde uretfærdig lidelse. Begrundelsen er Jesu liv og skæbne. ὅτι καὶ (”for også”) antyder, at Jesus er et forbillede. Kristi lidelse ses under et dobbelt perspektiv. Det ene perspektiv er lidelse i vort sted. Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ὑμῶν beskriver Jesu stedfortrædende lidelse. Han led (og døde) i stedet for os. Lidelsen inkluderer dødslidelsen og er en stedfortrædende soning af vore synder. ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν er det andet perspektiv. Jesu lidelse er et forbillede. Partc. ὑπολιμπάνων har modal betydning (”hvorved han efterlod jer et eksempel”).

ὕπογραμμὸν betyder ”eksempel” eller ”forbillede”. Jesu lidelsesvej danner et forpligtende mønster. ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ er finalt og beskriver Guds formål med, at Kristus døde i stedet for os og derved efterlod et mønster for os. Formålet er, at vi skal følge hans spor.

ἐπακολουθήσητε betyder ”følge” eller ”efterfølge”. Kristus gik ind i lidelsen. De troende skal følge ham derind.

2.22. ὃς ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν. Peter begynder på beskrivelsen af ”mønsteret”. Han citerer frit fra Es 53,9. Det relative pronomen knytter tilbage til Χριστός. Sætningen karakteriserer Kristus som den syndfrie. οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ er en fortsat karakteristik af Kristus. Han var en person uden svig eller falskhed.

2.23. ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει. Det relative pronomen knytter tilbage til Χριστός. Sætningen karakteriserer Kristus som en person, der ikke skældte igen, når han blev skældt ud. λοιδορούμενος er et adv. partc. med temporal betydning. ἀντελοιδόρει (impf.) betyder ”at skælde igen”. Kristus gengældte ikke det onde, han mødte. πάσχων οὐκ ἠπέιλει. Kristus truede ikke (ἠπέιλει impf. af ἀπειλέω), når han led. πάσχων er et adv. partc. med temporal betydning. παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως betyder, at Kristus overgav sin sag til Gud. Der mangler et objekt for παρεδίδου, og vi supplerer enten med ”sig selv” eller med ”sin sag”. τῷ κρίνοντι δικαίως er er subst. partc., der karakteriserer Gud. Det positive modstykke til ikke at gengælde er at overgive sagen til Guds dom.

2.24. ὃς τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν er en relativsætning, som knytter tilbage til Χριστός. Sætningen karakteriserer Kristus som den person, der stedfortrædende bar vore synders skyld og straf. Det stedfortrædende kommer frem i ordet ἡμῶν (”vore”) og i omtalen af Kristus som den syndfrie (se vers 22). ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον er hvor, Kristus bar vore synder. Det var på sin krop. Det betoner stedfortrædelsens realisme. Det var på et træ, som er et kors. I vers 24ab alluderer Peter til Es 53,4. 11-12. ἵνα ταῖς ἀμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν er finalt og beskriver formålet med Jesu stedfortrædende soning af synden. Formålet er, at vi skal leve for retfærdigheden. Det er ét formål blandt flere. Jesu død er soningen af synden, og ét formål med soningen er vor tilgivelse og retfærdighed. Soningen af synden er den nødvendige forudsætning for, at Gud kan tilgive og erklære os retfærdige, men Peter skriver ikke om tilgivelse og retfærdiggørelse her. Peter skriver om et andet formål, og det er et nyt liv i retfærdighed. Dette er også Jesu stedfortrædende døds formål, men dette forudsætter en befrielse fra syndens magt, og den finder sted i omvendelsen/dåben. Denne befrielse finder objektivt set sted i Jesu stedfortrædende død, som også er en befrielse fra syndens magt (jf. Rom 6,1-11). Subjektivt set finder den sted i

omvendelsen/dåben. Derfor indskyder Peter ταῖς ἀμαρτίαις ἀπογενόμενοι før han beskriver formålet med τῆ δικαιοσύνη ζήσωμεν. ταῖς ἀμαρτίαις ἀπογενόμενοι er et adv. partc. med temporal betydning ("efter at vi er døde fra synderne"). ἀπογίνομαι betyder "at dø", og ταῖς ἀμαρτίαις er henseendets dativ (dø bort fra synderne). At dø i henseende til synderne formulerer et brud med synderne. Der eksisterer ikke længere en relation mellem den troende og synderne. Det er tydeligt ud fra brevet, at de troende stadig rummer synden i sig, og de mange formaninger til et helligt liv viser, at de stadig begår konkret synd. Med ταῖς ἀμαρτίαις ἀπογενόμενοι er der tænkt på, at de troende er døde bort fra syndens magt, og med magt er der ikke tænkt på en metafysisk magt, men på synden som en dominerende magt i dem selv, og som beherskede dem. Denne magt er de blevet befriet fra (jf. Rom 6,1-6). τῆ δικαιοσύνη ζήσωμεν er formålet, og der er tænkt på den kristnes nye liv, som er kendetegnet ved de troendes totale hengivelse til retfærdigheden og totale overgivelse til retfærdigheden. De skal leve for retfærdigheden (jf. Rom 6,12ff). τῆ δικαιοσύνη er etisk. οὗ τῷ μώλωπι ἰάθητε ("ved hans sår blev I helbredt"). Med en vending fra Es 53,5 beskriver Peter igen Jesu betydning som frelser. "Sår" (τῷ μώλωπι) beskriver lidelsen til døden. ἰάθητε ("I blev helbredt") beskriver tilgivelsen.

2.25. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενοι. Vers 25 er baseret på Es 53,5-6. γὰρ er forklarende, og Peter forklarer, at helbredelsen finder sted, når vi vender om til Jesus. Peter beskriver fortid. πλανώμενοι er vel et adj. partc. ("I var som får, som farer vild"). De var kommet bort fra Gud. ἀλλὰ ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ὑμῶν beskriver menighedens nutid. De er vendt om til Kristus. ἐπεστράφητε beskriver omvendelsen. Jesus karakteriseres som hyrde. I GT er Gud hyrden. I NT er Jesus hyrden. I hyrdebilledet ligger der ledelse, beskyttelse og omsorg. Jesus karakteriseres som tilsynsmand (ἐπίσκοπον). En "tilsynsmand" fører tilsyn med og har opsyn med. Det beskriver hans beskyttelse og omsorg. Ordet "tilsynsmænd" bruges i NT om de ældste (jf. ApG 20,17 og 20,28 og Tit 1,5 og 1,7). τῶν ψυχῶν ὑμῶν er en obj. gen., der er knyttet til både hyrde og tilsynsmand. "Sjæle" er personer.

1 Pet 3.1-7: Formaning til hustruer og ægtemænd

Peter fortsætter sin hustavle og giver formaninger til hustruer og ægtemænd. Formaning til hustruerne er en formaning til underordning (vers 1-6), og det er et konkret eksempel på hustruens gode liv i forholdet til manden. Formaning til ægtemanden (vers 7) er ligeledes et konkret eksempel på det gode liv i forholdt til hustruen.

Struktur

- 3.1. Ὅμοίως [αἱ] γυναῖκες, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν,
partc. = imp.
ἵνα καὶ εἴ τινες ἀπειθοῦσιν τῷ λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν
finalt ἀναστροφῆς ἄνευ λόγου κερδηθήσονται,
- 3.2. ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἀγνήν ἀναστροφήν ὑμῶν.
adv. partc. kausalt
- 3.3. ὧν ἔστω οὐχ ὁ ἕξωθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυσίων
rel.-sætning ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος
- 3.4. ἀλλ' ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πραέως καὶ ἡσυχίου
kontrast πνεύματος,
ὃ ἔστιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πολυτελής.
rel. sætning
- 3.5. οὕτως γάρ ποτε καὶ αἱ ἅγαι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι εἰς θεὸν ἐκόσμουν ἑαυτάς
kausalt
ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν,
adv. partc. instrumentalt
- 3.6. ὡς Σάρρα ὑπήκουσεν τῷ Ἀβραάμ
κύριον αὐτὸν καλοῦσα,
adv. partc. instrumentalt
ἧς ἐγενήθητε τέκνα ἀγαθοποιῶσαι καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν.
rel. sætning
- 3.7. Οἱ ἄνδρες ὁμοίως, συνοικοῦντες κατὰ γυνῶσιν ὡς ἀσθενεστέρω σκεύει τῷ γυναικεῖῳ,
partc. = imp.
ἀπονέμοντες τιμὴν ὡς καὶ συγκληρονόμοις χάριτος ζωῆς
adv. partc. sociativt
εἰς τὸ μὴ ἐγκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν.
resultat

Eksegese

3.1. Ὅμοίως ("ligeledes") forbinder denne formaning med formaningen til de troende i 1 Pet 2,13 og til slaverne i 1 Pet 2,18. De tre formaninger til troende (1 Pet 2,13-17), slaver (1 Pet 2,18-25) og

hustruer (1 Pet 3,1-6) er alle formaninger til underordning. αἱ γυναῖκες er hustruer,⁸⁰ og formaning til underordning formuleres i et participium. ὑποτασσόμεναι står selvstændigt og svarer til en imperativ. Verbet ὑποτάσσω anvendes altid i NT i forbindelse med en autoritetsstruktur, dvs. i en ordning, hvor nogen står under en andens autoritet. Verbet ”at underordne sig” betyder at underordne sig en autoritet, og dvs. at anerkende, bekræfte og adlyde denne. Lydighed er en del af underordningen, og det ses eksplicit i vers 6, som omtaler Saras lydighed. Underordning i ægteskabet er en grundholdning hos hustruen (vers 4). Verbet ὑποτάσσω anvendes altid om ordnede autoritetsforhold. τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν er hvem, hustruen skal underordne sig. Hustruen skal ikke underordne sig alle mænd, men hendes egen ægtemand. I ægteskabet betyder hustruens underordning, at hustruen underordner sig mandens lederskab. Der er nogle, som mener, at formaning udelukkende handler om en tilpasning til samfundets normer. Datidens kultur er patriarkalsk, og hustruers underordning under deres mænd er normen, og Peter formaner da de kristne til at tilpasse sig datidens sociale normer for ikke at vække anstød. De kristne må ikke skille sig ud, for det vil hindre deres mission, men de skal tilpasse sig for at kunne vinde flere for evangeliet. Formaning til underordning er samfundsbestemt og tidsbestemt, og i vores kultur med ligeberettigelse skal vi ikke fastholde hustruens underordning. Tværtimod vil det skabe opmærksomhed og give anledning til fordømmelse. Denne tolkning er forkert. Den svarer ikke til, hvad der står i teksten. Hustruens underordning er Guds vilje. Den er et udslag af hustruens frygt for Gud. Den er en del af en ren livsførelse i Guds vurdering. Den er et udtryk for en mild og stille ånd, som er kostbar i Guds vurdering. Underordning er et kendetegn for hellige hustruer i Guds vurdering, og den er en del af det at gøre godt i Guds vurdering. Underordning er Guds vilje, og derfor formaner hustruerne til at underordne sig under deres mænd. Nogle mener, at formaning til hustruen om underordning kun gælder i de situationer, hvor hun er gift med en ikke-kristen mand, for i et kristent ægteskab er mand og hustru ligestillede. Denne tolkning overser, at underordningen får en generel karakter i vers 4, i og med at den kobles sammen med hustruens milde og stille ånd, og den får en generel karakter ved omtalen af de hellige kvinder i den gamle pagt og ved omtalen af Sara, som var gift med en troende mand! ἵνα er finalt, og καὶ εἴ τινας ἀπειθοῦσιν τῷ λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς ἄνευ λόγου κερδηθήσονται beskriver formålet med denne underordning. Formålet er at vinde deres ikke-troende ægtemænd for troen. ἵνα καὶ (”for at også”) fortæller, at det et formål blandt flere. εἴ τινας ἀπειθοῦσιν τῷ λόγῳ er en indskudt betingelse. τινας er nogle ægtemænd, der er ulydige mod ordet, dvs. evangeliet (1 Pet 2,8; 3,20 og 4,17), og Paulus tænker på den situation, hvor en troende hustru har en ikke-troende ægtemand. διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς er instrumentalt og angiver midlet til at vinde deres ægtemænd. Med hustruernes færd er der tænkt på deres underordning. ἄνευ λόγου betyder ”uden ord”. Ægtemændene kender evangeliet og skal nu vindes gennem liv, der

⁸⁰ Det er en generel formaning til alle troende hustruer og ikke kun til de hustruer, som har ikke-troende ægtemænd. Det fremgår af formuleringen ”hvis nogle” og af vers 6, som omtaler Sara, som havde en troende mand!

virkeliggør troen og evangeliet. κερδηθήσονται betyder at blive vundet for troen (Matt 18,15 og 1 Kor 9,29).

3.2. ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἀγνήν ἀναστροφὴν ὑμῶν er et adv. partc. med kausal betydning og knyttet til verbet κερδηθήσονται. Den ikke-troende ægtemand vindes for troen, fordi han ser hustruens færd. Verbet ἐποπτεύω ("at se") møder vi også i 1 Pet 2,12. τὴν ἐν φόβῳ ἀγνήν ἀναστροφὴν ὑμῶν er hustruernes livsførelse. Den karakteriseres som "i frygt" (ἐν φόβῳ), der refererer til frygt for Gud (1 Pet 2,17-18). Hustruerne lever i bevidsthed om Gud, og denne bevidsthed får dem til frygte at gøre det onde. Derfor er deres livsførelse "ren" (ἀγνήν) i etisk forstand (1 Pet 1,22). Den er hellig og god. Hustruens underordning er en del af den rene adfærd, som Gud forventer af hustruerne. Underordningen er taget med ind i forholdet til Gud, så at denne underordning er Guds vilje. Underordningen sker i lydighed mod Gud. Den er udtryk for et helligt liv. Guds frygt er begrundelsen for underordning.

3.3. ὧν ἔστω οὐχ ὁ ἔξωθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυσίων ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος er en relativsætning, som refererer til ὑμῶν (vers 2). Peter beskriver fortsat hustruerne. ὧν ἔστω supplerer vi med κόσμος ("prydelse", "smykke"). Vi oversætter: "Jeres smukke skal ikke være det ydre smykke, som består i (evt. med) hårfletning, påhæng af guld og iførte klæder". ὁ ἔξωθεν hører sammen med κόσμος sidst i sætningen. Peter nævner tre eksempler på et ydre smykke. ἐμπλοκῆς τριχῶν er "hårfletning"; περιθέσεως χρυσίων er "påhæng (eller påsætning) af guld"; ἐνδύσεως ἱματίων er "iførte klæder". De tre genitiver er deskriptive genitiver. Med smykke tænker Peter på, hvad disse hustruer finder værdi i. De mener sig attraktive på grund af deres smykker, hårstil og tøj. Der er ikke noget forkert i de nævnte ting, så hustruen må godt flette sit hår, bære smykker og gå smukt klædt, men det skal ikke være det, der giver hende værdi som hustru eller gør hende attraktiv som hustru.

3.4. ἀλλ' ὁ κρυπτός τῆς καρδίας ἄνθρωπος ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πραέως καὶ ἡσυχίου πνεύματος indfører kontrasten, nemlig hvad hustruernes smykke i virkeligheden er. Der er nogle kontraster mellem vers 3 og 4 mellem det ydre og det indre (det skjulte) og mellem det forgængelige og uforgængelige. ὁ κρυπτός ἄνθρωπος er det indre og skjulte menneske, og τῆς καρδίας er en epeksegetisk genitiv. Vi oversætter: "Men det skjulte menneske, nemlig hjertet". Det skjulte menneske altså hjertet er mennesket set som tænkende, villende, følende og handlende. Peter beskriver her troende hustruer, og det skjulte menneske, hjertet, er et genfødt indre menneske. Det er det nye jeg med dets tænkning, vilje og følelser. ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πραέως καὶ ἡσυχίου πνεύματος er et præpositionsled, som er knyttet til ὁ κρυπτός τῆς καρδίας ἄνθρωπος. ἐν ("i")

markerer en tæt forbindelse, så at præpositionsledet reelt definerer det uforgængelige væsen. τῷ ἀφθάρτῳ er her et substantiv ("det uforgængelige væsen"; jf. 1 Pet 1,4; 1,18 og 1,23), og den følgende genitivkonstruktion τοῦ πραέως καὶ ἡσυχίου πνεύματος er epeksegetisk: Det uforgængelige væsen, dvs. en mild og stille ånd. Genitivkonstruktionen beskriver, hvad det uforgængelige består i, og det er denne milde og stille ånd. τοῦ πραέως betyder "sagtmodig" eller "mild", og mild defineres i NT som det ikke at tage sig selv til rette men hellere lide uret. Den milde gengælder ikke ondt med ondt, men overgiver sin sag til Gud (Matt 5,5; 11,29; 21,5; 1 Pet 2,23 og 3,16). Mildhed og stilhed er i vores sammenhæng en beskrivelse af underordningens karakter, og det milde er da viljen til at indordne sig under mandens vilje og viljen til at give efter på en ikke selvudslettende måde, men i bevidsthed om ens værdi i Guds øjne. Det modsatte af denne mildhed er hårdhed og egoisme; det modsatte er det selvhævdende, det dominerende og aggressive, hvor man er konfrontationssøgende og udfordrende og holdende på og kæmpende for sin ret. ἡσυχίου betyder "roligt" eller "stille" (1 Tim 2,2),⁸¹ og det modsatte er det at råbe og skrike, hidse sig op og rase, hysteri og skældsord. πνεύματος er via karakteristikkene "mild" og "stille" menneskets ånd, og det bekræftes af det forhold, at det står synonymt med "det skjulte menneske, dvs. hjertet".

πνεύματος bliver et andet ord for den troendes nye jeg med dets karakteristika.

Sagtmodighed eller mildhed er et karaktertræk hos Jesus (Matt 11,29). Han er et forbillede for alle troende, så at mildhed er et karaktertræk hos alle alle troende (jf. Matt 5,5 og 1 Pet 3,16). Sagtmodighed eller mildhed er noget generelt for alle kristne, men samtidigt får mildhed en speciel betydning og speciel relevans i ægteskabet, idet Peter særskilt skriver om den milde ånd hos hustruen og særskilt formaner hustruen til at vise denne mildhed i hendes underordning over for ægtemanden. Vi skal da skelne mellem det generelle og det specifikke, og det specifikke er bestemt af hvilken relation, som der skrives om.

ὅ ἐστιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πολυτελής er en relativsætning, hvor ὅ refererer til "en mild og stille ånd". I Guds vurdering er hustruens karaktertræk πολυτελής ("meget kostbar" eller "meget værd"). Det er det både i ægtemandens vurdering og i Guds vurdering, hvorved det bliver klart at hustruens underordning er gudvillet.

3.5. γάρ er kausalt, og Peter begrundet, at de troendes hustruers smykke er en mild og stille ånd. Han begrundet det med GT's hellige hustruer. De er forbilleder for de kristne og eksempler til efterfølgelse. οὕτως ποτε καὶ αἱ ἅγαι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι εἰς θεὸν ἐκόσμου ἐαυτὰς ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίῳ ἀνδράσιν er begrundelsen. οὕτως er modalt og refererer til en mild og stille ånd. ποτε refererer til den førkristne tid. αἱ ἅγαι γυναῖκες er GT's hellige hustruer. Om hellig se 1 Pet 1,15-16. De karakteriseres som troende, idet Peter beskriver dem i relation til

⁸¹ Ordet findes kun her og i 1 Tim 2,2; substantivet ἡσυχία ("stilhed" eller "tavshed") findes i ApG 22,2; 2 Thess 3,12 og 1 Tim 2,11-12.

håbet til Gud, dvs. i relation til opfyldelsen af løfterne (1 Pet 1,10-12 og 1,3 og 1,13). De hellige kvinder i GT smykkede sig med en mild og stille ånd. ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν er et adv. partc. med instrumental betydning. Det definerer og forklarer ἐκόσμουν, så at de hellige kvinder smykkede sig ved at underordne sig under deres ægtemænd. Det modale οὕτως, hoved verbet ἐκόσμουν og det instrumentale ὑποτασσόμεναι kobler vers 4-5 tæt sammen og viser eksplicit, at underordningen er virkeliggørelsen af hustruen milde og stille ånd. Underordningen er forbundet med hendes nye jeg og nye liv, og underordningen er en grundholdning, som hustruen lever med og ud af i forholdet til ægtemanden.

3.6. ὡς Σάρρα ὑπήκουσεν τῷ Ἀβραὰμ indfører et eksempel på en hellig kvinde fra GT. Eksemplet viser, at lydighed er en del af underordningen. Underordning implicerer lydighed, men lydigheden er kun en del af underordningen, da underordning er en grundholdning, som har mildhed og stilhed som bestanddele. κύριον αὐτὸν καλοῦσα er et adv. partc., der har instrumental betydning. Sara adlød Abraham ved at kalde ham herre (jf. 1 Mos 18,12). Sara er et forbillede på en hustru, men vi må godt skelne mellem formaningsforbillede og kulturel form, for formaningen og forbilledet kan have en bestemt kulturel bestemt form. Der har været tider, hvor hustruen kaldte manden for "herre" eller tilsvarende, men det gør vi ikke i dag. Formen er da ligegyldig, men ikke sagen, og sagen er, at manden er herre i den forstand, at han er familiens leder. ἥς ἐγενήθητε τέκνα er et relativpronomen, som refererer til Sara. Aoristen ἐγενήθητε er kompleksiv altså konstaterende,⁸² og τέκνα er etisk, dvs. børn med samme karaktertræk som Sara. Peter fortæller, at hustruerne, som han skriver til, blev Saras børn. ἀγαθοποιῶσαι καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν er to adv. partc. med instrumental betydning ("hvis børn I blev ved at gøre godt ...") eller med konditional betydning ("hvis børn I blev, når I gjorde godt ...").⁸³ ἀγαθοποιῶσαι refererer til hustruens lydighed, og ἀγαθοποιῶσαι definerer denne som noget godt i Guds vurdering (jf. 1 Pet 2,13-14). μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν sigter til hustruens frygtløshed over for hendes ikke-troende mand, når han bruger trusler for at få hende til at forlade troen eller handle imod Gud.

3.7. Οἱ ἄνδρες ὁμοίως introducerer den tredje kategori i hustavlen: Ægtemændene.⁸⁴ ὁμοίως ("ligeledes") indfører den næste i en rækkefølge. Ægtemændene formaner ikke til at

⁸² En del tolker ἐγενήθητε som en ingressiv aorist, som refererer til omvendelsen/dåben, hvor de blev Saras børn. Dette er en fremmed forestilling i sammenhængen, da Sara er beskrevet som forbillede til efterfølgelse, og det er, når de følger Sara som forbillede, at de er Saras børn.

⁸³ Når vi forstår ἐγενήθητε som en kompleksiv aorist, er der ingen problemer i, at Peter fortsætter med to participier i præsens.

⁸⁴ Det fremgår eksplicit af verset, at der er tale om kristne ægtemænd og deres forhold til kristne hustruer. Det fremgår dels af selve formaningen, som er rettet til ægtemænd i menigheden og af den kensgerning, at de begge er arvinger til livets nåde.

underordne sig under deres hustruer, så ὁμοίως kan ikke betyde ”på samme måde”, så at Peter nu formaner ægtemændene til at underordne sig på samme måde som slaver (1 Pet 2,18) og hustruer (1 Pet 3,1-6). En sådan formaning til ægtemændene gives ikke i NT. Det er altid hustruen, som formaner til at underordne sig under manden, og vi kan ikke med bibelsk ret tale om en gensidig underordning i ægteskabet. Det er ellers den typiske forståelse blandt evangelikale ”egalitarians”, som går ind for en fuld ligestilling i ægteskab og menighed, hvad position og funktion angår. De lærer en gensidig underordning. Modpolen til ”egalitarians” er ”complementarians”, som mener, at der er forskel i position og funktion i ægteskab og menighed, og at de to køn supplerer og komplementerer hinanden. Dette er bibelsk. συνοικοῦντες svarer til en imperativ, da det ikke har et hovedverbum, som det er knyttet til. συνοικοῦντες (”lev sammen med”) beskriver det ægteskabelige samliv med hustruen. κατὰ γυνῶσιν er knyttet til partc. og fortæller, at dette samliv skal være med forståelse. τῷ γυναικείῳ er knyttet til συνοικοῦντες og fortæller, hvem ægtemændene skal leve samme med. τῷ γυναικείῳ er ”det kvindelige”, og der er underforstået σκεύει (”kar”). Det kvindelige kar er en betegnelse for hustruen, og ὡς ἀσθενεστέρω σκεύει er sat ind foran τῷ γυναικείῳ og giver en karakteristik af det kvindelige kar som et svagere kar. ὡς indfører egenskab, og σκεῦος betyder ”redskab” eller ”kar” og er en betegnelse for hustruen (jf. 1 Thess 4,4). ὡς ἀσθενεστέρω σκεύει er en begrundelse for formaningen til at leve med forståelse med hustruen. Begrundelsen er, at hustruen er en svagere skabning/person. ἀσθενεστέρω vil sige svagere i forhold til manden. Spørgsmålet er, hvad denne svaghed hos hustruen består. På hvilken måde eller på hvilket område er hustruen svagere end ægtemanden?

Der er en del forslag. Selwyn, *First Peter*, s.187, mener, at det handler om fysisk og psykisk styrke i relation til arbejde og ansvar for ledelse. Der gives ingen begrundelse ud fra teksten. Goppelt, *Erste Petrusbrief*, s.222, mener, at det svagere refererer til hustruens sociale og juridiske stilling i det antikke ægteskab og i relation til fysisk arbejde. Der gives ingen begrundelse ud fra teksten. Michaels, *1 Peter*, s.169, mener, at svagheden er fysisk, og der gives ingen begrundelse ud fra teksten. Davids, *First Peter*, s.122-123, mener, at det handler om mindre fysisk styrke, og at hustruen derfor er mere sårbar. Der gives ingen begrundelse ud fra teksten. Achtemeier, *1 Peter*, s.217, mener, at det svagere kar refererer til hustruens fysiske svaghed i forhold til manden og til mindre social og fysisk kapacitet. Der er ingen begrundelse ud fra teksten. Elliott, *1 Peter*, s.578, mener, at det svagere refererer til, at kvinden er biologisk svagere og derfor mere sårbar. Der gives ingen begrundelse ud fra teksten. Jobes, *1 Peter*, s.209, mener, at det primært refererer til fysisk svaghed. Der gives ingen begrundelse ud fra teksten. Schreiner, *1 Peter*, s.160, mener, at det refererer til fysisk styrke. Der gives ingen begrundelse ud fra teksten. Der er altså flere forslag, men da Peter beskriver forholdet mellem en ægtemand og hustru i det kristne ægteskab, kan sociale og juridiske forklaringsmodeller udelukkes. Det handler ikke om forhold i samfundet. Den fysiske forklaringsmodel kan også udelukkes, da der ikke er nogen som helst i konteksten, der kan begrunde denne.

Peter skriver om et kristent ægteskab, hvor hustruen er den svagere part, og denne svaghed er altså set i relation til manden.⁸⁵ I konteksten er hustruens underordning det eneste, der kan forklare, hvad det svagere består i, og denne underordning er ikke en ydre ordening, som påtvinges hustruen, men er en ordening, som svarer til hendes nye gudskabte væsen som mild og stille.⁸⁶ Denne underordning stiller hustruen svagere i forhold til manden, og derfor formaner ægtemanden til at leve med sin hustru med forståelse (κατὰ γνῶσιν), og det meget brede κατὰ γνῶσιν defineres af det følgende participium som med ære, anerkendelse og værdsættelse. ἀπονέμοντες τιμὴν er et adv. partc. med instrumental betydning ("ved at give ære"), så at κατὰ γνῶσιν ("med forståelse") defineres og forklares som det at vise hustruen ære. ἀπονέμοντες betyder "at tildele" eller "at give". τιμὴν er, hvad der gives. ὡς καὶ συγκληρονόμοις χάριτος ζωῆς er knyttet til det underforståede "dem" (hustruerne),⁸⁷ og derfor har vi συγκληρονόμοις i dativ. ὡς καὶ συγκληρονόμοις χάριτος ζωῆς er endnu en begrundelse for formaningen til at leve med forstand med hustruen. Hustruen skal vises ære som ligestillet med manden, hvad frelse angår. Begge er arvinger til den eskatologiske frelse. Hustruen kan derfor ikke sættes højere, for arving til frelsen er det højeste. ὡς indfører egenskab, altså manden skal vise hustruen ære i hendes egenskab af medarving. καὶ er sammenlignende ("også"); hustruen er ligesom manden medarving. συγκληρονόμοις konstrueres med genitiv χάριτος ζωῆς, som beskriver, hvad hustruen er medarving til ("til nåden, dvs. livet"). ζωῆς er en epeksegetisk genitiv, der beskriver, hvad nåden består i. Der er tænkt på det eskatologiske og evige liv. εἰς τὸ μὴ ἐγκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν beskriver resultatet af at vise hustruen ære som medarving: Jeres bønner hindres ikke ("så at jeres bønner ikke hindres"). ὑμῶν refererer til ægtemændene,⁸⁸ og hvis de ikke viser hustruen ære, vil det hindre deres bøn. De vil ikke være i stand til at bede, fordi deres dårlige behandling af hustruen blokerer bønnen.⁸⁹

I 1 Pet 3,7 formaner Peter ægtemændene til leve med forstand med deres hustru, og det sker ved at ære hende. Peter giver to begrundelser. Den ene er hustruens svagere position i ægteskabet, og dette kunne give anledning til misbrug og nedvurdering, men skal give anledning til at vise ære, anerkendelse, respekt og værdsættelse. Dette er Guds vilje. Den anden er hustruens status som medarving, som ligestiller hende med manden, og denne status skal give anledning til at vise hende ære, anerkendelse, respekt og værdsættelse. Dette er Guds vilje.

⁸⁵ Lenski, *1 Peter*, s.139, omtaler korrekt, at det handler om en svaghed i den ægteskabelige relation til manden, men han kommer ikke nærmere ind på, hvad denne svaghed består i.

⁸⁶ Grudem, *1 Peter*, s.144, nævner som ét af tre aspekter af det svagere, at hustruen er svagere, hvad angår autoritet i ægteskabet. De to andre aspekter er svagere, hvad fysisk styrke angår, og hvad større emotionel sensibilitet angår.

⁸⁷ ἀπονέμω konstrueres med dativ og accusativ.

⁸⁸ Michaels, *1 Peter*, s.171, mener, at det refererer til ægtefællernes fællesbøn.

⁸⁹ Peter skriver ikke, at Gud ikke vil bønne dem, men at selve bønnen hindres.

I 1 Pet 2,13-3,7 beskriver Peter nogle ordninger. I 1 Pet 2,13-17 er det staten med dens herskere som ordning. Peter begrundet ikke denne ordning og kalder den ikke for Guds ordning, men han formaner de troende til, at de skal underordne sig den hersker, de står under. Han formaner de troende til en bestemt adfærd i forhold til staten, og denne adfærd er Guds vilje og noget godt, men selve ordningen begrundet han ikke. Vi ved fra Matt 22,15-22 og Rom 13,1-8, at samfundets ordning med herskere er Guds ordning, som Gud har indsat i denne verden. Denne ordning er forbundet med en bestemt funktion, og kun så vidt statsmagten udfører denne funktion, er den Guds ordning. Lydigheden mod staten er en del af den kristnes lydighed mod Gud. Dette relativiserer statens autoritet, og i konfliktsituationer, når staten kræver handlinger og lydighed, som er imod Guds vilje, skal den kristne adlyde Gud og ikke staten. Den kristne skal give kejseren, hvad der er kejserens, og Gud, hvad der er Guds. I 1 Pet 2,18-20 beskriver Peter slaveriet som en ordning. Han begrundet ikke denne ordning og beskriver den ikke som Guds ordning, men han formaner de troende til underordning under deres herrer. Slaveriet er ikke en guddommelig ordning, men underordningen er Guds vilje og noget godt. Her taler vi om en situationsbestemt befaling, som er gyldig, når situationen findes, men befalingerne legitimerer ikke ordningen. I 1 Pet 3,1-6 beskriver Peter den kristne hustrus forhold til hendes mand, og han formaner hende til at underordne sig sin mand. Dette er Guds ordning i ægteskabet og noget godt. Peter begrundet ikke selve ordningen, altså ægteskabet, men vi ved fra andre tekster, at ægteskabet er en skaberordning, som mand og kvinde er skabt til (1 Mos 2,24 og Matt 19,5), og vi ved, at hustruens underordning er en skaberordning. Paulus beskriver en hovedstruktur (1 Kor 11,3), og den applicerer han på ægteskabet (Ef 5,22-33) og menigheden (1 Kor 14,33-36 og 1 Tim 2,11-15), og den betyder, at manden har ledelsen, og at kvinden er underordnet. Ægteskabet er også en frelsesordning, som den kristne mand og hustru er forløst til, så at ægteskabet og dets ordning fornyes i frelsens orden. Det viser Ef 5,22-33.

1 Pet 3.8-12: Generel formanings

Struktur

- 3.8.** Τὸ δὲ τέλος πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι, εὐσπλαγχοὶ, ταπεινόφρονες,
imp. (supplerer med ἔστέ)
- 3.9.** μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας,
partc. svarer til imperativ
τοῦναντίον δὲ εὐλογοῦντες

partc. svarer til imperativ

ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε

kausalt

ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε.

finalt

3.10. *ὁ γὰρ θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν*

kausalt

καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς

παυσάτω τὴν γλῶσσαν ἀπὸ κακοῦ

καὶ χεῖλη τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον,

3.11.

ἐκκλινάτω δὲ ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιησάτω ἀγαθόν,

ζητησάτω εἰρήνην καὶ διωξάτω αὐτήν.

3.12. *ὅτι ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαίους*

kausalt

καὶ ὅτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν,

πρόσωπον δὲ κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά.

Eksegese

3.8. Τὸ δὲ τέλος ("men til sidst") indleder en sidste formaning. Vers 8-13 er da sidste afsnit i 1 Pet 2,11-3,12 (første del af anden hoveddel). Denne formaning er til alle, og formaningens handler om det indbyrdes forhold i menigheden. πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι, εὐσπλαγχοι, ταπεινόφρονες står uden verbum, og vi supplerer med et ἔστέ (imp.):⁹⁰ "[I skal] alle være enige, medfølede, elskende brødrene, barmhjertige, ydmyge. ὁμόφρονες er ligesindede og enige, og det er vendt mod uenighed og splittelse i menigheden. συμπαθεῖς er medfølede og medlidende, så man lever sig ind i og lever med de andre i menigheden. Det handler om forståelse. Φιλάδελφοι er elskende brødrene (1 Pet 1,22), så de giver, hjælper og er til for brødrene og gør det med indsigt. Det er en kærlighed blandt ligestillede, da de er brødre og søstre i Guds familie. εὐσπλαγχοι er barmhjertige, så de ikke handler ud fra de andres værdi og fortjeneste, men i selvhengivende kærlighed. ταπεινόφρονες er ydmyge, så de sætter andre højere end dem og sætter sig selv til side. Disse fem termer handler sandsynligvis om indbyrdes relationer i menigheden, og virkeliggørelsen af dem vil fremme enhed, liv og vækst i menigheden.

3.9. μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας er et participium, som svarer til en imperativ. Det er det bedste, da det ikke giver mening som et adv. partc.⁹¹ Vi

⁹⁰ BDR 468,2.

⁹¹ Man har overvejet, om det er instrumentalt eller sociativt i forhold til imperativen i vers 8, men det giver ikke mening.

oversætter: ”Gengæld ikke ondt med ondt og skældsord med skældsord” (1 Pet 2,23; Rom 12,17 og 1 Thess 5,15). Her er der sikker tænkt på forholdet til dem uden for menigheden. Det er en formaning til ikke at gengælde ondt med ondt (jf. Matt 5,38-42). τὸναντίον δὲ εὐλογοῦντες indfører modsætningen, og participiet svarer til en imperativ (”men velsign tværtimod”). De troendes svar på ondskab og skældsord er velsignelse, og velsignelsen er i sammenhængen defineret som frelsen (jf. vers 9cd-12. Det at velsigne er at tilsige og tilønske mennesker Guds frelse. Velsignelsen er en bøn til Gud, men den er rettet til menneskene (Luk 6,28-29 og 2 Kor 4,12). ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε er kausalt og begrundet, at de troende skal velsigne. Begrundelsen er, at de er kaldet dertil. εἰς τοῦτο refererer tilbage participiet εὐλογοῦντες. De troende er kaldet til ikke at gengælde men til at velsigne. Kaldelsen er effektiv. Den virkeliggøres ved evangeliet. ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε er finalt og indfører formålet med velsignelsen. Det er at arve velsignelse. Det er tænkt på den eskatologiske frelse (1 Pet 1,4 og 3,7). Det er Guds egentlige velsignelse, så velsignelse er Guds nærhed, og det er livet. Forbandelse er modsætningen, og det er Guds fravær, og det er døden. Denne formaning til at velsigne og ikke gengælde har sin årsag i, at de troende er blevet genfødt og har fået et nyt forvandlet jeg med en ny og forvandlet vilje. Derfor er det muligt. Motivationen er her den eskatologiske frelse, og det er dette, som skal motivere dem til at leve dette forvandlede liv.

3.10. γὰρ er kausalt, og Peter begrundet, at de troende skal arve velsignelsen (vers 9d). Begrundelsen er et citat fra Sl 34, som fortæller, at Herrens øjne er vendt til de retfærdige til frelse. Det er han i denne tid, og det er han på dommens dag. ὁ θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν refererer til livet som Guds gave og velsignelse i denne verden. ὁ θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν er en beskrivelse af den kristnes vilje til kærlighed, og denne kærlighed er til det præsensiske liv. Livet er en beskrivelse af, hvad velsignelsen er her og nu og i fremtiden (vers 9). Det viser sammenhængen med vers 9. Citatet fra Sl 34 handler om livet her og nu, og sådan anvender Peter salmen.⁹² καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς er en indholdsbestemmelse af livet som gode dage, der er fyldte af Guds velsignelse. Det er en fortsat beskrivelse af den kristnes vilje til at se gode dage. De er en beskrivelse af velsignelsen (vers 9). παυσάτω τὴν γλῶσσαν ἀπὸ κακοῦ er en formaning. παυσάτω (aor. imp.) betyder ”at ophøre” eller ”at holde tilbage”. Den, der elsker livet og vil se gode dage, skal holde sin tunge tilbage fra ondt. καὶ χεῖλη τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον. Den, der elsker livet og vil se gode dage, skal holde sine læber tilbage fra at tale ondt. Det handler om synd på det verbale plan. Temaet fra vers 9a gentages her. Den kristne skal ikke tale ondt og gengælde skældsord, bagtalelse og løgne, men velsigne.

⁹² Sprogligt er salmecitatet tilpasset dens nye kontekst i brevet.

3.11. *ἐκκλινάτω δὲ ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιησάτω ἀγαθόν* er en formaning til at afholde sig fra ondt og i stedet gøre godt (jf. vers 9a). Det gode er det gode efter Guds vilje. *ἐκκλινάτω* (aor. imp.) betyder ”skal vende sig fra” ondt. Det handler om handlinger. Der er i brevet en stadig formaning til at gøre godt (1 Pet 2,14-15; 2,20, 3,6; 3,17 og 4,19). *ζητήσάτω εἰρήνην καὶ διωξάτω αὐτήν* er den sidste formaning. I stedet skal han søge freden og forfølge den (jf. Matt 5,9 og Rom 12,18). De kristne befinder sig en fjendtlig sammenhæng og møder bagtalelse, chikane og forfølgelse, og i den situation skal de søge at holde fred, så vidt det står til dem.

3.12. *ὅτι ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαίους* er sammen med de følgende sætninger begrundelsen for formaningerne. Og begrundelsen er, at Herren (Gud) ser til retfærdige og opfylder deres bøn. At Herrens øjne er til retfærdige betyder, at Gud har vendt sig til dem og er dem nær. Det er velsignelsen med livet. Det er frelse. *δικαίους* er etisk retfærdige. Det er dem, som gør godt og velsigner (jf. 1 Pet 3,18 og 4,18). Dette skal ikke misforstås som gerningsretfærdighed, så at de etisk retfærdige har fortjent den endelige frelse, men det skal forstås evidentielt, så at de troendes retfærdighed er et vidnesbyrd om deres tro, som er det, som modtager frelsen. Det gælder præsентisk og eskatologisk frelse. De troende er blevet forvandlet og fornyet, og dette viser sig i deres liv, og dette er vidnesbyrd om deres tro. *καὶ ὅσα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν* betyder, at Gud opfylder de retfærdiges bønner. Dette viser entydigt, at salmen er præsентisk. *πρόσωπον δὲ κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά* er en del af begrundelsen. Gud møder dem, der gør ondt med dom. At Herrens ansigt er imod nogen betyder, at Gud har vendt sig bort fra nogen. Dette er udtryk for dom i denne tid, som består i adskillelsen fra Gud (1 Pet 2,7-8 og 2,23). De ikke-troendes gerninger skal også forstås evidentielt, så at de vidner om vantroen og afvisningen af Kristus.

1 Pet 3.13-4,11: Anden del af anden hoveddel

1 Pet 2,11-4,11 er anden hoveddel i brevet, og det kan deles i to dele. Den anden del er 1 Pet 3,13-4,11, og den har som tema, at de kristne skal være beredt til lidelsen. Denne del indledes med 1 Pet 3,13-17.

1 Pet 3.13-17: Velsignelsen i lidelsen

Struktur

3.13. Καὶ τίς ὁ κακῶσων ὑμᾶς ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ ζηλωταὶ γένησθε;
eventualis

3.14. ἀλλ’ εἰ καὶ πάσχοιτε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι.

modsætning potentialis

ἔτοιμοι αἰεὶ πρὸς ἀπολογία πάντι τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον

adv. partc. (supl. ὄντες) modalt περι τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος,

3.16. τὸν δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε μηδὲ ταραχθῆτε,

modsætning

3.15. κύριον δὲ τὸν Χριστὸν ἀγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν,

modsætning

ἀλλὰ μετὰ πραΰτητος καὶ φόβου,

sociativt

συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθὴν,

adv. partc. sociativt

ἵνα ἐν ᾧ καταλαλεῖσθε καταισχυρθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες

finalt ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν Χριστῷ ἀναστροφὴν.

3.17. κρεῖττον γὰρ ἀγαθοποιοῦντας, εἰ θέλοι τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, πάσχειν

kausalt

potentialis (indskudt)

ἢ κακοποιοῦντας.

Eksegese

3.13. Καὶ er et καὶ konsekutivum ("og så"), og det indfører spørgsmålet som en følge af det foregående. I 1 Pet 3,12 har Peter citeret fra Sl 34, at Herrens øjne er til retfærdige til frelse og hans ansigt er imod dem, der handler ondt, til dom, og når det er sådan, hvem kan da gøre jer ondt, hvis I var ivrige efter det gode. Svaret er: Ingen. τίς ὁ κακώσων ὑμᾶς er futurisk, og da det refererer til noget præsensisk i denne tid, er det bedst at forstå det voluntativisk. Selv hvis nogen sætter deres vilje ind på at gøre jer ondt, vil det ikke lykkes.⁹³ τίς karakteriseres nærmere af ὁ κακώσων, som er et subst. partc. (fut. partc.). Det handler om noget præsensisk i denne verden, og det onde kan ikke være ondskaben i forfølgelsen, for det vil de kristne ikke kunne undgå, men det onde er at skille mennesker fra Gud (jf. Rom 8,35). Det er det egentlige onde. εἰ ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ ζηλωταὶ γένησθε er betingelsen: hvis I var ivrige efter det gode. γένησθε er aor. konj. og har betydningen "var".

Spørgsmålet skal forstås på baggrund af vers 12. Når Gud ser til retfærdige til frelse, hvem kan da

⁹³ Der er tre tolkninger. 1) Ondskaben er almindelig ondskab. Her tolker man verbet κακῶω ud fra anvendelsen af verbet i ApG 7,6. 19; 12,1; 14,2 og 18,10, hvor det bruges om mishandling og forfølgelse. Det handler da om forfølgelse, som betyder, at kristne her i tiden rammes af ikke-kristnes ondskab. Peter forsikrer da, at hvis de var ivrige efter det gode, vil de ikke blive ramt af forfølgelse. Dette er ikke sandt. Det fremgår af brevet, at de kristne vil blive ramt af forfølgelse, og også når de gør det gode. 2) Det at gøre ondt er at adskille de troende fra Gud. Det er den egentlige ondskab, og der er tænkt eskatologisk på dommens dag. Her vil ingen kunne gøre dette onde ved dem. Begrundelsen er, at vers 10-12 er eskatologisk, og da vers 13 står som en følge, er det eskatologisk. Partc. ὁ κακώσων er også futurum. 3) Det at gøre ondt er at adskille de troende fra Gud, men det er præsensisk, og Peter forsikrer, at ingen vil kunne gøre dem dette onde, hvis de er ivrige efter at gøre det gode. Det er tolkningen i teksten.

skille dem fra Gud? Det kan ingen, for ingen kan skille os fra Gud. ”At gøre ondt” refererer ikke til social, psykisk eller fysisk ondskab,⁹⁴ men til det egentlige onde at blive skilt fra Gud. De troendes gode handlinger er et vidnesbyrd om deres tro.

3.14. ἀλλ’ εἰ καὶ πάσχοιτε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι indfører modsætningen. Det er en potentialis (BDR 385,2 og Wallace s.484), der beskriver det tænkte eller det mulige ofte en fjern mulighed. Vi oversætter: ”men hvis I også skulle lide på grund af retfærdighed, er I salige”. πάσχοιτε er optativ. διὰ δικαιοσύνην fortæller, at årsagen til deres lidelse er deres retfærdige liv. μακάριοι indfører følgen: De er salige. ”Salige” betyder, at de har del i frelsen (jf. 1 Pet 4,14 og Matt 5,10). τὸν δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε μηδὲ παραχθῆτε. Første del af sætningen kan vi forstå på to måder. 1) ”Frygt ikke (frygten) for dem”. μὴ φοβηθῆτε (aor. konj.) er en imperativisk konjunktiv. τὸν δὲ φόβον er indre objekt (eller indholdsakk. se BDR 153), der forstærker verbet. αὐτῶν er obj. gen.⁹⁵ 2) ”Frygt ikke deres frygt”, hvor αὐτῶν er subj. gen. μηδὲ παραχθῆτε betyder ”lad jer ikke forvirre” eller lad jer ikke forfærdes”.

3.15. κύριον δὲ τὸν Χριστὸν ἀγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν. Med imperativen ἀγιάσατε (aor. imp.) formaner de troende til at hellige Kristus som Herren. κύριον er objektsprædikat.⁹⁶ ”Hellige” betyder at anerkende som Herren. κύριος er Gudsnavnet, der overføres til Kristus. Kristus er som Herren verdens hersker og historiens hersker. Når de troende anerkender Kristus (den salvede) som Herren i deres hjerter, fyldes hjertet med bevidstheden om Kristi magt og herredømme, og dette driver frygten for mennesker ud af hjertet. Altså! lad Kristus være Herren i hjertet, så fordrives frygten fra hjertet.

ἔτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαὶν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος. 1) Vi supplerer med et partc. ὄντες, der har modal betydning. Måden hvorpå de helliger Kristus i hjertet er ved altid at være beredte til forsvar. 2) Det står som en apposition til subjektet ”I” i ἀγιάσατε. De troende karakteriseres nærmere som altid beredte til forsvar. παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος betyder ”enhver som kræver jer til regnskab for håbet i jer”. ”Enhver” (παντὶ) viser, at er en tænkt på dagliglivets situationer med de mange møder og konfrontationer med deres hedenske omgivelser. ὑμᾶς er de troende. περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος er det, de kræves til regnskab for: Håbet der lever i dem. Håbet refererer til den eskatologiske frelse.

⁹⁴ Vi undslipper ikke ondskab i denne verden, hvis vi er ivrige efter at gøre det gode. Vores godhed hindrer ikke ikke-kristnes ondskab. Det fremgår af brevet, at den kristne kan forvente forfølgelse, og også når han eller hun gør det gode.

⁹⁵ Eller hvis verbet skal forstås passivisk: ”Bliv ikke bange for dem”.

⁹⁶ Den alternative mulighed er, at τὸν Χριστὸν er apposition: ”I skal hellige Herren, nemlig Kristus,”

3.16. ἀλλὰ μετὰ πραΰτητος καὶ φόβου. Dette forsvar skal ikke ske på nogen aggressiv eller hård måde, men med sagtmodighed (μετὰ πραΰτητος) og med frygt for Gud. συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθὴν. Dette forsvar skal ske med en god samvittighed. Partc. er sociativt ("Idet I har/med en god samvittighed"). En god samvittighed er en samvittighed, der har bedømt deres liv og fundet, at dette var godt i Guds øjne (se næste linje). Den gode samvittighed korresponderer med den gode livsførelse. ἵνα ἐν ᾧ καταλαλεῖσθε κατασχυνθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν Χριστῷ ἀναστροφήν er finalt og beskriver formålet med at forsvare sig sagtmodigt, med frygt og en god samvittighed. οἱ ἐπηρεάζοντες er subjektet (et subst. partc. "de, som spotter" eller "de, som håner"). De håner de troendes gode livsførelse i Kristus. De, som håner, skal blive til skamme (κατασχυνθῶσιν) dvs. blive forkastede. Der er tænkt på, at Gud vil forkaste dem ved den eskatologiske dom. ἐν ᾧ er = ἐν τούτῳ ἐν ᾧ ("i dette som I spottes for") eller temporalt "mens", "når". καταλαλεῖσθε betyder "tale ondt om" eller "spotte". Meningen er, at de skal blive til skamme i det, som de bagtaler jer for, eller at de skal blive til skamme, når de taler ondt om jer.

3.17. κρείττον γὰρ ἀγαθοποιῶντας, εἰ θέλοι τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, πάσχειν ἢ κακοποιῶντας. Peter begrundet det gode liv. Begrundelsen er, at det er bedre at lide, når man gør det gode, end når man gør det onde. κρείττον er komparativ og hører sammen med πάσχειν: det er bedre, at I lider. Det underforståede subjekt for πάσχειν er ὑμᾶς. De to partc. er adjektiviske og karakteriserer ὑμᾶς (egl. "som gørende godt" og "end som gørende ondt"). Vi får den samme tanke om at lide uretfærdigt. εἰ θέλοι τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ er en indskudt betingelse. Det er en potentialis. Hvis det er Guds vilje at I skal lide. Θέλοι er optativ.

1 Pet 3.18-22:

Struktur

- 3.18.** ὅτι καὶ Χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθεν, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων,
 begrundelse apposition
 ἵνα ὑμᾶς προσαγάγη τῷ θεῷ
 finalt
 θανατωθεὶς μὲν σαρκὶ
 adv. partc. temporalt
 ζωοποιηθεὶς δὲ πνεύματι·
 adv. partc. temporalt
- 3.19.** ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασιν πορευθεὶς ἐκήρυξεν,

- rel. sætning
- 3.20.** ἀπειθήσασίν ποτε
adj. partc.
ὅτε ἀπεξεδέχετο ἡ τοῦ θεοῦ μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε
tid
κατασκευαζομένης κιβωτοῦ
abs. gen. temporalt
εἰς ἣν ὀλίγοι, τοῦτ' ἔστιν ὀκτὼ ψυχαί, διεσώθησαν δι' ὕδατος.
rel. sætning
- 3.21.** ὁ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν σφάζει βάπτισμα,
rel. sætning
οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ρύπου ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς
apposition ἐπερώτημα εἰς θεόν,
δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ,
instrumentalt
- 3.22.** ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ [τοῦ] θεοῦ
rel. sætning
πορευθεὶς εἰς οὐρανὸν
adv. partc. temporalt
ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων.
abs. gen. temporalt

Eksegese

3.18. ὅτι er kausalt, og Peter begrunder, at de troende skal lide uretfærdigt. καὶ Χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθεν er begrundelsen: Kristus led uretfærdigt. ἅπαξ betyder ”engang” og betoner ”engang-for-alle” aspektet ved Jesu lidelse. Dette er sat i kontrast til de gammeltestamentlige ofre, som skulle gentages. Jesu offer var en engangsoffer, som for altid sonede verdens synd – den fortidige, nutige og fremtidige synd (Hebr 10). περὶ ἁμαρτιῶν bruges i LXX i forbindelse med syndofre, og dette er med til at fremhæve Jesu død som et offer. ἔπαθεν inkluderer dødslidelsen (se slutningen af verset), og Jesu dødslidelse var stedfortrædende, idet han bar vore synder på sine skuldre og døde pga. dem (1 Pet 2,24). περὶ ἁμαρτιῶν er for de uretfærdiges synder, dvs. alles synder. Det stedfortrædende bliver klart i næste sætning, hvor Peter skriver, at han døde som en retfærdig for uretfærdige. Jesu dødslidelse er en soning, der udsletter synden, og derved fjernes

syndens skyld og Guds vrede. δίκαιος er Kristus, og han er den retfærdige, fordi han har opfyldt Guds vilje (loven). ὑπὲρ ἀδίκων er i stedet for uretfærdige, som har brudt loven. Jesus Kristus dør stedfortrædende for uretfærdige. ἵνα ὑμᾶς προσαγάγη τῷ θεῷ er finalt og beskriver formålet med Jesus dødslidelse i stedet for uretfærdige. Formålet er at føre ”jer” til Gud (jf. Rom 5,1; Ef 2,18; 3,12 og Hebr 10,19-22). I og med at døden er soning, der udsletter synden og dens skyld og fjerner Guds vrede, skaffer soningen adgang til Gud, og Peter betoner, at det er Jesus Kristus, som fører dem til Gud. Peter tilføjer to adv. partc., der er knyttet til verbet προσαγάγη, og de er temporale.⁹⁷ Tolkningen er omstridt, men der er tre nøgler til forståelsen.

a) θανατωθεῖς μὲν σαρκὶ og ζωοποιηθεῖς δὲ πνεύματι er to parallelt opbyggede udsagn, og med en sådan stram parallel opbygning er det eneste naturlige, at de to dativer skal tolkes på samme måde:

θανατωθεῖς	μὲν	σαρκὶ
ζωοποιηθεῖς	δὲ	πνεύματι

De to participier har samme form (aor. partc. passiv) og står antitetisk; μὲν og δὲ binder sætningerne tæt sammen, og σαρκὶ og πνεύματι er begge i dativ og står antitetisk. Udgangspunktet for eksegesen er, at de to dativer skal tolkes på samme måde med mindre, der er noget i konteksten, som hindrer det, og det er der ikke. Det er den første nøgle til forståelsen.

b) θανατωθεῖς refererer til Jesu fysiske død, og ζωοποιηθεῖς refererer da til Jesu fysiske levendegørelse. Dette er givet, og det er den anden nøgle til forståelsen.

c) Når ζωοποιηθεῖς refererer til en fysisk levendegørelse, altså opstandelsen, kan σαρκὶ og πνεύματι ikke være en kontrast mellem kød (noget fysisk) og ånd (noget åndeligt/Guds Ånd). Dette er den tredje nøgle til forståelsen.⁹⁸

θανατωθεῖς μὲν σαρκὶ er det første adv. partc., som har temporal betydning og beskriver det, der skete, før Kristus kunne føre os til Gud. θανατωθεῖς refererer til Jesu død, og døden er en soningsdød, som udsletter synden (vers 18ab og 1 Pet 3,21). Soningsdøden er en forudsætning for, at Jesus kan føre os til Gud. Participiet er i passivform og betoner, at døden blev

⁹⁷ De alternative muligheder er enten, at participierne er kausale og beskriver årsagen til, at Jesus fører dem til Gud, eller at de er instrumentale og beskriver midlet, hvormed Jesus fører dem til Gud. De kan ikke være instrumentale, da Jesu død og opstandelse ikke er det, som fører dem til Gud, men forudsætninger herfor.

⁹⁸ Hvis man vil tolke ”kød” og ”ånd” antropologisk, hvor ånd svarer til sjælen, så er ζωοποιηθεῖς et problem, da man under ingen omstændigheder kan tale om, at Kristi ånd/sjæl blev levende. Den var levende, idet døden betød en adskillelse af sjælen fra kroppen (jf. Matt 27,50; Luk 23,46 og Joh 19,30).

påført Kristus. Der er tænkt på mennesker, som dræbte Jesus.⁹⁹ *θανατωθεις* er ukontroversielt. Til gengæld er *σαρκι* genstand for en intens debat med hensyn til, hvilken slags dativ *σαρκι* er, og med hensyn til, hvilken betydning *σαρκι* har. De to aspekter hænger sammen, men jeg tager dem hver for sig. Først hvilken slags dativ er *σαρκι*. Her er der tre realistiske tolkninger.

a) *σαρκι* er instrumentalt og betegner ved hvem, Jesus døde. *σαρξ* refererer til menneskeheden eller mennesker, som slog Jesus ihjel.¹⁰⁰ Man bruger i denne forbindelse agens om dativen. Det parallelle *πνεύματι* er da også instrumentalt, og det giver god mening, når man tolker *πνεύματι* om Guds Ånd, som gør Jesus levende (jf. Rom 8,11). Men kontrasterne mellem vers 18d og 18e udelukker, at *πνεύματι* refererer til Guds Ånd, og det udelukker en instrumental tolkning af *πνεύματι*, og det udelukker, at *σαρκι* er instrumentalt. Det er også vanskeligt at forestille sig, at *σαρκι* refererer til menneskeheden som agens, da *σαρξ* generelt anvendes om menneskeheden for at betone menneskets karakter som svagt og dødeligt. Peter anvender ellers mennesker (1 Pet 2,4) og bygmestre (1 Pet 2,7) om dem, som dræbte Jesus og ikke kød.

b) *σαρκι* er henseendets dativ, og *σαρκι* betegner da i hvilken relation, Jesus døde. Det er en mulig tolkning, og den giver god mening. Det afgørende er, hvordan man definerer henseendets dativ, og i Hoffmann/Siebenthals definition er det en henseendets dativ.¹⁰¹

c) *σαρκι* er sfærens dativ, og *σαρκι* betegner da i hvilken sfære, Jesus døde.¹⁰² Der kan være en hårfin distinktion mellem henseendets dativ (relationsdativen) og sfærens dativ,¹⁰³ men hvis vi følger Wallace's tommelfingerregel, hvor det ord, som er relateret til dativen, er adskilt på en eller anden måde fra dativen, når det er henseendets dativ, mens det ord, som er relateret til dativen, er inkorporeret i dativen, når det er sfærens dativ, da er *σαρκι* sfærens dativ.¹⁰⁴ Døden finder jo sted i kødet. Den grammatiske kategori er ikke afgørende, men hvad denne kategori dækker, og dativen er enten henseendets dativ eller sfærens dativ.¹⁰⁵

σαρκι er henseendets/sfærens dativ, og *σαρκι* skal nærmere bestemmes. Kontrasterne mellem ”dræbt i kødet” og ”levendegjort i ånden” fortæller, at det ikke er en kontrast mellem det

⁹⁹ *θανατωθεις* er ikke en *passivum divinum*, da det ikke er Gud, som slog Jesus i hjel. Det var nogle romerne. Det var Guds plan og vilje, at Jesu skulle dø i vores sted, og han brugte menneskelige redskaber, som ønskede at slå Jesus i hjel, og som uvidende opfyldte Guds vilje. Der er tale om komplementaritet.

¹⁰⁰ Achtemeier, *1 Peter*, s.250.

¹⁰¹ Hoffmann/Siebenthal, *Grammatik*, s.254.

¹⁰² I praksis er det vanskeligt at skelne henseendets dativ, en lokativisk dativ og sfærens dativ fra hinanden.

¹⁰³ Den betegnes af nogle som en lokativisk dativ.

¹⁰⁴ Wallace, *Greek*, s.153-154.

¹⁰⁵ Schreiner, *1 Peter*, s.184, argumenterer mod dativ om sfæren, og skriver, at det næppe giver mening, at Jesus drog bort og prædikede ”in the spiritual realm”. Det er korrekt, hvis man definerer sfære som et rum, som omgiver Jesus, men når sfære er en eksistensform, forsvinder indvendingen. Sfæren er en eksistensform, og den kan man godt bevæge sig i.

fysiske og det åndelige, da πνεύματι også er fysisk. πνεύματι er derfor et aspekt ved det fysiske, og når vi sammenstiller vendingen som ”dræbt i kødet” med de tre vendinger i 1 Pet 4,1 (”lidt i kødet”), 1 Pet 4,2 (”resterende tid i kødet”) og 1 Pet 4,6 (”i kødet”), så har vi nogle parallelle beskrivelser af σαρκὶ ἐν σαρκί, og de definerer σαρκί som en eksistensform eller eksistensmåde.¹⁰⁶ σαρκί er menneskets eksistensform på jorden, og den er begrænset af kroppen og af rum og tid, og den er præget af svaghed og skrøbelighed (1 Pet 4,2) og forbundet med lidelse (1 Pet 4,1) og død. Kristus døde i denne menneskelige eksistensform. Sammenhængen med vers 19a bekræfter, at det handler om eksistensform, og parallellerne i Rom 1,4 og 1 Tim 3,16 bekræfter, at det er eksistensform, for sådan bruges kød og ånd dér.¹⁰⁷

ζωοποιηθεὶς δὲ πνεύματι er det andet adv.partc., som står som kontrast til det første.¹⁰⁸ Det er også knyttet til προσαγάγη, og ζωοποιηθεὶς har temporal betydning og beskriver det, der skete, før Kristus kunne føre os til Gud. ζωοποιηθεὶς står som kontrast til θανατωθεὶς, og beskriver derfor den fysiske og legemlige opstandelse.¹⁰⁹ Jesus Kristus blev fysisk levende, og hans rejse til ånderne i fængslet (vers 19) og til himlen viser, at hans fysiske krop ikke længere er bundet til rum og tid. πνεύματι er henseendets/sfærens dativ og beskriver da denne nye eksistensform med en herliggjort krop, som ikke er begrænset af rum og tid, som ikke er svag og skrøbelig, og som ikke kan dø.

3.19. ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασιν πορευθεὶς ἐκήρυξεν er fortsættelsen. Vers 19-20 beskrives som problemvers, der kan være vanskelige at forstå. ἐν ᾧ refererer tilbage til πνεύματι. Det er det enkleste og naturligste, og det er meningsmæssigt helt uproblematisk, når πνεύματι er en tilværelsesform. Derfor er der ingen grund til at forlade denne tolkning.

Betydningen af ἐν ᾧ er omstridt. 1) ἐν ᾧ kan være kausalt (”på grund af det”), men det giver ikke mening, da levendegørelsen i ånden/døden i kødet og levendegørelse i ånden ikke er årsagen til denne forkyndelse. Man kan tale om, at de to led er forudsætninger for en sejrforkyndelse. 2) ἐν ᾧ kan være temporalt (”når”, ”mens”), som man vil gengive med ”på den tid”, og det refererer til, at Jesus drog bort på den tid, da han var død og opstået. Det svarer reelt til at han drog bort i ånden som tilværelseform, for han må drage afsted i en eller anden form. 3) ἐν ᾧ kan være instrumentalt og referere til πνεύματι, så at Jesus forkynder ved Ånden (Achte-meier, *1 Peter*, s.253), men jeg har afvist, at πνεύματι refererer til Guds Ånd. 4) ἐν ᾧ kan være circumstantial (”i den forbindelse/i forbindelse med”) og i

¹⁰⁶ Goppelt, *Erste Petrusbrief*, s.245 og Michaels, *1 Peter*, s.204-205. Der er betydelig variation i den præcise bestemmelse af denne eksistensform.

¹⁰⁷ I 1 Pet 1,24 bruges σάρξ kollektivt om menneskeheden som svag og forgængelig; i 1 Pet 3,21 anvendes σάρξ om kroppen; i 1 Pet 4,1; 4,2 og 4,6 anvendes σάρξ om tilværelseform, som er begrænset af rum og tid, og som er sårbar med hensyn til lidelse og død. I 1 Pet 2,11 har vi σαρκικῶν, hvor det kødelige står for det syndige.

¹⁰⁸ Konstruktionen med μὲν og δὲ kan betyde, at det andet led får en ekstra vægt (BDR 447, 2a).

¹⁰⁹ Verbet bruges om opstandelse i Joh 5,21; Rom 4,17; 8,11; 1 Kor 15,22; 1 Kor 15,36 og 1 Kor 15,46. Det kan også bruges om levendegørelse generelt (1 Kor 15,36; 2 Kor 3,6 og Gal 3,21).

sammenhængen må det referere til πνεύματι, så vi får den samme forståelse som i punkt 6. Alternativt gengiver Selwin, *First Peter*, s.197, det med "in the course af which", og det refererer generelt til Jesu lidelse og opstandelse. Det kan dog ikke referere til πνεύματι. Det virker mærkeligt, at vi skal springe πνεύματι over. 5) ἐν ᾧ kan være en konjunktion som 1 Pet 1,6 og 4,4 med betydningen "hvordet"/"derved", og det refererer til hele vers 18 (Goppelt, *Erste Petrusbrief*, s.247). Han gengiver det med "derved, nemlig som en, som var død og opstået, gik han til ånderne i fængslet". Det svarer reelt til, at Jesus drog bort i ånden som tilværelsesform, da det ikke kan være som blot død. 6) ἐν ᾧ kan være lokalt ("i det"/"hvori") og det giver mening, da det refererer til det umiddelbart foregående πνεύματι. ἐν ᾧ finder vi i 1 Pet 1,6; 2,12; 3,19; 4,4.

ἐν ᾧ er i πνεύματι som eksistensform. καὶ har betydningen "også", og det er frelseshistorisk forstået, og markerer næste trin i det frelseshistoriske skema med først død og opstandelse, og så rejsen til fængslet. τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασιν er dem, Kristus forkyndte for. Disse ånder identificeres eksplicit i vers 20 som ulydige i en bestemt tidsperiode, og den tidsperiode identificeres a) som en periode, hvor Gud holdt sin vrede tilbage, b) som Noas dage og c) som den periode, hvor Noa byggede arken. Der er to tolkninger af τοῖς πνεύμασιν.

1) "Ånderne" (πνεύματα) er overnaturlige åndsvæsener. Det er onde engle eller dæmoner. a) Denne tolkning er baseret på Enoks Bog, som udvikler nogle spekulationer om onde engle og deres fangenskab ud fra 1 Mos 6,1-4, og argumentet er, at 1 Pet 3,20 skal forstås på denne baggrund på grund af lighederne.¹¹⁰ Det betyder, at vi kun kan forstå 1 Pet 3,19-20 på denne baggrund, og at Enoks Bog er tolkningsnøglen.¹¹¹ b) Argumentet er, at πνεύματα i pluralis oftest bruges i NT om engle (Hebr, 1,14; Åb 3,1 og 5,6) eller om dæmoner (Matt 8,16; 12,45; Luk 10,20; 1 Tim 4,1 og Åb 16,14). Tolkningen er sproglig mulig. Dog er det sproglige materiale ikke entydigt (se tolkning nr.2). Det egentlige argument er dog sammenhængen med Enoks Bog, men der er en del problemer vedrørende denne sammenhæng.

a) Tolkningen refererer via Enoks Bog til 1 Mos 6,1-4, hvor man tolker "gudssønnerne" som onde engle, men gudssønnerne er mennesker (Sets slægt), og det bekræftes af den kendsgerning, at straffen rammer mennesker. Det betyder, at tolkningen af 1 Pet 3,19-20 er baseret på en fejltolkning af 1 Mos 6,1-4.

b) 1 Pet 3,19-20 skriver om ulydige på den tid, hvor Noa byggede arken, og ifølge 1 Mos 6,5ff er det mennesker, som er onde (ulydige), mens Noa byggede arken, og ikke gudssønnerne. De tog hustruer blandt menneskene før Noas tid.

¹¹⁰ Michaels, *1 Peter*, s.207-209; Achtemeier, *1 Peter*, s.255-256;

¹¹¹ Der fremføres også besynderlige argumenter for denne tolkning. Et eksempel er, at man peger på at Peter anvender ψυχή om mennesker i 1 Pet 3,20, men det refererer til levende mennesker og ikke døde.

c) I 1 Pet 3,19-20 er ”ånderne” i fængsel på grund af deres ulydighed, og ifølge 1 Mos 6,5ff er det mennesker, Gud straffer.

d) I denne tolkning bliver de faldne engle genstand for Guds tålmodighed, men i Bibelen hører vi intet om Guds tålmodighed med faldne engle, og vi hører intet om, at Gud vil frelse dem, for det er formålet med tålmodigheden.

e) Kun ét sted i NT bruges fængsel (φυλακή) om Djævelens opholdsted (Åb 20,7), som er det samme som dæmonernes opholdssted.¹¹² Der bruges normalt ἄβυσσος om dæmoners og Djævelens opholdssted (Luk 8,31; Åb 9,1; 9,11; 11,7; 17,8; 20,1 og 20,3). Sprogbrugern er atypisk.

f) I denne tolkning er forkyndelsen for ånderne identisk med deres underlæggelse i vers 22, men det strider mod den tydelige kronologi med først rejse til fængslet og siden himmelfart. Desuden er ånderne i fængslet kun en delgruppe af ånderne, men ånderne/englene i vers 22 er alle universelt.

2) ”Ånderne” (πνεύματα) er døde menneskers ånder. De svarer til de dødes ”jeg” eller ”person”, som lever videre efter døden. Ånder er synonymt med sjæle, og ånd/sjæl er beskrevet som noget adskilt fra kroppen.¹¹³ Den fysiske død er en adskillelse af ånden/sjælen fra kroppen, og ånden/sjælen lever videre. ”Ånd” (πνεῦμα) kan i NT bruges om menneskets ånd, der forlader kroppen ved døden og lever videre (f.eks. Matt 27,50; ApG 7,59; Hebr 12,23 og Åb 11,11 og jf. Luk 24,37. 39). Tolkningen er sproglig mulig.¹¹⁴

a) Tolkningen stemmer med det bibelske syn på den fysiske død, at den består af en adskillelse af sjæl/ånd fra kroppen, og at sjælen/ånden lever videre enten hos Jesus, hvis man er troende, eller i dødsriget, hvis man er ikke-troende og ulydig.

b) Tolkningen stemmer med tidsangivelsen, for det var mennesker som var ulydige, mens Noa byggede arken.

c) Tolkningen stemmer med, at Guds tålmodighed er rettet mod mennesker, så at Gud holder sin vrede tilbage i den hensigt at kunne frelse dem.

d) Tolkningen stemmer med, at Gud ønsker at frelse mennesker og ikke dæmoner.

¹¹² Det bruges i Åb 18,2 om det faldne Babylon, som er blevet tilholdssted for dæmoner. Her har φυλακή ikke betydningen fængsel, og det refererer også til en anden situation.

¹¹³ I 1 Peters Brev findes sjæle ...

¹¹⁴ Det hævdes ofte, at πνεύματα ikke kan referere til mennesker uden, at det kvalificeres. Det drejer sig om Hebr 12,23, hvor der skrives om πνεύμασιν δικαίων, hvor man hævder, at δικαίων er nødvendigt for at identificere πνεύμασιν som mennesker (Michaels, *1 Peter*, s.207). Det er en misforståelse af teksten, idet δικαίων forklarer, hvem det er, som indgår i denne menighed (Hebr. 12,22-24). Det er også mærkeligt, at man benægter, at πνεύματα i pluralis kan referere til mennesker, når πνεύμα i singularis kan referere til et menneskes ånd! Det er også interessant, at ”ånder” i vers 23 bruges i kontrast til ”engle” i vers 22.

Denne tolkning er baseret på 1 Mos 6, og det er legitimt, da teksten selv knytter til ved 1 Mos 6. ἐν φυλακῇ er det sted, som Jesus rejser til. Når ”ånderne” er de afdødes ånder/sjæle, da er ἐν φυλακῇ en betegnelse for dødsriget. φυλακή anvendes ikke ellers om dødsriget, men fængsel er en velvalgt betegnelse for dødsriget, fordi de ulydige er spærret inde dér. I eksegese må vi give plads til Peters specielle sprogbrug. Dødsriget er et midlertidigt opholdssted for de ikke-troende, hvor de venter på den endelige dom. Fængslet er ikke nærmere lokaliseret. παρευθείς er et adv. partc. med temporal betydning og fortæller, at Kristus forkyndte i fængslet, efter at han i sin åndelige eksistensform var rejst til dette fængsel (jf. vers 22).¹¹⁵ Rækkefølgen er tydelig:

Jesu død

Jesu opstandelse

Jesus rejse til ånderne i fængslet

Jesu rejse til himlen – himmelfart

ἐκήρυξεν er, hvad Kristus gjorde over for ånderne i fængslet. Der er ingen præcisering af, hvad Jesus forkyndte, og man foreslår frelse, dom, sejr eller dom og sejr. I brevets egen kontekst er det ikke vanskeligt at bestemme indholdet af forkyndelsen, for Gud vil dømme enhver efter hans gerninger (1 Pet 1,17), alle skal stå til regnskab for Gud (1 Pet 4,5), og Gud vil dømme de ulydige (1 Pet 4,17). Dette bekræftes af 2 Pet 2,9, hvor Peter skriver, at Herren vil ”holde de uretfærdige i forvaring til straffen på dommens dag”. De ulydiges skæbnes afgøres i denne verden, og de venter dom og straf. Dette udelukker en forkyndelse af frelse. I forlængelse af teksterne om dom over de ulydige, er det naturligt, at det er en forkyndelse af dom, og da Jesus kommer som den opstandne og dermed som sejrherre, er det indirekte eller direkte en forkyndelse af sejr over for en oprørsk generation på Noas tid. Sejrsmotivet vender også tilbage i vers 22. Sammenhængen (1 Pet 3,8-22) handler om de troendes lidelse og om Jesu lidelse, og som trøst og opmuntring skriver Peter om Jesu forkyndelse af dom og sejr over den generation, som i bibelsk sammenhæng står for den mest syndige generation. De troendes samtidige tilhører også en ond generation, som påfører dem lidelse, men Jesus er sejrherren og dom venter dem, og Jesus har allerede foregrebet denne dom og manifestation af sejr ved sin forkyndelse for de afdødes ånder fra de ulydige mennesker på Noas tid, og som nu venter i dødsriget. Det er en forsikring om dom over deres modstandere, som lever nu, og en forsikring om de troendes frelse, for han er sejrherren, som kan føre dem til Gud.

I NT anvendes κηρύσσω normalt om en forkyndelse af frelse, og når Kristus er subjekt, anvendes det altid om en forkyndelse af frelse. Med andre subjekter for verbet har det en neutral betydning (Luk 12,3; Rom 2,21; Gal 5,1 og Åb

¹¹⁵ Verbet παρεύω betyder ”at gå”, ”at rejse” og ”at vandre” og verbet fortæller ikke om Jesus rejser op eller ned. Det bruges i vers 22 og en rejse til himlen.

5,2).¹¹⁶ Mønsteret er entydigt, når Kristus er subjekt, men det afgørende er Peters egen sprogbrug, og han bruger εὐαγγελίζω om en forkyndelse af evangeliet i 1 Pet 1,12; 1,25 og 4,6, mens han her bruger κηρύσσω,¹¹⁷ og selvom materialet er spinkelt, peger det på, at κηρύσσω har en anden betydning.

3.20. Første halvdel af vers 20 er en identifikation af ånderne i fængslet. ἀπειθήσασίν ποτε er første del af identifikationen. ἀπειθήσασίν er et adj. partc., der karakteriserer τοῖς πνεύμασιν som ulydige mod Gud. Ulydighed er en afvisning og modstand mod Guds bud og evangeliets fordring om tro og modtagelse, og i brevets sammenhæng er der tænkt på afvisning af evangeliet (1 Pet 2,8; 3,1 og 4,17).¹¹⁸ Verbet ἀπειθέω anvendes i Første Peters Brev om ulydige mennesker, og det antyder, at τοῖς πνεύμασιν er menneskers ånder. ποτε fortæller, at de var ulydige en bestemt periode i fortiden. ὅτε ἀπεξεδέχετο ἡ τοῦ θεοῦ μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε κατασκευαζομένης κιβωτοῦ er anden del af identifikationen af ånderne i fængslet. Det er en tidsbisætning, der identificerer ποτε, og identifikationen af tidsperioden kommer i tre trin. ἀπεξεδέχετο ἡ τοῦ θεοῦ μακροθυμία er første trin. ἡ τοῦ θεοῦ μακροθυμία er Guds tålmodighed eller langmodighed, og verbet ἀπεξεδέχετο (”ventede”) forstærker denne tålmodighed.¹¹⁹ I sammenhængen handler det om, at Gud holder sin dom tilbage. Gud venter tålmodigt i håb om, at menneskene på Noas tid skulle omvende sig (jf. 2 Pet 3,9. 15). Det svarer til brugen af μακροθυμία i Rom 2,4 og 9,22, hvor Gud også holder sin vrede tilbage. Tålmodigheden identificerer ”ånderne i fængslet” som mennesker, for det er mennesker, Gud vil frelse. ἐν ἡμέραις Νῶε er andet trin i identifikationen af tidsperioden. Dengang (ποτε) var i Noas dage. κατασκευαζομένης κιβωτοῦ er tredje trin i identifikationen af tidsperioden. Det var dengang, arken blev bygget (1 Mos 6,11-7,1). κατασκευαζομένης κιβωτοῦ er en absolut genitiv med temporal betydning (”mens arken blev bygget”). Den absolutte genitiv identificerer perioden med Guds tålmodighed som den periode, hvor Noa byggede arken. Tidsbisætningen identificerer altså de ulydige som mennesker, som levende på Noas tid, mens han byggede arken. Der er fire karakteristiske tolkninger af vers 19-20a.

1) Den dæmoniske tolkning. ”Ånderne” er ulydige engle. Man tænker specielt på gudssønnerne i 1 Mos 6,1-4, som identificeres som onde engle, og som straf er de blevet fanget og holdes indespærrede i underverdenen. ”Fængslet” er de ulydige engles opholdssted, og Kristus kommer til dem og forkynder dom. Han stadfæster deres forkastelse. Det sker på baggrund af hans død og opstandelse. Denne tolkning er baseret på 1 Enoks Bog (kap 8-9 og 18-21). Problemet med

¹¹⁶ Jf. Friedrich, TWNT III, s.706 og Goppelt, *Erste Petrusbrief*, s.248.

¹¹⁷ κηρύσσω findes kun hér i Første Peters Brev.

¹¹⁸ I 1 Pet 2,8 og 3,1 skriver Peter om en ulydighed mod ordet dvs. evangeliet, og i 1 Pet 4,17 om en ulydighed mod Guds evangelium. I 2 Pet 2,5 kaldes Noa for retfærdighedens forkynder. Ulydighed er en bevidst handling, som forudsætter et kendskab til det, man afviser.

¹¹⁹ Guds tålmodighed implicerer en venten, som verbet forstærker.

denne tolkning er, a) at englene i 1 Mos 6,1-4 ikke virkede i Noahs dage;¹²⁰ b) at vi ikke hører om ulydige engle på Noas tid i Bibelen,¹²¹ c) at vi ikke hører om Guds tålmodighed overfor ”englene” i 1 Mos 6,1-4 eller generelt i Bibelen, d) at vi ikke hører om, at de onde engle skal frelses i Bibelen, idet man forudsætter, at der er tale om en frelsesforkyndelse, og e) at syndfloden er begrundet i menneskers ondskab og ikke i gudssønnernes. Tolkningen er kun mulig på basis af antikjødiske spekulationer vedrørende 1 Mos 6,1-4.

2) ”Ånderne” er mennesker, der levede på Noas tid, og Peter beskriver, at Kristus forkyndte gennem Noa for disse mennesker. Problemet med denne tolkning er, a) at der ikke står noget om, at Kristus forkyndte gennem Noa, b) at sammenhængen til vers 18 er forvirrede, for denne sammenhæng peger på, at Kristi forkyndelse fandt sted *efter* hans død og opstandelse, mens den i denne tolkning fandt sted *før*; c) at vi skal forstå ”ånderne i fængsel” som = de ånder, der nu er i fængsel”, men som ikke var ånder dengang og heller ikke i fængsel dengang, men det står der ikke noget om.

3) ”Ånderne” er døde mennesker, der levede i ulydighed på Noas tid. πνεύμασιν kan referere til døde mennesker. Teksten taler eksplicit om, at de levede på Noas tid, og at de var ulydige. Fængslet refererer til dødsriget. Kristus forkynder frelsen for dem. Her betoner man, at når Kristus er subjekt for ordet κηρύσσειν (”at forkynde”), refererer det til en frelsesforkyndelse. I Bibelen står syndsflodsgenerationen som type på den syndigste generation, og Peter skriver, at Kristus vil forkynde frelsen for denne generation. Kristi død og opstandelse har ikke kun betydning for dem, der lever efter opstandelsen, men også betydning for de, der døde på Noas tid. Der er nogle problemer i denne tolkning. a) Hovedindvendingen er, at dette går imod det samlede bibelske vidnesbyrd, at et menneskes skæbne afgøres i dette liv. Det er i givet fald det eneste sted i NT, hvor vi hører om, at folk får en ny chance efter døden. b) Desuden virker det mærkeligt, at frelse skal forkyndes til netop denne generation og åbenbart ikke til alle andre generationer af døde før Kristus (og evt. efter Kristus). Vi får ikke nogen forklaring på, hvorfor denne generation får en ekstra chance og ikke andre generationer. c) En sådan ekstra chance for frelse virker mærkeligt i konteksten, hvor Peter har som intention at opmuntre og trøste de troende, der er ramt af lidelser, der er påført dem af deres hedenske omgivelser. Her er trøsten, at Kristus allerede har proklameret

¹²⁰ 1 Mos 6,1-4 er enten en afslutning på det foregående eller en optakt til det følgende. Under alle omstændigheder er versene adskilt fra beretningen om Noa.

¹²¹ Peter har en præcis bestemmelse af perioden som den periode, hvor Noa byggede arken, og i den periode omtales der ingen gudssønner/engle i 1 Mos 6,5-21.

sin sejr og derved de troendes sejr over den syndige generation på Noas tid. Dette foregriber den senere sejr.

4) ”Ånderne” er døde mennesker, der levede i ulydighed på Noas tid. Denne tolkning er identisk med den foranstående tolkning med den ene undtagelse, at Kristus forkynder dom og eller sejr over for denne generation. Konteksten fokuserer på et sejrsmotiv: Jesu sejr gennem død og opstandelse (vers 18), som placerede alle åndelige magter under hans fødder (vers 22). Formålet med dette brev er at opmuntre de troende, der lider, og i overensstemmelse med dette formål forkynder Peter Jesu sejr og triumf over for de ulydige på Noas tid. De troende er ramt af forfølgelse fra deres hedenske omgivelser, men en dag vil Jesus proklamere sejren over for dem, ligesom han proklamerede sejren over for Noas hedenske modstandere. Det giver trøst. De mennesker, der står bag de troendes lidelser, har Jesus allerede besejret. Det giver trøst.

εις ἦν ὀλίγοι, τοῦτ' ἔστιν ὀκτὼ ψυχαί, διεσώθησαν δι' ὕδατος er en relativsætning, der refererer til ”arken”. εις ἦν er her ”i den”.¹²² I arken blev nogle få frelst. τοῦτ' ἔστιν ὀκτὼ ψυχαί forklarer, at få er otte sjæle. Her er det tydeligt, at ψυχή anvendes om det hele menneske. Vi gengiver det med ”person”.¹²³ διεσώθησαν betyder ”blev frelst”, og de blev frelst δι' ὕδατος.¹²⁴ a) Det kan være lokalt forstået og betyde, at de blev frelst gennem vand. Syndfloden er Guds dom og en trussel mod livet, og de otte blev bragt sikkert gennem vandet. Her argumenterer man med, at vandet er Guds dom og et middel til dom, og da kan det ikke være et middel til frelse. b) Det kan være instrumentalt og betyde, at de blev frelst ved vand. Det bliver frelst ved vand i den betydning, at det er syndflodens vand, der løfter og bærer arken, så de ikke drukner. Her argumenterer man med, at δι' ὕδατος står parallelt med δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, som er instrumentalt. Derfor er δι' ὕδατος instrumentalt. Det er det bedste på grund af δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ. Arken frelser dem fra fysisk død og frelser ved vand. Arken er en type på dåben, og i typen er det tydeligt, at arken er frelsende, og at de frelser ved Guds indgreb. Gud frelser dem.

3.21. ὁ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν σώζει βάπτισμα er en relativsætning, og når det gælder det relative pronomener, er der tre muligheder

1) ὁ refererer til ὕδατος (vers 20). ὕδατος står umiddelbart før relativpronomiet, og det er det naturligste og enkleste. Dette finder man bekræftet i anvendelsen af βάπτισμα, hvor der

¹²² εις svarer til et ἐν. Det er det eneste, som giver mening i sammenhængen.

¹²³ Peter bruger ψυχή om det hele menneske, og det kan gengives med vores ”person” (1 Pet 1,9; 2,25 og 4,19). ψυχή bruges ikke om sjælen i kontrast til kroppen. I 1 Pet 1,22 og 2,11 bruger Peter ”sjæl” om det nye jeg og dets liv. Det er tydeligt på dette sted, at det er det hele menneske og ikke kun deres sjæle, som reddes.

¹²⁴ διασώζω svarer her til σώζω i betydning, og det kan vi se i vers 21, hvor Peter bruger σώζει i samme betydning.

anvendes vand. Syndflodens vand er da et forbillede (type) på dåben (antitype).¹²⁵ Det er den mest udbredte tolkning, men helt umulig. a) En typologi er baseret på en en korrespondance, men der er ingen korrespondance mellem syndfloden og dåben, da syndfloden er Guds dom og dræbende, men dåben er Guds frelse og livgivende. b) En relativsætning har som funktion at identificere og karakterisere, men det bryder typologien, da sandflodens vand ikke kan identificeres med dåbens vand. c) I typologien korresponderer δι' ὕδατος med δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, og d) hverken syndflodens vand eller selve dåbens vand er frelsende. Tolkningen er umulig.

2) ὁ refererer til den foregående sætning (εἰς ἣν ὀλίγοι ... διεσώθησαν δι' ὕδατος). Denne tolkning giver mere mening, men holder alligevel ikke. Den giver mere mening, fordi det er arken, som frelser ved vand, så typologien er bredere end blot vand og dåb. Vi har følgende sammenlignelige dele:

sted:	funktion:	middel:
arken	frelser	ved vand
dåb	frelser	ved Jesu Kristi opstandelse

Her har vi hele typologien med, så denne tolkning er bedre end den første, men den har stadig en afgørende svaghed, og det er det relative pronomener, som identificerer den frelsende ark ved vand med den frelsende dåb ved opstandelse, men der ikke en sådan identifikation.

3) ὁ refererer til det følgende βάπτισμα. Vi sætter som i NA26 og NA27 et punktum efter vers 20 for at markere, at ὁ refererer til noget i det følgende, og det er βάπτισμα. Derved kan vi fastholde det relative pronomens betydning som identificerende, og vi kan fastholde hele typologien. Vi oversætter: ”Dåben, som nu frelser også jer, som modbillede”. Her er ἀντίτυπον substantiv, og det står som apposition til βάπτισμα. Eller vi oversætter: ”Dåben, som nu modbilledligt frelser også jer”. ἀντίτυπον er substantiv, men fungerer som adverbium.

Typologi betyder, at personer, institutioner og begivenheder i GT peger frem mod en rigere opfyldelse i NT. En typologisk tolkning er baseret på tekstens ligefremme betydning, den er bevidst om den historiske dimension (fortid – nutid), og den bygger på, at der findes en korrespondance mellem type i GT og antitype dvs. opfyldelsen i NT.

Konstituerende for typologien er:

- 1) at tekstens ligefremme og historiske mening fastholdes,

¹²⁵ I denne tolkning kan ἀντίτυπον og βάπτισμα forstås på følgende måde. a) ἀντίτυπον er adjektiv og lægger sig til βάπτισμα; βάπτισμα er apposition til subjektet; vi oversætter: ”Som nu frelser også jer som modbilledlig dåb”. Dog står adjektivet langt fra det substantiv, det lægger sig til. b) ἀντίτυπον er adjektiv, men fungerer som adverbium (”modbilledligt”). βάπτισμα er apposition til subjektet; vi oversætter: ”Som nu frelser også jer modbilledligt som dåb”. c) ἀντίτυπον er substantiv, og ἀντίτυπον og βάπτισμα er appositioner til subjektet. Vi oversætter: ”Som også frelser jer som modbillede, som dåb”. Meningsmæssigt får vi samme resultat. I alle tre tilfælde er dåben et modbillede (antitype), og i den rigere virkeliggørelse af typen er dåben frelsende. Pointet er denne, at frelse sker ved vand. I Noas situation blev de frelst ved syndflodens vand; i de kristnes tilfælde (”nu”) bliver de frelst ved dåbens vand.

2) at tekstens beskrivelse af personer, begivenheder og institutioner (typer) præfigurerer senere personer, begivenheder og institutioner,

3) at der er korrespondance mellem type og antitype, så der er et eller flere sammenlignelige elementer,

4) at den tidsmæssige afstand fastholdes

ὁ refererer altså til βάπτισμα, og καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν σφῶζει er begyndelsen på en beskrivelse af dåben. καὶ ὑμᾶς er henvendt til brevets læsere. ἀντίτυπον har betydningen

”modbillede/modbilledligt” og betegner dåben som antitypen til arken. Arken som frelser ved vand er typen, som peger frem mod den rigere opfyldelse i dåben. I arken blev de otte frelst fra druknedøden. I dåben bliver de troende frelst fra synden. νῦν σφῶζει betoner, at det er dåben, som nu frelser.

οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς θεόν er en apposition til ”dåben”. Her beskriver Peter, hvordan dåben frelser. Peter beskriver først, hvad dåben ikke består i, nemlig en aflæggelse af kødets/legemets snavs (ῥύπου betyder ”snavs” eller ”smuds”). Dåben frelser altså ikke ved en fysisk renselse af kroppens snavs. Peter skriver derefter positivt, hvad dåben består i: ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς θεόν. ἐπερώτημα betyder ”appel” (”bøn”) eller ”spørgsmål”; det sidste passer ikke her. Bønnen er til Gud. Genitiven συνειδήσεως ἀγαθῆς karakteriserer bønnen. Det er en objektiv genitiv. Det er det bedste pga. kontrasten, hvor genitiven er en objektiv genitiv. εἰς θεόν hører sammen med genitiven pga. kontrasten, hvor genitivens enkelte dele er adskilte.

σαρκὸς	ἀπόθεσις	ῥύπου
συνειδήσεως ἀγαθῆς	ἐπερώτημα	εἰς θεόν

Dåben defineres altså som en bøn om en god samvittighed for Gud. Den gode samvittighed forudsætter tilgivelse eller retfærdighed ved tro, og når dette er en beskrivelse af en dåb, der frelser, må denne bøn være blevet opfyldt. Peter fokuserer da på den subjektive side af dåben, som er den troendes bøn om en god samvittighed, og denne subjektive side korresponderer med dåben som skænkende denne gode samvittighed. Det afgørende i tolkningen af συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς θεόν er, a) at Peter beskriver dåben som frelsende, og en appel/bøn om en god samvittighed til Gud er en beskrivelse af frelsen, og frelse er Guds handling. b) En appel/bøn om en god samvittighed defineres af ved Jesu Kristi opstandelse, og en god samvittighed er da den kristnes nye virkelighed, da dåben er genfødende og skaber et nyt jeg med et nyt liv. Bønnen er da opfyldt. Den gode samvittighed er virkelighed. Den er skænket i dåben. δι’ ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ er knyttet til σφῶζει; dvs. dåben frelser ved Jesu Kristi opstandelse. δι’ ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ er instrumentalt og det middel, hvorved dåben frelser. Genfødslen er virket ved Jesu opstandelse i den

forstand, at den døbtte forenes med Jesu opstandelse i dåben (jf. 1 Pet 1,3 og Rom 6,1-11). Dåben frelser da ved at genføde mennesket og skabe et nyt jeg med et nyt liv. Dette er noget, som Gud virker i dåben.

3.22. ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ [τοῦ] θεοῦ er en relativsætning, der refererer til Jesus Kristus. Han er ved Guds højre hånd. Dette beskriver ophøjelse til en herskerstilling. Den, der sidder ved Guds højre hånd, administrerer Guds magt. πορευθεὶς εἰς οὐρανὸν er et adv. partc., der har temporal betydning ("efter at han er steget til himlen"). Det beskriver, at Jesus tager sæde ved Guds højre hånd efter himmelfarten. ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων er en abs. genitiv, der har temporal betydning. Da der er tale om underkastelse, er "engle og magter og kræfter" tre forskellige betegnelser for onde åndsmagter. Underkastelsen finder sted ved Jesu død og opstandelse. Partc. ὑποταγέντων er et aor. pas. partc. Det viser, at det er Gud, der undertvinger de onde åndsmagter under Kristus. Vi oversætter: "efter at engle og magter og kræfter er blevet underlagt ham".

1 Pet 4.1-6:

Struktur

- 4.1.** Χριστοῦ οὖν παθόντος σαρκὶ
 slutning abs. gen. kausal
 καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὀπίσασθε,
 imperativ
 ὅτι ὁ παθὼν σαρκὶ πέπαιται ἁμαρτίας
 begrundelse
- 4.2.** εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις ἀλλὰ θελήματι θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ
 konsekvens βιώσαι χρόνον.
- 4.3.** ἀρκετὸς γὰρ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος τὸ βούλημα τῶν ἐθνῶν κατεργάσθαι
 begrundelse
 πεπορευμένους ἐν ἀσελείαις, ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις, κόμοις, πότοις
 adj. partc. (til underforstået ὑμᾶς) καὶ ἀθεμίτοις εἰδωλολατρίας.
- 4.4.** ἐν ᾧ ξενίζονται
 rel. sætning
 μὴ συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας ἀνάχυσιν
 abs. gen. kausal

βλασφημοῦντες,

adv. partc. modalt/instrumentalt

4.5. οἱ ἀποδώσουσιν λόγον τῷ ἐτοίμως ἔχοντι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς.

adj. partc.

4.6. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη,

begrundelse

ἵνα κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκὶ ζῶσι δὲ κατὰ θεὸν πνεύματι.

finalt

Eksegese

4.1. Χριστοῦ οὖν παθόντος σαρκὶ er en abs. genitiv, der har kausal betydning. Det står som begrundelse for imperativen i næste linje. οὖν indfører en slutning. Kristi lidelse inkluderer dødslidelsen. σαρκὶ er henseendets dativ og beskriver, at lidelsen skete i hans menneskelige tilværelse. καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὀπλίσασθε. ὀπλίσασθε er en aor. imp. med betydningen ”I skal væbne jer med”. τὴν αὐτὴν ἔννοιαν (”den samme indsigt/erkendelse”) er det, som de skal bevæbne sig med. Indsigten er Kristi villighed til at lide. ὅτι ὁ παθὼν σαρκὶ πέπαιται ἀμαρτίας indfører begrundelsen for, at de troende skal væbne sig med den samme indsigt. ὅτι er kausalt. ὅτι kan ikke gengive indholdet af Kristi erkendelse, da man ikke kan tale om, at Kristus er ophørt med synder. σαρκὶ er henseendets dativ: i henseendet til det menneskelige liv i denne tilværelse. πέπαιται ἀμαρτίας beskriver følgen (”han er ophørt med synder”). Der er tale om en lidelse, der er uretfærdig og for Kristi skyld, og denne lidelse dræber synd og får ham til at ophøre med konkret synd.

4.2. εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις ἀλλὰ θελήματι θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιωσαὶ χρόνον beskriver konsekvensen: så at I ikke mere lever efter menneskers lyster men Guds vilje. τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ χρόνον er den resterende tid i den menneskelige tilværelse i denne verden. ἐπίλοιπον betyder ”øvrige” eller ”resterende”. Vi supplerer med ὑμᾶς til inf. βιωσαὶ (aor. inf.).

4.3. ἀρκετὸς γὰρ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος τὸ βούλημα τῶν ἐθνῶν κατειργάσθαι begrunder nødvendigheden af dette nye liv efter Guds vilje. Begrundelsen er, at det er tilstrækkeligt at udføre hedningers vilje i den forløbne tid. ἀρκετὸς betyder ”nok” eller ”tilstrækkeligt”, og vi underforstår et ἔστιν. Meningen er, at de har syndet tilstrækkeligt. Det er vel ironisk! ὁ παρεληλυθὼς χρόνος betyder den forløbne tid og refererer til deres hedenske fortid. τὸ βούλημα τῶν ἐθνῶν svarer til menneskers lyster. Vi supplerer med ὑμᾶς til inf. κατειργάσθαι. πεπορευμένους

er et adj. partc. der lægger sig til ὑμᾶς. Partc. karakteriserer dem som nogle, ”som har levet”. ἐν ἀσελγείαις, ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις, κώμοις, πότοις καὶ ἀθεμίτοις εἰδωλολατρίαις beskriver hvad de lever i: ”udsvævelser” (ἀσελγείαις), ”lyster” (ἐπιθυμίαις), ”drikfældighed” (οἰνοφλυγίαις), ”vilde (eller tøjlesløse) fester (κώμοις), ”drikkelag” (πότοις) og ”ulovlige” (eller formastelige) afgudsdyrkelse” (καὶ ἀθεμίτοις εἰδωλολατρίαις). Det er et lastekatalog.

4.4. ἐν ᾧ ξενίζονται μὴ συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας ἀνάχυσιν βλασφημοῦντες, ἐν ᾧ har betydningen ”over dette” og refererer til den følgende abs. genitiv: ”Fordi I ikke løber sammen ...” Hedningerne undrer eller stødes (ξενίζονται) over dette. μὴ συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας ἀνάχυσιν er en abs. genitiv. Den har kausal betydning og giver begrundelsen for, at hedningerne undres eller stødes. συντρεχόντων ὑμῶν betyder ”fordi I ikke løber sammen” og refererer til deres manglende deltagelse. εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας ἀνάχυσιν er, hvad de kristne ikke længere deltager i. ἀνάχυσιν betyder ”strøm” eller ”flod”; τῆς ἀσωτίας betyder ”udsvævelse”. βλασφημοῦντες er et partc. conj., der har modal betydning eller sociativ. Det karakteriserer nærmere hovedverbet ξενίζονται (”de stødes ... idet de spotter”).

4.5. οἱ ἀποδώσουσιν λόγον τῷ ἐτοίμως ἔχοντι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. Relativsætningen beskriver hedningerne. Fut. ἀποδώσουσιν viser, at der er tænkt på den eskatologiske dom. Der skal hedningerne kræves til regnskab for deres negative reaktion over for de troende. De skal stå til regnskab over for Gud. Han er allerede beredt til at dømme levende og døde. Dommen er universel.

4.6. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη. γὰρ er kausalt, og Peter begrundet, at hedningerne skal stå til regnskab over for Gud. Han begrundet det med, at de troende vil blive oprejst i denne dom. Derfor skal hedningerne, som udsætter de troende for lidelse, blive stillet til regnskab for Gud. εἰς τοῦτο refererer til ἴνα-sætningen og beskriver Guds formål med, at evangeliet blev forkyndt for døde. εὐηγγελίσθη refererer til evangelieforkyndelsen. Vi kan se af verset, at der tænkes på evangeliet, der bringer frelse. Hvem er da de døde?

1) Åndeligt døde mennesker. Det passer ikke med det foregående.

2) Fysisk døde mennesker. Det er det eneste naturlige, da ”døde” her må have samme betydning som døde i vers 5. Vers 5 viser desuden, at der er tale om mennesker. Det viser talen om frelse i vers 6 ligeledes. Der er altså tænkt på mennesker, der er døde (fysisk).

a) Der er tænkt på de ulydige mennesker på Noahs tid. Her knytter man til ved 3,19-20. Der er da tænkt på en forkyndelse for døde, mens de befinder sig i dødsriget.

b) Der er tænkt på alle døde. Ikke kun de døde ulydige fra Noahs tid. Dette sted besvarer så spørgsmålet om, hvordan det vil gå dem, der levede før Kristi komme. På samme tid kan det begrunde den universelle dom. Alle har hørt evangeliet, og alle kan blive dømt efter samme standard. Der er imidlertid nogle alvorlige problemer ved denne tolkning. Det betyder, at omvendelse er mulig efter døden. Dette er en tanke, der ellers ikke findes i NT. Hvis der er tænkt på en evangelieforkyndelse for dem, der er døde før Kristi komme, hvad så med dem, der dør efter Kristi komme, og som ikke har hørt evangeliet? Det er et problem med hensyn til den universelle dom. Denne tolkning betyder, at alle døde vil blive frelst. Der vil kun være én udgang af den universelle dom. Dette er i modsætning til NT, der lærer en dobbelt udgang.

c) Der er tænkt på døde troende. De døde er altså troende, som evangeliet er blevet forkyndt for, og som har modtaget evangeliet i tro. Dette sidste viser omtalen af deres frelse. Disse har hørt og troede på evangeliet i deres liv, men er døde før Kristi genkomst. Peter henvender sig til en menighed, der er udsat for lidelse, og Peter beskriver de lidende troendes skæbne i dommen. De er blevet dømt i deres samtidiges øjne i kødet; de har lidt og er døde. Dette kan se ud som et nederlag, men Peter forsikrer, at skønt de blevet dømt af deres samtidige i henseendet til deres menneskelige liv, så vil de modtage en oprejsning fra Gud. Det sker i den eskatologiske dom. Der vil de blive bragt til live i overensstemmelse med Guds vurdering og så skal de leve i henseendet til Ånden dvs. i den guddommelige sfære. De blev forkastet og led i dette liv, men skal oprejses og leve i det kommende liv.

ἵνα κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκὶ ζῶσι δὲ κατὰ θεὸν πνεύματι er finalt og beskriver Guds formål. Formuleringen i finalsætningen med μὲν og δὲ viser, at første halvdel er underordnet anden halvdel. Første del har koncessiv betydning. Vi oversætter: ”for at de, skønt de er blevet dømt ifølge mennesker i (henseende til) kødet, skulle leve ifølge Gud i Ånden”. κριθῶσι (aor. konj. pas.) har neutral betydning (”de er blevet dømt” og ikke ”de er blevet fordømt”) ligesom i vers 5. Der er tale om en dom efter menneskelig standard (κατὰ ἀνθρώπους), dvs. efter de hedenske omgivers standard. Dommen er i henseende til kødet. σαρκὶ betegner sfære: i den menneskelige eksistens sfære. Dér kan de troende blive dømt, men kun dér! ζῶσι δὲ κατὰ θεὸν πνεύματι har som nævnt hovedvægten i finalsætningen. ζῶσι (præs. konj.) refererer til det evige eskatologiske liv. De troende skal leve ifølge Guds standard. Dette er Guds dom (vers 5). Livet er i henseendet til Ånden. πνεύματι er henseendets dativ og betegner sfære: i den guddommelige sfære. Dér skal de troende leve efter Guds dom.

1 Pet 4.7-11

Struktur

- 4.7.** Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικεν.
σωφρονήσατε οὖν καὶ νήψατε εἰς προσευχάς·
følge
- 4.8.** πρὸ πάντων τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην ἐκτενῆ ἔχοντες,
adv. partc. sociativt
ὅτι ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν.
begrundelse
- 4.9.** φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους ἄνευ γογγυσμοῦ,
adv. partc. (suppl. med ὄντες) sociativt
- 4.10.** ἕκαστος καθὼς ἔλαβεν χάρισμα εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες ὡς
adv. partc. sociativt καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεοῦ.
- 4.11.** εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια θεοῦ·
realis
εἴ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ ἰσχύος ἧς χορηγεῖ ὁ θεός,
realis
ἵνα ἐν πᾶσιν δοξάζεται ὁ θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ,
finalt
ὃ ἔστιν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.
rel. sætning

Eksegese

4.7. Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικεν refererer til, at den eskatologiske afslutning er kommet nær. τὸ τέλος om denne tids afslutning. Peter udtrykker en nærforventning: enden er nær. σωφρονήσατε οὖν καὶ νήψατε εἰς προσευχάς. Denne nærforventning motiverer de to imperativer. Peter formaner de troende til at være forstandige og ædrue. σωφρονήσατε betyder at være forstandig dvs. at se forholdene som de er, nemlig på vej mod afslutningen. νήψατε er metaforisk betyder at være bevidst og klar og refererer vel til at tyde tegnene på afslutningens nærhed. εἰς προσευχάς fortæller, at de skal være forstandige og ædrue med hensyn til bønnerne.

4.8. πρὸ πάντων τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην ἐκτενῆ ἔχοντες, ὅτι ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν. πρὸ πάντων betyder ”frem for alt”. Partc. ἔχοντες er knyttet til imperativerne; det er sociativt og beskriver de ledsagende omstændigheder. Forstand og ædruelighed med hensyn til

bønner ledsages af den indbyrdes kærlighed. εἰς ἑαυτοῦς ("til jer selv") er = til hinanden. ἐκτενῆ er et adj. og betyder "ivrig", "udholdende" eller "vedholdende". Vi oversætter: "idet I frem for alt har vedholdende kærlighed til hinanden". ὅτι ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν er kausalt og begrundet kærlighedens primat. Kærligheden skjuler en mængde synder. Meningen er vel, at når vi elsker de andre, skjuler vi derved gennem kærligheden de andres synder.

4.9. φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους ἄνευ γογγυσμοῦ er en sætning uden verbum. Da det foregående og det efterfølgende er formuleret i participium, så tilføjer vi partc. ὄντες (præs. partc.). Denne sætning er knyttet til imperativerne i vers 7. Dette er et partc. conj. og har sociativ betydning. Deres forstand og ædruelighed er ledsaget af gæstfrihed. Vi oversætter: "idet I gæstfrie over for hinanden uden knurren". Knurren (γογγυσμοῦ) er vredesytringer.

4.10. ἕκαστος καθὼς ἔλαβεν χάρισμα εἰς ἑαυτοῦς αὐτὸ διακονοῦντες ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεοῦ. Dette er det tredje partc. conj., der er knyttet til imperativerne i vers 7. Partc. διακονοῦντες er sociativt. Her er der tænkt på en tjeneste i menigheden med ens nådegave. Tre led er knyttet til partc. Det første er en komparativ sætning: ἕκαστος καθὼς ἔλαβεν χάρισμα. Her er subjektet ἕκαστος flyttet ud af καθὼς-sætningen, men hører til denne. Vi oversætter: "ligesom enhver har fået nådegave". Peter betoner, at alle menighedens medlemmer er udrustet med nådegave, og beskriver at den enkeltes tjeneste skal være i overensstemmelse med ens nådegave. Det andet led er εἰς ἑαυτοῦς αὐτὸ og har betydningen at tjene hinanden med dette (Bauer). εἰς ἑαυτοῦς er altså, hvem de tjener: hinanden (de troende), og αὐτὸ er, hvad de tjener hinanden med. Dette er i sammenhængen de forskelliges nådegaver. Det tredje led er ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεοῦ, der fortæller, at de skal tjene som gode husholdere over Guds mangfoldige nåde. Med ποικίλης χάριτος θεοῦ tænkes der på de forskellige nådegaver.

4.11. εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια θεοῦ. Peter opdeler nådegaverne i to grupper: tale-nådegaver og tjeneste-nådegaver. Det er en realissætning. Hvis nogen praktiserer tale-nådegaver, skal han tale som Guds ord. ὡς λόγια θεοῦ er følgen. Han skal formidle Guds ord i sin tale. εἴ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ ἰσχύος ἧς χορηγεῖ ὁ θεός. Den anden gruppe er praktisk-tjeneste-nådegaver. Det er en realissætning. Hvis nogen tjener i menigheden, skal han gøre det med den kraft, Gud giver. ἰσχύος ἧς χορηγεῖ ὁ θεός er en rel-sætning, der refererer til ἰσχύος. Der er tale om en kraft, Gud giver. χορηγεῖ (præs) betyder "betale for noget" eller "give". ἵνα ἐν πᾶσιν δοξάζεται ὁ θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ er en finalsætning, der beskriver nådegavernes theocentriske formål: "for at Gud kan blive herliggjort i alt ved Jesus Kristus". ᾧ ἐστὶν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Det er en lovprisning, en doksologi. Det relative pronomen ᾧ refererer til Gud.

1 Pet 4.12-5.11: Tredje hoveddel: Slutformaninger

Peter formaner de troende til at glæde sig over, at få del i Kristi lidelser, for at de kan juble ved åbenbaringen af Kristi herlighed. De har allerede nu Helligånden som pant på den kommende herlighed. De troende skal lide som kristne og vide, at deres lidelser er dommens begyndelse, og den dom vil blive langt hårdere for de vantro (4,12-19). Peter går over til at formane menighedens ledere, de ældste, og menigheden (5,1-5). Han slutter af med en formaning til alle om at være ydmyge og årvågne og forsikrer, at han, som kaldte dem, vil styrke dem (5,6-11).

1 Pet 4.12-19: Lidelsen

Struktur

- 4.12.** Ἀγαπητοί, μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς πειρασμὸν
imperativ
ὕμῖν γινομένη
adj. partc.
ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος,
abs. gen. forklaring
- 4.13.** ἀλλὰ καθὼς κοινωνεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασιν χαίρετε,
modsætning imperativ
ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρῆτε ἀγαλλιώμενοι.
finalt
- 4.14.** εἰ ὀνειδίξεσθε ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακάριοι,
realis
ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ θεοῦ πνεῦμα ἐφ' ὑμᾶς ἀναπαύεται.
begrundelse
- 4.15.** μὴ γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς φονεὺς ἢ κλέπτης ἢ κακοποιὸς ἢ ὡς ἀλλοτριεπίσκοπος.
begrundelse
- 4.16.** εἰ δὲ ὡς Χριστιανός, μὴ αἰσχνέσθω, δοξαζέτω δὲ τὸν θεὸν ἐν τῷ ὀνόματι τούτῳ.
modsætning realis
- 4.17.** ὅτι [ὁ] καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ.
begrundelse
εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων τῷ τοῦ θεοῦ εὐαγγελίῳ;
videreførende realis

- 4.18. καὶ εἰ ὁ δίκαιος μόλις σφύζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται;
videreførende realis
- 4.19. ὥστε καὶ οἱ πάσχοντες κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ πιστῶ κτίστη παρατιθέσθωσαν
konklusion τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν ἀγαθοποιίᾳ.

Eksegese

4.12. Ἀγαπητοί indleder en ny formaning. Formaningen formuleres med to imperativer i vers 12-13. μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς πειρασμὸν ὑμῖν γινομένη ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος er den første formaning. μὴ ξενίζεσθε (præs. imp. pas.) betyder ”bliv ikke forundrede eller ”bliv ikke stødt”. τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς πειρασμὸν er det, som de ikke skal blive forundrede eller stødte over. πυρώσει πρὸς πειρασμὸν er en ild til prøvelse. Der er tænkt på en ild, der renses og udskiller. ”Ilden til prøvelse” refererer til deres lidelse. Den skal prøve dvs. renses og styrke deres tro. ὑμῖν γινομένη er et adj. partc., der understreger, at de er ramt af denne ildprøve. γίνομαι betyder her ”ske” eller ”finde sted”; vi oversætter: ”som er sket for jer/har fundet sted for jer”. ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος er en absolut genitiv; ὡς betyder ”som om”. Vi oversætter: ”som om der sker jer noget fremmed”. Det fungerer som forklaring på, at de ikke skal undre sig eller støde sig over, at de rammes af lidelser. Lidelsen er ikke noget fremmed for det kristne liv.

4.13. ἀλλὰ καθὸ κοινωνεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασιν χαίρετε. Peter indfører kontrasten til at støde sig eller undre sig. De troende skal glæde sig (χαίρετε, præs imp.). καθὸ-sætningen fortæller, at de skal glæde sig i samme omfang, som de er delagtige i Kristi lidelser. καθὸ betyder ”i det omfang som”. κοινωνεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασιν beskriver en delagtighed i, så at man har del i Kristi lidelser. κοινωνεῖτε betyder ”at have del i” og kan konstrueres med dativ om det, man har del i (Bauer). Vi får indirekte en forklaring på, at de troende ikke skal undre sig eller støde sig over deres lidelser. De er en integreret del af Kristi liv og vil være det i deres liv. Og vi får forklaringen på, hvorfor de troende skal glæde sig over deres lidelser for Kristi skyld. De er en reel delagtighed i Kristi lidelser. a) Der er ikke tænkt på en imitatio altså en efterligning af Kristus. b) Der er ikke tænkt på en mystisk kontemplation og indlevelse i Kristi lidelser. c) Der er tænkt på en delagtighed i Kristi lidelse, så at Kristi egen lidelse nu manifesterer sig i mit liv. Dette afslører en identitet med Kristus i lidelse. ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρῆτε ἀγαλλιώμενοι er finalt og beskriver formålet med de troendes delagtighed i Kristi lidelser: ”for at I også ved åbenbaringen af hans herlighed skal glæde jer jublende”. Genkomsten beskrives. ἐν har temporal betydning. Ved genkomsten åbenbares Kristi guddomsherlighed. ἀγαλλιώμενοι er et udfyldende

partc. til verbet χαρήτε (aor. konj.). Det implicitte er vel, at de troende skal få del i Kristi herlighed ved genkomsten (jf. Rom 8,17).

4.14. εἰ ὀνειδίξεσθε ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακάριοι er en realissætning. Der er tale om hån pga. Kristi navn. De lider som kristne, og de lider uretfærdigt. μακάριοι er apodosis. Det er et virkende ord, der bringer salighed= frelsen med sig. Jf. Matt 5,11. ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ θεοῦ πνεῦμα ἐφ' ὑμᾶς ἀναπαύεται står som begrundelse for, at de troende er salige, når de lider for Kristi skyld. ἀναπαύεται betyder ”hviler på”. Vi oversætter: ”fordi herlighedens dvs. Guds Ånd hviler på jer”. καὶ τὸ τοῦ θεοῦ står epeksegetisk til τῆς δόξης. Peter nævner Ånden, fordi den allerede nu formidler en delagtighed i herligheden. Der er næppe tænkt på, at Helligånden skal kommende troende til hjælp i retssager og tale gennem dem.

4.15. μὴ γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς φονεὺς ἢ κλέπτης ἢ κακοποιὸς ἢ ὡς ἀλλοτριεπίσκοπος begrunder, at de skal lide pga. Kristus og uretfærdigt. Begrundelsen er, at de ikke skal lide som morder (φονεὺς) eller tyv (κλέπτης) eller forbryder (κακοποιὸς) eller en, der blander sig i andres affærer (ἀλλοτριεπίσκοπος). Et lastekatalog.

4.16. εἰ δὲ ὡς Χριστιανός, μὴ αἰσχυνέσθω, δοξαζέτω δὲ τὸν θεὸν ἐν τῷ ὀνόματι τούτῳ er en realissætning. Peter skriver om modsætningen: hvis nogen lider som kristne. μὴ αἰσχυνέσθω indleder apodosis. Følgen er formuleret som en imperativ i medium: ”han skal ikke skamme sig”, og det refererer til at skamme sig over Kristus dvs. fornægte Kristus. δοξαζέτω δὲ τὸν θεὸν ἐν τῷ ὀνόματι τούτῳ er modsætningen: Han skal ære Gud ved dette navn = kristen (Χριστιανός).

4.17. ὅτι [ὁ] καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ er en begrundelse for, at de troende skal ære Gud gennem deres lidelser. Deres lidelser er begyndelsen på Guds dom over folkene. Dommens begyndelse (τὸ κρίμα) refererer til deres lidelser. Det er klart i sammenhængen. Det er ligeledes klart, at de troendes lidelser er uretfærdig lidelse for Kristi skyld. De troende dømmes da ikke for deres synd (jf. 1 Kor 11,32). Disse lidelser kan kaldes for en dom i den forstand, at det er en ildprøve (se vers 12). Der er ikke tale om en vredesdom, der forkaster, men om en lutrende dom, der prøver og renses. [ὁ] καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα er tiden til at begynde dommen. Vi supplerer med et ἐστίν. ἄρξασθαι er konstrueret med ἀπὸ (”med”). ”Guds hus” er menigheden. Dvs. at tiden er kommet til at begynde den eskatologiske dom, og denne dom begynder med menigheden. Peter betragter de kristnes lidelser som en del af Guds dom. De er en del af en domsproces, som fuldendes i den eskatologiske dom. εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων τῷ τοῦ θεοῦ εὐαγγελίῳ; Dette er en realisbetingsætning. εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν er protasis. Vi supplerer med ἄρχεται τὸ κρίμα. Vi oversætter: ”men hvis (dommen) først

(begynder) med os". τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων τῶ τοῦ θεοῦ εὐαγγελίῳ er apodosis (følgen). Den er formuleret som et spørgsmål. Vi oversætter: "hvad (bliver) enden for de, som er ulydige mod Guds evangelium?". τὸ τέλος er deres livs afslutning eller "udgang". Det refererer til den eskatologiske dom. Med τῶν ἀπειθούντων τῶ τοῦ θεοῦ εὐαγγελίῳ beskriver Peter de, som har afvist Guds evangelium. Det underforståede svar på spørgsmålet er: de vil modtage en hårdere dom

4.18. καὶ εἰ ὁ δίκαιος μόλις σώζεται, ὁ ἀσεβῆς καὶ ἀμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται; Med et nyt spørgsmål forklarer Peter, at de ulydiges dom vil blive hårdere. Det er et citat fra Ordspr. 11,31 (LXX). Citatet fortæller, at den retfærdige med besvær frelses. "Den retfærdige" er den, der tror på evangeliet. μόλις betyder "næppe" eller "med besvær". Peter tænker på lidelserne, som er en alvorlig prøve for de troende, og som kan medføre frafald fra troen. ὁ ἀσεβῆς καὶ ἀμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται beskriver de gudløse skæbne. De gudløse og synderne er dem, der er ulydige mod evangeliet. φανεῖται er fut. med. og betyder "vise sig" eller "være at se" (Bauer), og der tænkes på, at den gudløse forkastes og fjernes fra Guds ansigt.

4.19. ὥστε καὶ οἱ πάσχοντες κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ πιστῶ κτίστη παρατιθέσθωσαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐν ἀγαθοποιΐᾳ. Peter konkluderer. Han beskriver de troende, der lider i overensstemmelse med Guds vilje. οἱ πάσχοντες κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ er et substantiveret partc., der står som subjekt. παρατιθέσθωσαν (imp. med.) er verbet; det betyder "at overgive" eller "at anbefale". τὰς ψυχὰς αὐτῶν er det, som de troende skal overgive. "Deres sjæle" svarer til deres personer. πιστῶ κτίστη er hvem, de troende skal overgive sig til. Den trofaste skaber (πιστῶ κτίστη) refererer til Gud. ἐν ἀγαθοποιΐᾳ ("at gøre godt"; det er et subst.) er instrumentalt og beskriver midlet, hvormed de troende overgiver sig til Gud.

1 Pet 5.1-5: Formaning til de ældste

Struktur

- 5.1.** Πρεσβυτέρους οὖν ἐν ὑμῖν παρακαλῶ
 ὁ συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων,
 ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός·
 apposition
- 5.2.** ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ θεοῦ
 imperativ
 [ἐπισκοποῦντες]
 adv. partc. instrumentalt

- μη ἀναγκαστῶς ἀλλὰ ἐκουσίως κατὰ θεόν,
μηδὲ αἰσχροκερδῶς ἀλλὰ προθύμως,
- 5.3.** μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων ἀλλὰ τύποι γινόμενοι
modalt τῶ ποιμνίου·
- 5.4.** καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος
abs. gen. temporalt
κομιεῖσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον.
- 5.5.** Ὅμοίως, νεώτεροι, ὑποτάγητε πρεσβυτέροις·
imperativ
πάντες δὲ ἀλλήλοις τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγκομβώσασθε,
videreførende imperativ
ὅτι [ὁ] θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσιν χάριν.
begrundelse

Eksegese

5.1. οὖν er videreførende. Πρεσβυτέρους ἐν ὑμῖν παρακαλῶ introducerer en formaning til menighedens ældste, dvs. menighedens ledere. Det er tydeligt, at der er tænkt på lederne, når vi ser på beskrivelsen af deres funktion i vers 2-3. Formuleringen ”de ældste blandt jer” peger også på en specifik gruppe. I det følgende identificerer Peter sig på tre måder. ὁ συμπρεσβύτερος er den første identifikation. Som apostel (1 Pet 1,1) fungerer han også som ældste dvs. menighedsleder. Termen betoner fællesskabet mellem de ældste og Peter. καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων er den anden identifikation. Det refererer til, at Peter var øjenvidne til Kristi lidelser. Dette stemmer overens med evangelierne. Peter var vidne til afvisningen af Jesus, til tilfangetagelsen (Matt 26,47-75) og til selve korsfæstelsen (Luk 23,49).¹²⁶ ApG 5,32 og 10,39 bekræfter, at Peter var øjenvidne til Kristi lidelse. Dermed betoner han sin autoritet. ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός er den tredje identifikation. Peter vil få del i den kommende herlighed. ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός mangler et verbum, og ὁ κοινωνός er en partner eller en person, som er delagtig i noget. τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης er, hvad Peter vil være delagtig i, og det er den eskatologiske herlighed (”den kommende herlighed, som skal åbenbares”); jf. 1 Pet1,7 og 4,13). Det er en delagtighed i Jesu egen herlighed. Med de tre identifikationer

¹²⁶ Det betvivles ofte, at Peter var vidne til korsfæstelse og død, men Luk 23,49 er tydelig, idet Lukas i forbindelse med Jesu død skriver: *Alle de, som kendte ham, også de kvinder, som var fulgt med ham fra Galilæa, stod og så alt dette på afstand.* ”De tolv” er inkluderet i ”alle de, som kendte ham”. De tolv (inklusive Peter men vel med undtagelse af Judas) har efter deres flugt fundet sammen og ser Jesus dø på afstand.

understreger Peter dels solidariteten mellem ham og de ældste, hans funktion som øjenvidne og hans bestemmelse med hensyn til herlighed.

5.2. ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ θεοῦ er formaningen til de ældste. ποιμάνατε (aor. imp.) betyder ”vogt” eller ”vær hyrde for” (Joh 21,16 og ApG 20,28). τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ θεοῦ er det, de skal vogte. Det er Guds menighed. τοῦ θεοῦ er en possessiv genitiv. Det at være hyrde for vil sige at lede, beskytte og skaffe føde. Partc. ἐπισκοποῦντες er instrumentalt og beskriver, at de vogter menigheden ved at have opsyn med den. Deri består deres hyrdefunktion over for menigheden. De ældste skal overvåge menigheden. I NT er der identitet mellem de ældste og tilsynsmænd,¹²⁷ og hyrdefunktion er en ældste/tilsynsmands funktion (ApG 20,28).

μὴ ἀναγκαστῶς ἀλλὰ ἐκουσίως κατὰ θεόν beskriver måden, hvorpå de ældste skal vogte menigheden. Ikke ”tvungent” (ἀναγκαστῶς) men ”frivilligt” (ἐκουσίως). Forpligtelsen til at være ældste skal de ikke tage på sig som noget nødtvungent men frivilligt, fordi det er Guds vilje. κατὰ θεόν (”efter Guds vilje”) kvalificerer ἐκουσίως. Det er frivilligt, fordi det er Guds vilje. μηδὲ αἰσχροκερδῶς ἀλλὰ προθύμως beskriver måden, hvorpå de skal vogte menigheden. Ikke for skammelig vindings skyld (Tit 1,7). De skal ikke drage økonomiske fordele af deres stilling; men det skal ske ”villigt” eller ”beredvilligt” (προθύμως).

5.3. μηδ’ ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου beskriver måden, hvorpå de ældste skal vogte menigheden. De to partc. fungerer som substantiver. Dvs. de ældste skal ikke vogte hjorden som herskere (som nogle der hersker over). Κατακυριεύοντες betyder ”undertrykke” eller ”herske”. τῶν κλήρων er dem, de skal herske over. κληρος betyder ”lod” eller ”den udloddede del”. Der er sandsynligvis tænkt på de dele af menigheden, som de enkelte ældste har ansvar for f.eks. en husmenighed. Med tre antiteser beskriver Peter, hvordan de ældste skal vogte menigheden.

5.4. καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος κομειῖσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον. Her beskriver Peter de ældstes belønning. φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος er en abs. genitiv, der har temporal betydning. ”Overhyrden” (ἀρχιποίμενος) er Kristus. De enkelte hyrder (ældste) er underordnede Kristus i deres funktion og har Kristus som forbillede. Åbenbaringen refererer til genkomsten. Ved genkomsten skal de modtage (κομειῖσθε; fut.; 1 Pet 1,9) ”herlighedens uvisnelige krans” (τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον). Det er en krans som ikke visner (jf. 1 Pet 1,4), og kransen refererer til det evige liv. Det peger τῆς δόξης på, som anvendes

¹²⁷ Jf. ApG 20,17. 28; Tit 1,5. 7 og 1 Tim 3,2 og 5,17.

om deneskatologiske frelse, og i de andre tekster i NT om en sådan krans, er kransen det evige liv (1 Kor 9,25; 2 Tim 4,8; Jak 1,12; Åb 2,10 og 3,11). De ældste får del i herligheden.

5.5. Med Ὁμοίως indleder Peter en ny formanings. νεώτεροι er enten de unge mænd i menigheden eller alle, som ikke er ældste. ὑποτάγητε πρεσβυτέροις er formaningen (ὑποτάγητε er aor. imp. pas.). De skal underordne sig menighedens ældste (jf.). πάντες δὲ ἀλλήλοις τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγκομβώσασθε er en supplerende imperativ. Den er rettet til alle også de ældste. ἐγκομβώσασθε (aor. imp.) betyder ”I skal binde om jer” eller ”I skal iklæde jer”. τὴν ταπεινοφροσύνην er det, de skal iklæde sig: Ydmyghed. ἀλλήλοις er mod hvem, de skal være ydmyge. Det er alle i menigheden. ὅτι er kausalt og indfører en begrundelse for maningen til ydmyghed. [ὁ] θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσιν χάριν er et citat fra Ordspr. 3,34. Formaningen begrundes med, at Gud står de hovmodige imod, men viser de ydmyge nåde. De hovmodige er de, der sætter sig selv højt i forhold til mennesker og Gud. De ydmyge er de, der sætter sig til side for andre og tjener andre. De hovmodige skal blive dømt. De ydmyge vil blive vist nåde.

1 Pet 5.6-11: Formaning til at stå fast i trængslen

Struktur

- 5.6.** Ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ θεοῦ,
konklusion imperativ
ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ,
finalt
- 5.7.** πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρίψαντες ἐπ’ αὐτόν,
adv. partic. sociativt/instrumentalt
ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν.
begrundelse
- 5.8.** Νήψατε, γρηγορήσατε.
imperativer
ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν [τινα] καταπιεῖν.
(implicit begrundelse)
- 5.9.** ᾧ ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει
rel. sætning
εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἐν [τῷ] κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι

adv. partc. kausalt

ἐπιτελεῖσθαι.

5.10. Ὁ δὲ θεὸς πάσης χάριτος,
videreførende

ὁ καλέσας ὑμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ [Ἰησοῦ],
adj. partc.

ὀλίγον παθόντας

adv. partc. temporalt parentetisk

αὐτὸς καταρτίσει, στηρίζει, σθενώσει, θεμελιώσει.

5.11. αὐτῷ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

doksologi

Eksegese

5.6. Med οὖν drager Peter en konklusion af vers 5. Fordi Gud står de hovmodige imod og viser de ydmyge nåde, så skal I ydmyge jer. Ταπεινώθητε er aor. imp. pas. ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ θεοῦ er det, de skal ydmyge sig under ("under Guds mægtige hånd"). Der tænkes på, at de troende skal bøje sig for den lidelse, som samfundet udsætter dem for. Lidelsen, chikanen, pressionen kommer fra deres hedenske omgivelser, men "under Guds mægtige hånd" fortæller, at Guds kraft også er virksom i dette i nåde og dom. Guds mægtige kraft er skjult til stede i samfundets udstødelse, chikane og tortur, som de rammes af. ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ er finalt og beskriver formålet med at ydmyge sig under Guds mægtige hånd. Formålet er, at Gud kan ophøje dem. Der er tænkt på deres herliggørelse. ἐν καιρῷ refererer til genkomsten.

5.7. πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρίψαντες ἐπ' αὐτόν er et adv. partc., som er knyttet til imperativen i vers 6. Partc. har sociativ eller instrumental betydning. Så de troende enten ydmyger sig ved at kaste deres bekymringer på Gud, eller at deres ydmyghed ledsages af denne overgivelse af bekymringer til Gud. Partc. betyder "idet I kaster over på". Derved bliver deres bekymringer Guds egne bekymringer. Omtalen af bekymringer for livets opretholdelse er relevant i denne situation, hvor de oplever lidelse. ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν er kausalt og begrundet, at de skal kaste deres bekymringer over på ham. Begrundelsen er Guds kærlighed til dem.

5.8. Νήψατε, γρηγορήσατε er to imperativer, og de troende frmanes til at være årvågne. Νήψατε betyder "skal være ædrue/nøgterne" dvs. bevidste og klare; γρηγορήσατε betyder "I skal være vågne" dvs. årvågne og opmærksomme. De to formaninger begrundes (implicit) med at Djævelen er en aktiv modstander. ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρυσόμενος περιπατεῖ ζητῶν [τινα] καταπιεῖν er den implicitte begrundelse. διάβολος står som apposition til ὁ ἀντίδικος ὑμῶν og

definerer deres modstander som Djævelen. Hans aktivitet beskrives nærmere. Han sammenlignes med en brølende løve. ζητῶν er et udfyldende partc. Djævelens mål er at sluge de troende, dvs. få dem til at falde fra troen. Peter fortæller her, at Djævelen står bag deres lidelser. Dette er klart ud fra vers 9. Djævelen er de troendes hovedmodstander. Han står bag lidelserne, idet han tilskynder og inspirerer hedninger til at påføre de troende lidelser. Djævelens formål med lidelserne er at sluge de troende dvs. tage dem fra Gud ved at bringe dem til frafald. Ved Jesu korsdød blev Djævelen besejret. Han er nu overvunden, men han er ikke tilintetgjort. Han har stadig magt, og han er stadig aktiv og bekæmper de troende. Jesus bruger et billede med en binding til at beskrive denne sejr over Djævelen, men NT viser tydeligt, at med denne binding ikke sætter Djævelen ud af spillet. Han er besejret, men ikke tilintetgjort. Han er stadig aktiv. Ellers ville han ikke gå rundt som en brølende løve.

5.9. ὃ ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει er en ny formaning. Det rel. pronomen ὃ refererer til Djævelen (vers 8). ἀντίστητε er aor. imp. De troende formaneres til at stå imod Djævelen. στερεοὶ (adj.) lægger sig til subjektet "I", og τῇ πίστει er henseendets dativ. εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἐν [τῷ] κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι ἐπιτελεῖσθαι er et adv. partc. med kausal betydning, og det giver begrundelsen for, at de skal stå imod. De møder det samme som brødrene i verden. εἰδότες er her konstrueret med acc. og inf., der beskriver denne videns indhold. Vi oversætter: "fordi I ved, at de samme lidelser skal fuldbyrdes på jeres brødre i verden". ἐπιτελεῖσθαι konstrueres med τινί τι og betyde "at bringe i værk", "at virkeliggøre" eller "at fuldbyrde". Dativen er en dativ incommodi. Dette udsagn fortæller, at lidelsen er et grundvilkår og ikke personlig ulykke eller tilfældigheder. Lidelsesfællesskabet med brødrene skal være en trøst. De møder ikke noget fremmed eller specielt. Dette skal flytte dem fra selvoptagethed.

5.10. Ὁ δὲ θεὸς πάσης χάριτος. Vers 10-11 er en lovprisning af Gud. πάσης χάριτος er en deskriptiv genitiv. Guds karakteriseres som al nådes Gud, dvs. fra hvem al nåde kommer. Guds nåde omslutter alt, hvad der sker. ὁ καλέσας ὑμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ [Ἰησοῦ] er et subst. partc., der karakteriserer Gud som den, der har kaldt dem til sin evige herlighed i Kristus. Her beskrives kaldelsens eskatologiske mål. Denne kaldelse omspænder den troendes hele liv: fra kaldelsens øjeblik og til målet nås. ὀλίγον παθόντας er et adv. partc. med temporal betydning ("efter at I har lidt en kort tid"). Det står parentetisk og er ikke knyttet sammen med det foregående eller efterfølgende, da det ikke giver mening, at Gud har kaldet dem, efter at de har lidt en kort tid, da kaldelsen finder sted i omvendelsen, eller at Gud vil styrke dem, efter at de har lidt en kort tid, da Gud styrker dem netop i lidelsen. Derfor står det parentetisk. αὐτὸς καταρτίσει,

στηρίζει, σθενώσει, θεμελιώσει er fortsættelsen af 'Ο δὲ θεὸς πάσης χάριτος. αὐτὸς betyder "selv". Med futurumsformer beskriver Peter, hvad Gud vil gøre: han vil fuldende (καταρτίσει), gøre stærke (στηρίζει), styrke (σθενώσει), grundfæste (θεμελιώσει) dem midt i lidelsen.

5.11. αὐτῷ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. Vi supplerer med ἐστίν. Det er en doksologi, hvor Peter lovpriser Gud som den mægtige. τὸ κράτος er valgt pga. sammenhængen med Guds styrkende virke i de troende.

1 Pet 5.12-14: Brevafslutning

Struktur

- 5.12.** Διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογίζομαι,
instrumentalt
δι' ὀλίγων ἔγραψα
hovedverbum
παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην εἶναι ἀληθῆ χάριν τοῦ θεοῦ
partc. conj. modale/sociative
εἰς ἣν στήτε.
rel. sætning
- 5.13.** Ἀσπάζεται ὑμᾶς ἢ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτῇ καὶ Μάρκος ὁ υἱός μου.
- 5.14.** ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης.
Εἰρήνη ὑμῖν πᾶσιν τοῖς ἐν Χριστῷ.

Eksegese

5.12. Διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογίζομαι, δι' ὀλίγων ἔγραψα. Vi oversætter: "jeg har skrevet lidt til jer ved Silvanus, den trofaste broder, som jeg mener". Διὰ Σιλουανοῦ er instrumentalt, og mange har ment, at Silvanus har spillet en rolle ved nedskrivningen af dette brev. Han skrev det for Peter, eller han sørgede for at det blev formuleret på korrekt græsk. I NT og tidlig kristen litteratur betegner γράφειν διὰ τινος imidlertid et brevs overbringer (se ApG 15,23).¹²⁸ Silvanus er derfor den person, der overbringer brevet til modtagerne. Silvanus er sandsynligvis den samme som Silas. ὑμῖν er adressaten: De troende (1 Pet 1,1). τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ er en apposition til Σιλουανοῦ og karakteriserer ham som en trofast broder. Dette er Peters anbefaling. ὡς λογίζομαι er parentetisk og beskriver, at det er Peters mening, og han er apostel (1 Pet 1,1). δι' ὀλίγων ἔγραψα karakteriserer brevet som kort. δι' ὀλίγων betyder "kort"; διὰ angiver måde.

¹²⁸ Referencer hos Achtemeier, s.350.

παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν er to adv. partc. med instrumental betydning. De er knyttet til ἔγραψα og definerer og forklarer ἔγραψα. ταύτην εἶναι ἀληθῆ χάριν εἰς ἣν στήτε er, hvad Peter formaner og bevidner. Vi oversætter: ”ved at formane og bevidne, at dette er Guds sande nåde, som I skal stå i”. ἐπιμαρτυρῶν er med acc. og inf. ταύτην er subjektet (fem. pga. af χάριν). ταύτην er brevet. ἀληθῆ er adj. (i acc.) og χάριν er prædikat. Den sande Guds nåde” er brevets indhold. I εἰς ἣν στήτε (aor. imp.) svarer εἰς til ἐν. Det er en formaning.

5.13. Ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτὴ καὶ Μάρκος ὁ υἱός μου er to hilsner. Den ene er fra den medudvalgte i Babylon, som står for Rom. Peter hilser fra den menighed, han befinder sig i. Den anden er fra Markus. Min søn er i åndelig forstand. Der er vel tænkt på Johannes Markus, som ifølge den oldkirkelige tradition har skrevet Markusevangeliet.

5.14. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης er en opfordring til dem om at hilse hinanden med et kærligt kys. Det kærlige kys udtrykker kærlighed, fred og forsoning. Det kærlige kys manifesterer, at menigheden er en familieenhed. Εἰρήνη ὑμῖν πᾶσιν τοῖς ἐν Χριστῷ. Peter slutter med et fredsønske. Vi supplerer med ἔστω. Dette ønske gælder alle dem i Kristus.